

SİVAS

UYGUN YATIRIM ALANLARI

ANALİZİ

SİVAS

2013

GİRİŞ

Sivas coğrafi konumu, tarihi, sahip olduğu doğal ve kültürel varlıkları, iklimi, insanı ve daha birçok özellikleriyle kitaplara, şiirlere konu olmuş bir şehirdir. İç Anadolu Bölgesinde 28.488 km² yüzölçümüyle Türkiye'nin en büyük ikinci ili olan Sivas, aynı zamanda karayolu ve demiryolu açısından önemli kavşak noktası durumundadır. Karasal iklimin hakim olması, yüksekliğin ve dağlık alanların fazla olması Sivas'ta tarım sektöründeki gelişmeleri olumsuz etkilemektedir. Tarım sektöründeki olumsuzluklara rağmen, Cumhuriyet öncesi ve sonrası ekonomik yapıya bakıldığında, ağırlıklı olarak tarım, hayvancılık, dokuma, deri, madencilik ve diğer küçük el sanatlarından meydana geldiği görülmektedir. Tarihi boyunca önemli medeniyetlere ev sahipliği yapmış olan Sivas, ipek ve baharat yollarının kavşak noktasında bir ticaret kenti olarak ekonomik canlılığını uzun yıllar korumuştur. Özellikle İlhanlılar ve Selçuklular zamanında ekonomik açıdan en parlak dönemini yaşamıştır. Osmanlı döneminde ise sahip olduğu esnaf teşkilatı ve ticari potansiyeli ile tipik bir taşra kenti olmayı başarmıştır. Örneğin, 1827 yılında içlerinde Sivas'ında bulunduğu bazı Osmanlı şehirlerinde faaliyet gösteren esnaf gruplarının sayımı yapılmış ve bu dönemde Sivas'ta 153 çeşit meslek grubunun (Demirel, 1998: 56) mevcut olduğu tespit edilmiştir. Osmanlı egemenliğinde eyalet merkezi haline getirilen Sivas; Evliya Çelebi Seyahatnamesinde belirtildiği gibi zamanın en önemli eyaletlerinden biri olmuş, (40 İlkokul, 1000 dükkân, 18 Han, 40 kadar çeşme) Amasya, Çorum, Tokat, kısmi olarak Malatya ve Kayseri illeri Sivas'a bağlı birer sancak olmuştur (<http://www.sivaskulturturizm.gov.tr/tarih.aspx>).

Sivas'ta geçmişte sahip olunan ekonomik, siyasi ve sosyal gücün zaman içinde zayıfladığı, bugün ise söz konusu değerlere sahip çıkılmaya ve güçlendirilmeye çalışıldığı görülmektedir. Sivas özellikle komşu illerle mukayese edildiği zaman, mevcut potansiyel değerleri ve devlet politikaları açısından gerekli fırsatları kullanmada yeterince başarının sağlanamadığı bir il olmuştur. Sivas'ta kalkınmanın sağlanabilmesi ve sürdürülebilmesi için, ekonominin ağırlığının giderek tarım sektöründen sanayi ve hizmetlere doğru kayması gerektiği bilinci giderek artmaktadır. 2000'li yıllardan sonra özel sektör teşebbüslerin ve bu alanda teşvik uygulamalarının artması, küresel rekabet şartlarının uygulanabilirliğini kolaylaştırmada yardımcı olmaktadır. Özellikle Sivas'taki zengin maden yatakları yöre ekonomisi açısından önemli değerler olmakla birlikte, sanayinin yeterince gelişmemiş olması, madenlerden katma değer sağlanamaması ve yeni iş alanları oluşturulamaması önemli

problemler arasında yer almaktadır. Önceki dönemlerde maden ve demir çelik alanında kamuya ait işyerlerinde sınırlı düzeyde üretim sağlanırken, son dönemlerde özel kesimde çeşitli mermer işletmeleri ve demir cevheri, çinko, bakır, kurşun üretimi yapan maden işletmeleri kurulması olumlu gelişmelerdendir.

Uzun yıllar göç veren ve nüfusu bu yüzden giderek azalan Sivas'ta işgücü açısından önemli sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunların başında işsizlik ve daha da önemlisi nitelikli işgücünün yetersizliği gelmektedir. Bir yanda nitelikli ve tecrübeli işgücü bulmakta zorlanan girişimcinin Sivas'a yatırım yapması zorlaşmakta, diğer yanda yeterli yatırım olmadığından yeni istihdam olanaksızlığı nedeniyle işsizlik ve işsizliğe bağlı olarak göç ortaya çıkmakta, bu kısır döngü devam etmektedir. Kırsal kesimde tarım sektöründe modernizasyonun sağlanamaması, verimin düşüklüğü gibi sebeplerle geçimini sağlayamayan nüfus il ve ilçe merkezlerine göç etmek zorunda kalmaktadır. Kentleşen nüfusun büyük bir bölümünün ise ya enformel sektörde, düzensiz, yasal korumadan uzak, örgütsüz ve üretkenliği düşük alanlarda istihdam edildiği ya da işsiz kaldığı görülmektedir. Sivas'ın dışarıya göç vermesi, ilin çekim alanının zayıflaması, yabancı sermayenin bölgeye ilgi göstermemesi, sermaye yetersizliği, dışsallık oluşturmadaki yetersizlikler ve teknolojik altyapı zayıflığının olması ilin gelişmesini engelleyen başlıca faktörlerdir. Ancak, Sivas'ın ucuz işgücü, doğal kaynak, ulaştırma, haberleşme altyapısı ve coğrafi bakımdan birçok avantaja sahip olduğu da bir gerçektir.

Tarihi boyunca eyaletlere başkentlik yapan, cumhuriyetin temelini atılması gibi önemli olaylara ev sahipliği yapan bu önemli şehir, ekonomik gelişmişlik açısından olması gereken seviyede değildir. Bu amaçla son dönemlerde teşvik uygulamaları, yerel yönetimlerin hassasiyetle üzerinde durduğu, sayısı giderek artan projeler ve en önemlisi uluslararası düzeyde rekabet edebilir firmaların sayısındaki artışlar ümit verici gelişmeler olmuştur. Bu gelişmelerin hızını artırmak, bu doğrultuda Sivas'ın yatırım alanlarının belirlenmesi ve yapılacak yatırımlara destek olunması için çalışmalar yapılması şarttır. Bu çalışmanın ortaya çıkış amacı; Sivas'ın uygun yatırım alanlarının tespit edilmesi, yapılacak yatırımlarda Sivas'ın potansiyelinin ortaya konması, uygun alanda uygun yatırım tercihlerinin tespiti, yeni yatırımların ve istihdam alanlarının yapılması konusunda engellerin ortadan kaldırılarak, gelişme hızına ivme kazandırılmasıdır.

Çalışmanın birinci bölümünde Sivas'ın genel özellikleri yer almaktadır. Sivas ile ilgili cilt cilt kitaplar yazılmış, tarihi, kültürü, doğası, madeni, yeraltı ve yerüstü kaynakları birçok

çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmada özellikle istatistikî verilerle Sivas'ın mevcut durumu ve yapısı ortaya konmaya çalışılmıştır.

İkinci bölümde Sivas için uygun yatırım alanlarını tespiti konusunda faktör analizi yer almaktadır. Bu analizle farklı sektörlerde ihtiyaç duyulan yatırım faktörlerinin önem dereceleri tespit edilip, bu faktörlerin Sivas'ta bulunabilirliği ölçülmeye çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde uygulanan anketlerin ve SWOT analizinin sonuçları yer almaktadır. Yapılan analizlerle sektörler itibariyle Sivas'ta yatırım ve üretim yapmanın zorlukları, avantajları, eksik yönleri, yatırımcıların beklentileri ölçülmeye çalışılmıştır. Sivas ilinde yapılacak yatırımlar açısından uygun alanların tespit edilmesi ve mevcut yapıya uygun yatırımların tespiti açısından SWOT analizi önemlidir. ***Çalışmanın bütününde üç ayrı analiz tekniği kullanılmıştır***, her biri farklı bir yönden uygun yatırım zemini belirlenmesinde önem arz etmektedir. ***Bu çalışma daha sonraki yapılacak çalışmalarda her sektör için ayrı ayrı analizlerin uygulanmasıyla daha tamamlayıcı olacaktır.***

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	Avrupa Birliği
C.Ü.	Cumhuriyet Üniversitesi
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
OSB	Organize Sanayi Bölgesi
TSO	Ticaret Sanayi Odası
DDY	Devlet Demir Yolları
KOSGEB	Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
ORAN	Orta Anadolu Kalkınma Ajansı

BİRİNCİ BÖLÜM

1.SİVASIN GENEL YAPISI

1.1.Geçmişten Bugüne Sivas

Sivas'ın tarihi geçmişi M.Ö. 7000'li yıllara kadar uzanmaktadır. Hitit'lerin önemli yerleşim alanlarından birisidir. Tarihi İpek Yolu ve Kral Yolu üzerindedir. Bir yerleşim bölgesi olarak Sivas'a geçmişte, Hititler, Frigyalılar, Lidyalılar, Romalılar, Bizanslılar hakim olmuştur. Alparslan'ın Anadolu'yu fethiyle Türklerin eline geçmiş, Danişmentliler, Selçuklular, Kadı Burhaneddin ve Osmanlıların yönetimine girmiştir(Sivas, 2002:51). “Sultan Şehir” olarak adlandırılan Sivas, tarihi seyir içinde bu devletlerin çoğuna başkentlik yapmış, askeri, siyasi, ekonomik ve kültürel açıdan önemli ve büyük bir şehir kimliğine sahip olmuştur.

Sivas Kurtuluş mücadelesi yıllarında 2-11 Eylül 1919 tarihleri arasında gerçekleştirilen tarihi kongreye ev sahipliği yapmış, Atatürk ve silah arkadaşları 108 gün Sivas'ta milli mücadelenin çabasını vermişlerdir. Sivas'ta Selçuklu, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi eserler, Sivas'ın yaşadığı tarihi kahramanlıkların ve başarıların birer şahidi olarak hala güzellikleriyle hayranlık taşımaktadırlar. Divriği Ulucamii ve Darüşşifası, Şifahiye Medresesi, Çifte Minareli Medrese, Buruciye Medresesi, Gökmedrese, Eğri Köprü, Kongre Binası, çok sayıda konak ve türbeler bunlardan bazılarıdır.

1.2. Sivas'ın Coğrafi Konumu ve İklim Özellikleri

28.448 km² yüzölçümüyle Anadolu'nun yüksek platoları üzerinde başlayan ve doğuya doğru yükselen Sivas kuzey, doğu ve güneydoğuda dağlık ve sarp bir kesimle son bulmaktadır. İlin batısında kalan Gemerek, Şarkışla ve Yıldızeli çevreleri ile orta kesimdeki Merkez ve Kangal ilçeleri, aşınmayla yükselteleri önemli ölçüde kaybetmiş dağlarla ve geniş platolarla kaplıdır. Aşınmış dağlarla platolarda yükselti yavaş yavaş azaldığından yüzey sularının akış hızları düşüktür. Bu nedenle vadiler genellikle pek derin değildir. İlin doğusu, kuzeyi ve güneydoğusunda kalan bölge batı ve orta kesimlere göre oldukça sarp ve diktir. Sivas'ın ağırlıklı yeryüzü şeklini platolar oluşturmaktadır. İl alanının %47.6'sı platolarla, %46.2'si dağlarla, %6.2'si ise ovalarla kaplıdır (Sivas, 2002:31).

Rakım 1.285 metre olan Sivas'ta ortalama yükselti 1000 metrenin üzerindedir. İlde Kuzey Anadolu sıradağlarının uzantısı olan Köse Dağları, Torosların kuzey kollarından Tecer Dağları ve İncebel Dağları, Akdağlar, Yama Dağı yer almaktadır. Uzunyayla ve

Meraküplatoları, ayrıca Kızılırmak, Kelkit, Çaltı vadileri önemli coğrafi oluşumlardır. Önemli akarsuları Kızılırmak, Kelkit Çayı, Tozanlı Çayı, Çaltı Çayı ve Tohma Çayıdır. Gemerek Sızır Şelalesi, Yıldız Şelalesi, Gürün Gökpınar Gölü, Tödürge Gölü, Gürün Şuğul Vadisi, Koyulhisar yaylaları gibi vadiler ve yaylalar Sivas'ın görülmeye değer doğal güzelliklerinden bazılarıdır.

Sivas çevre illere göre daha yüksek ve kuzey rüzgarlarına açık olduğundan kendine has bir iklim özelliğine sahiptir. Engebeli bir yapıya sahip olan ilde yıl içinde değişen basınç farkı ve ilin topraklarının farklı bölgelerde yer alması, çevresine göre bir mikroklima iklim bölgesi olmasına neden olmaktadır (Sivas, 2002:43).

1.3. Nüfus, Göç ve Eğitim

Sivas yüzölçümü olarak Türkiye'nin ikinci, yerleşim yeri sayısı olarak ise Türkiye'de ilk sırada yer alsa da, nüfus yoğunluğu bakımından giderek azalan bir seyir izlemektedir. Sivas 2000 yılı nüfus sayımlarına göre, il merkezi itibarıyla nüfus büyüklüğü sıralamasında Türkiye'deki 81 il arasında 22. sırada yer alırken, 2010 yılında 32. sıraya gerilemiştir. 1990'lı yıllardan itibaren nüfus sürekli azalma eğilimindedir. Sivas'ta şehir ve köy itibarıyla nüfus rakamları incelendiğinde, kırsal kesimdeki nüfusun giderek azaldığı görülmektedir. 1970'li yıllarda nüfusun %71'i kırsal kesimde yaşarken, bu oran 2010'da %32'ye düşmüştür. Tablolar incelendiğinde ortaya çıkan durum, köylerden şehir merkezine ve şehirden ise diğer metropol olarak tanımlanan şehirlere göçlerin devam ettiği görülmektedir.

Tablo:1.1 Sivas'ta Yıllara Göre Kır ve Kent Nüfus Yoğunlukları

Yıl	Toplam	Bir önceki yıla göre artış oranı (%)	Türkiye sıralaması	Türkiye nüfus içinde %	Kır (%)	Kent(%)
1965	705.186	-	10	2,25	76	24
1970	731.921	4	11	2,06	71	29
1975	741.713	1	13	1,84	68	32
1980	750.144	1	17	1,68	64	36
1985	772.209	3	21	1,52	59	41
1990	767.481	-1	24	1,36	50	50
2000	755.091	-2	29	1,11	44	56
2007	638.464	-15	32	0,9	35	65
2008	631.112	-1	32	0,88	36	64
2009	633.347	0	32	0,87	34	66
2010	642.224	1	32	0,87	32	68
2011	627.056	-2	32	0,84	32	68

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Sivas'ta genel nüfus oranındaki azalmaya rağmen, çalışma çağındaki nüfus olarak kabul edilen 15 ve daha yukarı yaştaki nüfusta artma söz konusudur. 2011 yılında yaş gruplarına göre en fazla nüfus artış oranı 15-19 yaş ve 20-24 yaş grubu nüfusta izlenmektedir. Tablo:1,2'de toplam, kadın ve erkek nüfus rakamlarına yaş gruplarına göre ayrıntılı olarak yer verilmektedir. Genç nüfusun yüksek düzeylerde olması Sivas açısından önemli bir değer olarak dikkati çekmektedir.

Tablo: 1.2 2011 Yılı İtibari İle Yaş Guruplarına Göre Sivas İli Nüfusu

Yaş Grubu	Toplam	Erkek	Kadın
0-14	153.288	78.364	74.924
15-19	56.426	28.524	27.902
20-24	55.459	27.782	27.677
25-29	49.386	25.713	23.673
30-34	47.378	24.264	23.114
35-39	41.350	20.574	20.776
40-44	35.806	18.229	17.577
45-49	37.420	18.650	18.770
50-54	30.702	15.447	15.255
55-59	30.421	15.180	15.241
60-64	26.138	12.445	13.693
65+	63.282	29.034	34.248
Toplam	627.056	314.206	312.850

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Yatırım alanları açısından bakıldığında genç nüfustan faydalanılması ve genç nüfusun göç ile kaybedilmemesi gerekliliği üzerinde durulması gereken bir gerçektir.

Tablo:1.3'teSivas'ın ilçeler itibariyle nüfus yoğunlukları izlenmektedir. Merkez ilçede 2011 yılı hariç diğer yıllarda artışlar izlenmekte, diğer ilçelerde ise sürekli azalış izlenmektedir. Bu da kırsal kesimden kente göçün göstergesidir. Nüfusu en kalabalık olan ilçeler Yıldızeli, Şarkışla, Suşehri, Kangal, Gemerek gibi ilçelerdir.

Tablo: 1.3Sivas Merkez ve İlçelerde Yıllara Göre Nüfus Gelişimi

İLÇELER	1990	2000	2008	2009	2010	2011
Merkez	276.383	299.935	329.011	338.728	354.913	345.762
Akıncılar	10.368	8.353	5.649	5.226	5.518	5.077
Altınyayla	13.399	15.713	10.521	10.341	10.241	9.985
Divriği	32.719	23.313	17.476	16.713	16.504	16.416
Doğanşar	8.210	6.314	3.240	2.939	2.959	2.785
Gemerek	48.176	54.692	28.671	28.718	27.224	26.671
Gölova	6.699	6.272	3.344	3.586	3.694	3.204
Gürün	30.602	26.742	21.573	21.283	20.957	20.615
Hafik	27.321	19.213	9.045	8.895	9.113	9.131
İmranlı	21.649	13.883	8.113	7.483	7.553	7.568
Kangal	45.153	37.049	27.251	25.907	24.867	24.406
Koyulhisar	21.644	24.934	13.550	12.943	12.810	12.705
Suşehri	47.560	44.731	26.941	28.044	26.929	26.511
Şarkışla	51.593	49.318	41.843	41.031	40.338	39.413
Ulaş	16.121	14.972	11.294	10.902	10.468	10.075
Yıldızeli	70.949	76.232	51.031	47.228	45.041	43.639
Zara	38.275	33.425	22.559	23.380	23.905	23.093
Toplam	766.821	755.091	631.112	633.347	642.224	627.056

Kaynak: http://www.sivas.gov.tr/ortak_icerik/sivas/Planlama/Sekg2011.pdf

Sivas' ta göç yıllardır hareketliliğini korumuştur. Özellikle kırdan şehir merkezine doğru göç hareketleri şehirde sosyo-ekonomik yapıyı etkilemektedir. Tablo: 1.4'te 2007-2010 döneminde göç oranları izlenmektedir. Sivas'ın verdiği göç aldığı göçten daha yüksek olmuştur.

Tablo: 1.4Alınan Göç, Verilen Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı, Sivas

	2007-2008	2008-2009	2009-2010
Aldığı Göç	18.871	23.217	23.647
Verdiği Göç	30.428	28.585	31.362
Net Göç	-11.557	-5.368	-7.715
Net Göç Hızı (Binde)		-8,44	-12,22

Kaynak : www.tuik.gov.tr (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2010 Nüfus Sayımı)

2010 yılı nüfus sayımına göre okuma yazma oranı kadınlarda % 82, erkeklerde % 92'dir. Ortalama okuryazarlık oranının % 87 olduğu Sivas'ta, okuma yazma durumu bilinmeyen nüfus oranı da yaklaşık % 5'dir. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Veri Tabanına (ADNKS) göre 2011 yılında bitirilen eğitim düzeyi kadın-erkek nüfus itibariyle dağılım aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Tablo: 1.5'tede görüldüğü gibi okuma yazma bilmeyen kadınlar okuma yazma bilmeyen erkeklerin 4 katından daha fazladır. 2008'den

2011'e gelindiğinde bu sayıda bir azalma olsa da, özellikle kız çocuklarının eğitimi konusunda daha ciddi tedbirler alınması gereği öne çıkmaktadır. Lisans ve lisansüstü eğitimdeki artışlar olumlu görülmele birlikte yeterli olduğu söylenemez.

Tablo:1.5 2008–2011 Yılı Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Kadın-Erkek Nüfus

Bitirilen eğitim düzeyi	Toplam		Erkek		Kadın	
	2008	2011	2008	2011	2008	2011
Okuma yazma bilmeyen	55.852	43.942	11.266	8.198	44.586	35.744
Okuma yazma bilen fakat bir okul bitirmeyen	120.523	110.891	58.672	53.425	61.851	57.466
İlkokul mezunu	146.549	121.377	70.638	53.063	75.911	68.314
İlköğretim mezunu	64.447	100.470	33.133	54.393	31.314	46.077
Ortaokul veya dengi okul mezunu	24.116	23.966	16.466	15.124	7.650	8.842
Lise veya dengi okul mezunu	90.625	101.676	56.393	62.369	34.232	39.307
Yüksekokul veya fakülte mezunu	23.992	39.903	15.615	24.376	8.377	15.527
Yüksek lisans mezunu	1.014	1.890	657	1.245	357	645
Doktora mezunu	455	952	323	636	132	316
Bilinmeyen	42.268	22.281	22.253	10.781	20.015	11.500
Toplam	569.841	567.348	285.416	283.610	284.425	283.738

Kaynak: www.tuik.gov.tr

İl Milli Eğitim Müdürlüğü verilerine göre 2011–2012 eğitim ve öğretim döneminde; 17 anaokulu, 304 anasınıfı dersliği, 503 ilköğretim ve 85 ortaöğretim okulunda 127.214 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir. Toplam öğretmen sayısı 7.459, toplam derslik sayısı 5.471'dir. 2010–2011 döneminde Sivas'ta okullaşma oranı 4–5 yaş okul öncesinde % 41, ilköğretimde % 99, ortaöğretimde % 71'dir. Bu dönemde Türkiye geneli okullaşma oranları; 4–5 yaş okul öncesinde % 42, ilköğretimde % 98, ortaöğretimde % 69 düzeyindedir. Sivas'ta ilköğretimde derslik başına 21 öğrenci, öğretmen başına 17 öğrenci düşerken ortaöğretimde derslik başına 27 öğrenci, öğretmen başına 16 öğrenci düşmektedir. Türkiye genelinde (2010–2011 dönemi); ilköğretimde derslik başına 31 öğrenci, öğretmen başına 21 öğrenci, ortaöğretimde derslik başına 34 öğrenci, öğretmen başına 18 öğrenci düşmektedir.

Sivas'ın 1974 yılında kurulan ilk ve tek üniversitesi Cumhuriyet Üniversitesi 16 Fakültesi, 5 Yüksekokulu, 13 Meslek Yüksekokulu ve 4 Enstitüsüyle bölgede önemli bir bilim ve eğitim merkezidir. Üniversitede 1.488 akademik personel görev yapmakta, yaklaşık 34.000 öğrenci eğitim ve öğretim görmektedir. Kredi ve Yurtlar Kurumuna bağlı yurtlar (Sivas, Gürün, Suşehri, Yıldızeli, Zara) yaklaşık 5.500 öğrenci kapasitelidir.

1.4. İşgücü ve İstihdam Yapısı

Sivas'ta işgücü piyasasının şekillenmesinde uzun yıllar kamu kesiminin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Sivas'ta ilk ciddi sanayi işletmesi olarak 1939 yılında Cer Atölyesinin ve ardından 1943'de Çimento Fabrikasının kurulması, Sivas'ta sanayi döneminin başlangıcı olarak kabul edilebilir. Daha sonra 1945 yılında Askeri Dikimevi, 1979 yılında demir yollarının ihtiyacını karşılamak üzere Beton Travers Fabrikası, 1980 yılında Sivas Dokuma Fabrikası (SİDAŞ), 1984 yılında Sivas Et Kombinası, 1985 yılında Sivas Demir-Çelik, 1990 yılında Kangal Termik santrali açılmıştır.

Devlet tarafından kurulan büyük ölçekli bu işletmelerde, Sivas nüfusunun önemli bir kısmı istihdam olanağı bulmuştur. Ancak TÜDEMSAŞ başta olmak üzere kamu kesiminde çalışan sayıları giderek azalmıştır. 1985 yılında kamu kesiminde çalışanların %62'si (yani 3.815 kişi) TÜDEMSAŞ'ta istihdam edilirken 1995'de bu oranın %31'e düşmüştür (1.816 kişi 2000 yılında ise 2.176 kişi). Şubat 2003 döneminde ise istihdam edilen personel sayısı 344 memur, 1.595 de işçi olmak üzere toplam 1.939 dur.

1980 yılında 7.787 kişilik istihdamın %88'i kamu kesiminde istihdam edilirken, 1995 yılına gelindiğinde istihdam 7.560'a düşmüş ve bunların %82'si kamu kesiminde istihdam edilmiştir. 2000 yılında kamuya ait 8 sanayi kuruluşunda toplam 5.197 personel, özel sektörde ise, 76 işyerinde 2.492 personel istihdam edilmiştir. 1995 yılında özel kesimde çalışanların oranı %18 iken 2000 yılında %33 olmuştur. Kamu kesiminde de aynı oranda azalma söz konusudur. 2003 yılına gelindiğinde kamu kesiminde çalışanların oranı %58'e düşmüş, özel kesimde çalışanların oranı (1980 yılında %12 iken) %42'ye yükselmiştir. Bu değişimin başlıca sebepleri, özelleştirme politikalarının uygulanması sonucu kamu kesimindeki çalışanların özel kesime kayması, özel kesimde de girişimciliğin son yıllarda artış göstermesi ve yeni yatırım alanlarında istihdam olanakları sunulması olarak ifade edilebilir.

Tablo: 1.6SGK Göstergelerine göre Kayıtlı İşyeri ve Çalışan Sayıları– 2010

SGK Toplam Kayıtlı İşyeri Sayısı	7.265	Toplam Çalışan Kişi Sayısı	119.607
1-10 Kişi Çalıştıran İşyeri Sayısı	5.939	Emekli Sandığı (4c) Statüsünde	24.022
10-99 Kişi Çalıştıran İşyeri Sayısı	1.257	Bağkur (4b) Statüsünde	36.144
100 + Kişi Çalıştıran İşyeri Sayısı	69	İşçi (4c) Statüsünde	59.442

Kaynak: www.sgk.gov.tr

Tablo: 1.6'dan da izlendiği gibi işçi çalıştıran 7.265 işyerinin yaklaşık % 82'si 1–9 arasında, yaklaşık % 17'si 10-99 arasında, % 1'i 100 ve üzerinde kişi istihdam etmektedir.

Sosyal Güvenlik Kurumunun 2010 yılı verilerine göre BAĞ-KUR kapsamında 36.144, Emekli Sandığı kapsamında 24.022, SSK kapsamında 59.442 kişi olmak üzere toplam 119.607 kişi çalışmaktadır. BAĞ-KUR kapsamındaki aktif sigortalılardan 16.527 kişi esnaf, 19.617 kişi çiftçi statüsündedir (Sivas Valiliği, 2012 Brifingi: 26).

Tablo: 1.7İşgücü Göstergeleri, 2008-2010

	Türkiye			Sivas		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
İşgücüne Katılma Oranı (%)	46,9	47,9	48,8	40,5	39	42,2
İşsizlik Oranı (%)		14	11,9	10,7	13,2	13,6
İstihdam Oranı (%)	41,7	41,2	43	36,2	33,9	36,5

Kaynak : www.tuik.gov.tr (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2010 Nüfus Sayımı)

Sivas ili 2009 ve 2010 yılı iş gücü göstergeleri sırası ile işgücüne katılma oranı, işsizlik oranı, istihdam oranı ve bu oranlardaki değişim oranları Tablo: 1.7’de verilmiştir. 2009 yılı işsizlik oranları %13.2 ‘den 2010 yılında %13.6’ya yükselmiştir. İstihdam oranı 2009’da 33,9’dan 2010 yılında 36,5’e yükselmiştir. 2010 yılında istatistikler işgücü rakamları açısından Sivas’ta olumlu artışların olduğunu göstermektedir. Yatırım alanlarının genişlemesi işgünü etkileyecektir.

Sektörel olarak izlendiğinde Sivas’ta nüfusun büyük kısmı tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır. TÜİK’in 2009 yılı verilerine göre; Sivas, Kayseri ve Yozgat illerini kapsayan TR72 Bölgesinde 15 yaş ve yukarıdaki nüfusun % 26,7’si tarım, % 25,3’ü sanayi, % 19,3’ü ticaret ve % 28,6’sı hizmet sektöründe istihdam edilmektedir.

Sivas’ta en önemli ekonomik ve sosyal sorunun işsizlik olduğu bilinmektedir. TÜİK tarafından yapılan çalışmada, 2010 yılı işsizlik oranı Türkiye geneli için % 11.9, Sivas ili için % 13.6 olarak hesaplanmıştır. İş-Kur’un 2010 yılı sonu verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 15.180 kişidir.

1.5. Sanayi ve Ticaret

Sivas İli yer altı ve yer üstü zenginliklerine sahip bir bölge olmasına karşın sanayisi yeterince gelişmemiştir. Sanayinin yeterince gelişmemesinin sebepleri arasında, ilin konumu, tarım, hizmet ve ticaret sektörlerinden elde edilen sermaye birikiminin yeterince sanayi yatırımlarına yönlendirilmemesi sayılabilir. İlde büyük ölçekli mevcut sanayi tesisleri kamu tarafından 1930–1940 yılları arasındaki dönemde yapılmıştır. İl’in en önemli sanayi kuruluşu TÜDEMŞAŞ en büyük sanayi kuruluşu olmakla birlikte, Sivas sanayisinin teknolojiyle buluşmasının da vesile olduğu söylenebilir. İlk yıllarda çalışanlar fabrikada sınaî yapı ve ileri teknoloji ile tanışmış, daha sonraki yıllarda ise kurulan ve önce adı Çırak Okulu, daha sonra

da Pratik Sanat Okulu olan fabrika içi okulda üst düzeyde usta yetiştirilmiştir. 1960 yılında ilk iki yerli yapım lokomotiften biri bu fabrikada üretilmiş, o dönemde 199 memur, 3.510 işçi olmak üzere toplam 3.809 personel istihdam edilirken 1970 yılında bu rakam 327 memur, 4.355 işçi olmak üzere toplam 4.682 ye ulaşmıştır. Daha sonraki yıllarda ise istihdam edilen personel sayısında çeşitli nedenlerle azalma olmuştur.

Sivas'ta özel kesimin canlanması bakımından, 1997 yılında I. Organize Sanayi Bölgesi'nin faaliyete geçirilmesi önemli bir gelişmedir. Organize Sanayi Bölgesinin açılmış olması, Sivas'ta özel sanayi kesimi için ve Sivas işgücü piyasası için yeni fırsatlar sağlamaktadır. Sanayicileri bir araya toplayabilecek ileri teknolojilerin kullanılacağı bu iş merkezi tam olarak faaliyete geçtiğinde 12.550 kişiye istihdam sağlanacağı belirtilmektedir. II.Organize Sanayi Bölgesi de kurulma aşamasında olup faaliyetler devam etmektedir. Özel sektörün sanayi sektörüne yönelik yatırımlarının 2000'li yıllardan sonra hız kazandığı görülmektedir. Bu konuda I. Organize Sanayi Bölgesi en önemli adımı oluşturmaktadır.OSB'deki çalışmalara paralel olarak, Gemerek ve Suşehri ilçesinde OSB altyapı inşaat çalışmaları tamamlanmıştır. Sivas II. OSB'nin kurulması planlanan arazilerin tahsisi konusunda da gerekli adımlar atılmıştır.

Sivas'ta birinci OSB'nin dolmaya başlamasıyla birlikte 850 hektar alana sahip ikinci OSB ile 110 hektarlık Gemerek OSB yatırım programına alınmıştır.II. Organize Sanayi Bölgesinin kurulacağı 17 milyon metrekarelik arazinin İl Özel İdaresine tahsis edilmek üzere Maliye Hazinesine devredilmesine dair Özelleştirme Yüksek Kurulu kararı (22.06.2009 tarih ve 2009/4) 2009 yılında yayınlanmış, bu karara uygun olarak arazilerin devir işlemleri başlatılmıştır.

İldeki bir diğer önemli sanayi altyapısı da küçük sanayi siteleridir. İl merkezi ile birlikte 9 ilçede 1.825 işyeri kapasiteli 13 adet küçük sanayi sitesi bulunmaktadır. 5 adet ve 1095 işyeri kapasiteli küçük sanayi sitesi (Merkez I, Merkez II, 4 Eylül, Ahşap İşleri, 100. Yıl) il merkezindedir.

Sivas'ta cumhuriyetin kurulduğu yıllardan itibaren günümüze kadar kamu kesiminde önemli yatırımlar yapılmıştır. Uzun yıllar kişi başına düşen kamu yatırım harcamaları bölgedeki iller arasında ilk sıralarda yer almıştır. Örneğin 1999 yılında kişi başına düşen kamu yatırım harcamaları kalkınmada öncelikli yöreler ortalamasının 2,8 katı olmuştur. Sivas kişi başına kamu yatırım harcamalarında 81 il içerisinde ilk 10 il arasında yer almaktadır.

Yani Sivas'ın durumu kamu yatırımları açısından sürekli doyurucu nitelikte olmuştur. Ancak bu durumun bu şekilde gelişmesi girişimcilik ruhunun gelişmesine engel olmuştur. Son yıllarda ise bu durumun tersine döndüğü olumlu yönde geliştiği izlenmektedir.

İl ekonomisine tarımsal kesimin hakim olması nedeniyle, ticarete konu olan ürünlerin başında canlı hayvan ve bitkisel ürünler gelmektedir. İhtiyaç duyulan sanayi ürünleri ve kimyasal ürünler genelde il dışından sağlanmaktadır.İlden diğer illere genellikle hububat, büyük ve küçükbaş canlı hayvan, hayvansal ürünler, el sanatlarına dayalı hediyelik eşyalar ve bazı işlenmemiş madenler satılmaktadır. Son yılanda Organize Sanayi bölgesinde imalata yönelik kurulan sanayi tesislerinin üretmiş olduğu mobilya ve tekstil ürünleri ve makine aksam ve parçaları yurt içine ve yurt dışına gönderilmektedir.Diğer illerden ise yaş meyve sebze, akaryakıt makine oto yedek parçaları, manifatura, cam eşya, kırtasiye, inşaat malzemeleri, plastik mamuller, petrol ve yan ürünleri ile diğer sanayi ürünleri temin edilmektedir (BSTB, 2011).

Sivas İli sanayisinin Türkiye'deki yeri incelenecek olursa; Türkiye'de sanayi işletmelerinin, başta İstanbul (%31) olmak üzere, Bursa (% 8), Ankara(% 7), İzmir(% 5), Konya(% 4), Gaziantep (% 3), Denizli(% 3), Kocaeli(% 2) , Adana(% 2), Tekirdağ(% 2), Kayseri(% 2), Mersin(% 2) olmak üzere, toplam % 71 i, oniki ildedir. Bölgelere göre ise, sanayi işletmelerinin % 48'i Marmara Bölgesinde, %17'si İç Anadolu Bölgesinde, % 14'ü Ege Bölgesinde, % 8'i Akdeniz Bölgesinde, %6'sı Karadeniz Bölgesinde,%5'i Güneydoğu Anadolu Bölgesinde, % 2'si Doğu Anadolu Bölgesinde olduğu görülmektedir. Sivasilinde sanayi siciline kayıtlı sanayi işletmesi sayısı 322 dir. Toplam sanayi işletmesi içerisinde % 0.5lik bir oran ile sanayisi gelişen iller arasında yer almaktadır.İç Anadolu Bölgesindeki illerin sanayisine göre bir değerlendirilme yapıldığında, % 45 ile Ankarailk sırada yer alırken, Ankara'yı sırasıyla %24 ile Konya, %10 Kayseri, %5 Eskişehir, %3 Sivas, %2 Karaman, %2 Kırıkkale, %2 Aksaray, %2 Nevşehir, %2 Yozgat, %1 Niğde, %1 Çankırı ve %1 ile Kırşehir takip etmektedir (BSTB, 2011: 482-483).

Sivas'ta imalat sanayinde yapılan araştırmaların da desteklediği gibi, işgücü piyasası kamu sektörüne dayalı bir yapıya sahiptir. Bunun sonucu olarak devlet politikalarından fazlaca etkilenmektedir. Piyasada kamunun ağırlıklı olması özel sektörün gelişmesine uzun yıllar olanak tanımamıştır. Ancak 1990'lı yıllardan sonra dış ticaret, teknolojinin kullanımı, devlet politikalarından etkilenme gibi konular istihdam üzerinde etkili olmaya başlamış, özel sektörde önemli gelişmeler izlenmiştir.

1.6. Teşvikler

Devlet, iller arasındaki kalkınmışlık farkının ortadan kaldırılması açısından yatırımları desteklemektedir. Bu bağlamda Sivas iline de çeşitli alanlarda teşvikler yapılmaktadır. Sivas, çevresindeki iller içerisinde büyük ölçüde yatırım teşvikleri alan önemli illerden biridir. Özellikle 1996 yılından sonra Sivas için ciddi bir gelişmenin yaşandığı söylenebilir. 2000'li yıllara kadar Sivas İline yönelik teşvik uygulamalarında, vergi desteklerinden oluşan Genel Teşvik sisteminin pek uygulanmadığı izlenmektedir. KOBİ destek sistemi ve acil destek uygulamalarının etkili olduğu dönemlerde, bu desteklerin yörede bir ekonomik canlanma ve hareketlilik yaratmadığı görülmektedir. Özellikle Şubat 2004 tarihinde Sivas'ın da içinde bulunduğu 5084 sayılı teşvik yasasıyla birlikte, Sivas'ta önemli gelişmeler yaşanmıştır. Söz konusu yasa kapsamında en fazla başvuru yapan illerden Şanlıurfa, Düzce, Malatya ve Aksaray'ın arasında Sivas da bulunmaktadır. Bu yasayla birlikte Sivas'ta ilk defa yabancı sermaye yatırımı gerçekleşmiştir.

5084 Sayılı Teşvik Yasasının yürürlüğe girmesi ile birlikte I. OSB'deki boş parseller yatırımcılara tahsis edilmiş, bunun üzerine, 222 hektarlık bir saha ilave edilerek I. OSB'nin alanı genişletilmiştir. Bu sahanın 90 hektarlık kısmında altyapı inşaatı çalışmaları ve elektrik işleri 2009 yılında tamamlanmıştır. 2002 yılı sonu ile karşılaştırıldığında; I.OSB'nin toplam alanı 181 hektardan 396 hektara, sanayi parseli sayısı 190 parselden 434 parsel, yer tahsis edilen tesis sayısı 76 tesisten 170 tesise, üretimdeki tesis sayısı 30 tesisten 126 tesise, çalışan kişi sayısı 990 kişiden 5.537 kişiye yükselmiştir. İlk kez yabancı sermaye ilimizde bu bölgede yatırım yapmıştır. 5084 Sayılı Yasa kapsamında 2004-2009 döneminde toplam 239 adet teşvik belgesi düzenlenmiştir. Bu dönemde 59 adet eski, 32 adet yeni kurulmuş tesis için 75,2 Milyon TL enerji desteği sağlanmış, bu tesislerde 3.647 kişilik ilave istihdam oluşmuştur.

Sivas'ta yatırım teşviklerine paralel olarak üretim yapan firma sayısında, ihracat ve ithalatta da bir artış görülmektedir. 2004 yılından sonra gerek dış ticaret yapan firma sayısında, gerekse ithalat- ihracat rakamlarında önemli artışlar gerçekleşmiştir. Tablo 1.8'de artışlar net biçimde izlenmektedir.

Tablo: 1.8Yıllara Göre ihracat ve İthalat Göstergeleri

	İhracat		İthalat	
	Firma sayısı	İhracat değeri (bin \$)	Firma Sayısı	İthalat değeri (bin \$)
1996	20	5.486	36	37.306
1997	16	5.056	29	7.665
1998	16	5.153	28	5.649
1999	13	4.285	25	1.904
2000	14	4.831	29	3.760
2001	29	5.116	24	7.075
2002	27	8.463	14	5.986
2003	25	9.647	28	5.703
2004	33	12.866	36	10.594
2005	39	19.447	51	52.524
2006	47	21.701	47	77.293
2007	48	35.123	49	50.823
2008	52	40.489	52	35.346
2009	53	34.018	42	78.678

Kaynak:TÜİK

Sivas'ta son dönemlerde uygulanan teşvik yasalarıyla sanayileşme yolunda ciddi adımlar atıldığı ve bunun istihdama, dış ticarete ve dolayısıyla ekonomik kalkınmaya olumlu etkilerinin olduğu izlenmektedir.

Teşvik kapsamına giren ve girmeyen illerde 2002-2009 yılları arasında gerçekleşen ihracat tutarları aşağıdaki Tablo: 1.9'da görülmektedir. Tabloda ayrıca teşvik alan iller, teşvik almayan iller ve Sivas'ın yıllara göre ihracat tutarları ve bu tutarlara bağlı olarak bir önceki yıla göre değişme oranları da yer almaktadır.

Tablo: 1.9Teşvik Alan ve Almayan İllerde Yıllara Göre İhracat Tutarları

Yıllar	Teşvik Alan		Teşvik Almayan		Sivas	
	Tutar (1000 \$)	Değişim Oranı (%)	Tutar (1000 \$)	Değişim Oranı (%)	Tutar (1000 \$)	Değişim Oranı (%)
2002	1.266.703	--	29.302.382	--	8.463	--
2003	1.557.022	22	45.695.814	55	9.647	13
2004	2.394.883	53	60.772.270	32	12.866	33
2005	3.494.332	45	69.982.076	15	19.447	51
2006	3.573.404	2	81.961.272	17	21.701	11
2007	4.628.998	29	102.642.752	25	35.123	61
2008	5.514.208	19	126.512.988	23	40.489	15
2009	5.462.755	-9	96.666.004	-23	37.391	-7

Kaynak: Dış Ticaret Müsteşarlığı 2010 verilerinden derlenmiştir.

Sivas iline gümrük vergisi, toplu konut fonu, yatırım indirimler, katma değer vergisi, kredi tahsis konularında teşvikler yapılmaktadır. KOBİ teşvik uygulamaları da göz ardı edilecek nitelikte değildir.

Tablo: 1.10 Yatırım Teşvikleri*

Yıllar	Belge Sayısı		Sabit Yatırım (1000 TL)		İstihdam (Kişi)	
	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas	Türkiye	Sivas
2007	3.516	47	30.291.301	244.761	178.486	1.413
2008	4.044	49	35.839.248	105.441	151.310	1.319
2009	2.722	32	36.723.164	148.739	101.580	689
2010	4.504	80	66.826.246	380.918	158.755	1.400
2011	4.619	50	57.854.485	412.944	132.125	1.261

* Genel Teşvikler ve Bölgesel Teşvikleri kapsamaktadır.

Tablo: 1.10'da da görüldüğü gibi 2007 yılında kullanılan yatırım teşvikleri istihdama en önemli katkıyı sağlamıştır. 2009 yılında yapılan yatırımların istihdama etkisi çok düşük kalmıştır. Yeni yatırımlar dolayısıyla istihdamın artırılması için teşviklerin önemi kaçınılmazdır.

Tablo:1.11Sivas İli 2009 Yılı Ocak-Aralık Aylarında Verilen KOBİ Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Belge Sayısı	Sabit Yatırım (TL)	İthal Edilecek Makine ve Teçhizat Tutarı (1000 \$)	İstihdam (Kişi)
Gıda ve İçki	5	4.636.500		95
Dokuma ve Giyim	2	1.341.182	545	30
Orman Ürünleri	1	349.307	137	6
Lastik-Plastik	1	380.000		10
Demir Dışı Metaller	1	800.000		6
Taşıtlı Araçları	1	421.000		10
Diğerleri	2	1.430.000	126	85
Turizm	1	861.910		15
TOPLAM	14	10.219.899	808	257

Kaynak:www.ekonomi.gov.tr/upload/F7759BE2-D8D3-8566.../2009.xls

Tablo: 1.11'de Sivas ili yatırım teşvikleri sektörler itibari ile verilmiştir. Gıda sektöründeki teşviklerin Sivas'ta olumlu etkilerinin görüldüğü istihdamın ise bu sektörde üst düzeyde olduğu gözlenmektedir. Dokuma sektöründeki ithalat rakamları ise sektörün

gelişmeye ihtiyacı olduğu ve yatırımları beklediğinin göstergesidir. Turizm sektöründe ise yatırımların beklendiğini ifade edilebilir.

1 Ocak 2012 tarihinden itibaren geçerli olan Yeni Teşvik yasası ile Türkiye’de iller 6 bölgeye ayrılmış, Sivas ise 4. bölgede yer almaktadır. Sivas OSB’ye yapılacak yatırımlar ise 5. Bölge olarak kabul edilecek ve bu düzeyden destek alacaktır. Teşvik Sistemi kapsamında, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, faiz desteği, yatırım desteği, işveren SSK primi destekleri bulunmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

---

2. YATIRIM ORTAMININ SEKTÖRLERE GÖRE ANALİZİ

2.1 Analiz Yöntemi

Sivas'ta uygun yatırım alanlarının tespitinde yararlanılmak üzere faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Öncelikle birbirine yakın alanlardan çalışma komisyonları oluşturulmuştur. Sektör isimleri belirlenirken komisyonlarda yer alan işadamları ve ilgililerin faaliyet alanları esas alınmıştır. Faktör analizi uygulamasında eklerde verilen ve 12 faktörün puanlanmasının istendiği bir form kullanılmıştır. Sorular iki ayrı şekilde yöneltilmiş ve belirtilen faktörlere puanlar verilmesi istenmiştir. Birinci soruda sektör temsilcilerine kendi sektörleriyle ilgili olarak üretim için hangi faktörün ne kadar önemli olduğu sorulmuştur ve her faktöre 1-10 arası puanlar vermeleri istenmiştir. İkinci soruda birinci sorudan bağımsız düşünülerek yine kendi sektörleriyle ilgili olarak öngörülen faktörlerin Sivas'ta bulunulabilirliğini puanlamaları istenmiştir. En kötü puan 1 en iyi puan 10 olarak ifade edilmiştir.

Her bir faktör için katılımcıların verdikleri puanlar toplanmış ve cevap veren kişi sayısına bölünerek ortalama puanlar hesaplanmıştır. Hesaplamalar her bir faktörün önemi ve Sivas'ta bulunulabilirliği açısından ayrı ayrı yapılmıştır. Yatırım için gerekli olan faktörlerin Sivas'ta bulunulabilirliğini ifade eden ortalama puan her bir faktörün yatırımdaki önemini ifade eden ortalama puana oranlanmak suretiyle Sivas'ın her bir faktör açısından yeterlilik yüzdesi bulunmuştur. Son olarak Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörlere sahip olma ortalamaları toplamı her bir faktörün yatırımdaki önemini ifade eden ortalama puanlar toplamına bölünerek Sivas'ın ilgili sektöre yatırım yapmak için yeterli faktörlere sahip olma oranı elde edilmiştir. Elde edilen değerler mevcut durum ve kaynaklar dikkate alınarak değerlendirilmiş, SWOT analizinden elde edilen bilgilerden de istifade edilerek yatırım yapılabilecek bazı alanlar önerilmiştir.

2.2. Tarım Hayvancılık Sektörlerinin Analizi

Sektör itibarıyla yatırım için en çok ihtiyaç duyulan kaynaklar arasında ulaşım ilk sırayı almaktadır. Hammadde kaynaklarının işletmelere, üretilen ürünlerin pazara ulaştırılması bakımından ulaşım olanaklarının çeşitliliği ve kalitesi önem teşkil etmektedir. Ayrıca tarımsal ürünlerin ulaştırılmasında özel donanımlı (soğuk hava tertibatlı vb.) araçlara ihtiyaç duyulmaktadır. Sivas'ta bu konuda bir sorun bulunmamaktadır. *Tarımsal ürünlerin*

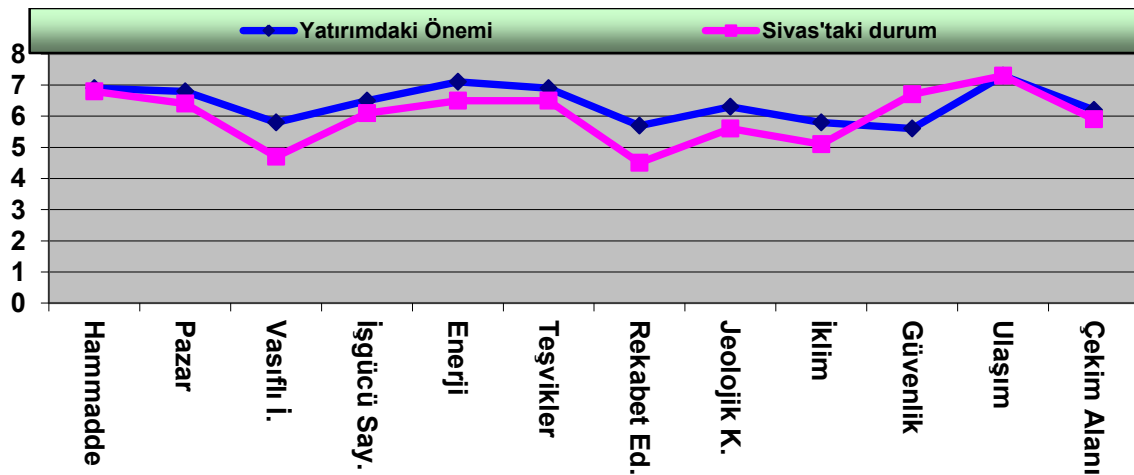
nakliyesinde karayolunun hala önemini koruması, demiryolunun yem ve gübre taşınmasında tercih ediliyor olması dikkate alındığında Sivas Türkiye'nin en yeterli illeri arasında yer almaktadır. Sivas'ın yatırım faktörlerini karşılaması bakımından ulaşım imkânlarının yeterliliği %100'lük bir orana sahip görülmektedir.

Tablo:2.1Sivas İli Gıda/Tarım/Hayvancılık Sektörleri

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	24	166	6,9	165	6,8	0,98
Pazara yakınlık	24	165	6,8	155	6,4	0,94
Vasıflı işgücünün durumu	24	141	5,8	115	4,7	0,81
İşgücünün sayısal yeterliliği	24	156	6,5	147	6,1	0,93
Enerji kaynaklarının yeterliliği	24	172	7,1	158	6,5	0,91
Teşvikler	24	167	6,9	158	6,5	0,94
Rekabet edebilirlik	24	138	5,7	110	4,5	0,78
Jeolojik koşullar	24	153	6,3	136	5,6	0,88
İklim koşulları	24	141	5,8	123	5,1	0,87
Güvenlik ve terör riski	24	136	5,6	162	6,7	1,19
Ulaşım imkanları	24	176	7,3	177	7,3	1
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	24	151	6,2 (*)	143	5,9 (**)	0,95
TOPLAM			76,9		72,1	0,93

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Enerji kaynaklarına ulaşılabilirlik ve maliyetinin düşük olması yatırım için önemli faktörler arasında kabul edilmektedir. Bu beklentilerin %91 oranında karşılandığı ifade edilmiştir. Enerji kaynaklarına ulaşılabilirlik bakımından önemli bir sorun olmamakla birlikte, tarımsal sulama ve arıcılık faaliyetleri açısından enerji kaynaklarının üretim noktalarına ulaştırılması yeterli değildir.

Tarım alanındaki yatırımlar bakımından hammadde kaynaklarına yakın olmak ve teşvikler de önemli faktörler arasında yer almaktadır. Sivas'ın bu konudaki yeterlilikleri de %100'e yakın görülmektedir. **Sivas'ın faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında güvenlik ve terör riskinin bulunmaması en yüksek orana sahiptir.** Tarımsal faaliyetlerin önemli ölçüde kırsal alanlarda sürdürülmesi dikkate alındığında bu oranın yatırımcılar tarafından yüksek görülmesi dikkate değer bir durumdur. **Sektör itibarıyla Sivas'ın faktör yeterliliği konusunda en zayıf noktası rekabet edebilirliktir.** Bunun sonucu olarak diğer şehirlerin (Antalya, Mersin, Tokat gibi) çekim alanına girmektedir. Diğer şehirlerin çekim alanında yer alma oranı %95 olarak görülmektedir. Sivas'ın öne çıkarılması gereken ürünlerini (et ve ürünleri, süt ve ürünleri, bal, organik sebze ve meyveler, vb.) markalaştıramaması ve yeterince tanıtamaması bu sorunun en önemli nedenleri arasında yer almaktadır. Sivas'taki tarım işletmelerinin genellikle küçük ölçekli aile işletmelerinden oluşması fazladan sabit sermaye yatırımı nedeniyle sermayenin verimsiz kullanılmasına sebep olmaktadır. Tarım alanında büyük ölçekli işletmelerin bulunmaması, kooperatif ve benzeri örgütlenme eksikliği ürünlerin işlenmeden pazarlanması sorununu beraberinde getirmektedir. Ortak girişim alışkanlığının kazandırılması bu sorunun giderilmesinde önemli katkı sağlayacaktır.

Tarımda vasıflı işgücü yetersizliği de dikkat çekici bir sorundur. Tarımda mekanizasyonun ve otomasyonun artması bu sorunun en önemli nedenidir. İşgücü sayısal olarak da yeterli görülmemektedir. Kırsal kesimde göç nedeniyle nüfusun azalması ve mevcut nüfusun yaşlanması bu soruna kaynak teşkil etmektedir.

Tablo:2.2Sivas İli Alınan Göç, Verilen Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

	2007–2008	2008–2009	2009–2010
Dönem Sonu Nüfus			
Aldığı Göç	18.871	23.217	23.647
Verdiği Göç	30.428	28.585	31.362
Net Göç	-11.557	-5.368	-7.715
Net Göç Hızı (Binde)	-18.15	-8,44	-12,22

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2010 Nüfus Sayımı

Göç hareketlerinde İstanbul en başta yer almaktadır. Ancak İstanbul'a göç edenler çalışma çağındaki, İstanbul'dan Sivas'a göç edenlerse çalışma çağını geçmiş (genellikle emekli) nüfustur.

Tablo: 2.3 Sivas İlinin Diğer İllerden Aldığı ve Diğer İllere Verdiği Göç, 2009–2010 Dönemi

En Fazla Göç Aldığı İller	Sayı	Oran (%)
İstanbul	8.301	35,37
Ankara	1.902	8,10
Kayseri	1.481	6,31
İzmir	825	3,52
Tokat	818	3,49
En Fazla Göç Verdiği İller	Sayı	Oran (%)
İstanbul	10.147	32,35
Kayseri	3.793	12,09
Ankara	2.867	9,14
İzmir	1.515	4,83
Antalya	1.149	3,66

Kaynak: Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) 2010 Nüfus Sayımı

Genel olarak bakıldığında, *Sivas'ta tarım yatırımları açısından faktörlerin yeterliliği oranı %93'tür. Yani Sivas tarımsal yatırımlar açısından uygun bir yatırım alanıdır. Özellikle, organik tarım, arıcılık, bal ve bal mumu üretilmesi (arı sütü ve polen dahil), seracılık, (jeotermal ısıtmalı), yem bitkileri, yumuşak veya sert çekirdekli meyvelerin yetiştirilmesi (elma, kayısı, kiraz, ayva, erik vb.), tatlı sularda (ırmak, göl) yapılan balıkçılık (alabalık, sazan, yayın vb.), et ve süt üretimi ve işlenmesi (kefir, salep, tereyağı, yoğurt, ayran, kaymak, krema, vb.), entegre hayvancılık, makarna, şehriye, kuskus ve benzeri mamullerin imalatı, kümes hayvanlarından yumurta üretilmesi, karma çiftlikler, sığır, koyun, keçi vb. hayvanların kesimi ve kesim sırasındaki etin işlenmesi (mezbahacılık), hayvan yemi bitkilerinin yetiştiriciliği ve hazır yem imalatı, dikim için sebze fidesi, meyve fidanı vb. yetiştirilmesi, bitkisel çayların imalatı (nane, yaban otu, papatya, ıhlamur, kuşburnu vb. çaylar), içme suyu ve doğal veya suni maden sularının üretimi, tahıl, baklagiller ve mantar yetiştirilmesi gibi alanlarda uygun yatırım fırsatları bulunmaktadır.*

2.3. Mühendislik İnşaat ve Yapı Sektörlerinin Analizi

Mühendislik, mimarlık, tasarım, inşaat/yapı sektörleri açısından yatırım yapmak için en çok ihtiyaç duyulan faktör olarak pazara yakınlık öne çıkarılmıştır. Yatırım için birimler itibariyle yüksek sabit maliyetlere katlanılması gerektiğinden üretilmiş olan ürünlerin (konut, işyeri vb.) hızlı bir şekilde satılabilmesi önemlidir. Ürünün imalatı sırasında ya da bitirildikten

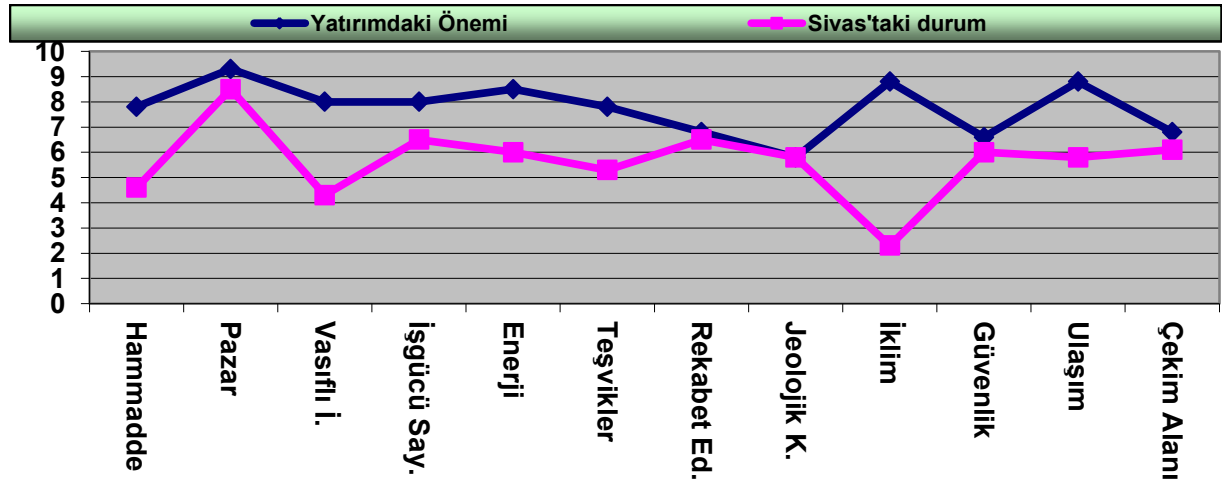
kısa bir süre sonra satılamaması enflasyonun da etkisiyle maliyetleri arttırdığı gibi yeni yatırımlar için gerekli kaynakların da sağlanamamasına neden olmaktadır. Önemli tutarlardaki parasal sermayenin ürünün satılamamasından dolayı kullanım dışı kalması fırsat maliyetini de beraberinde getirmektedir. Bütün bu etkenler düşünüldüğünde pazara yakın olmanın önemi daha da artmakta, bu önem sektör temsilcileri tarafından da ifade edilmektedir

Tablo: 2.4 Mühendislik Mimarlık Tasarım/İnşaat/Yapı Sektörleri

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	6	47	7,8	28	4,6	0,58
Pazara yakınlık	6	56	9,3	51	8,5	0,91
Vasıflı işgücünün durumu	6	48	8	26	4,3	0,53
İşgücünün sayısal yeterliliği	6	48	8	39	6,5	0,81
Enerji kaynaklarının yeterliliği	6	51	8,5	36	6	0,70
Teşvikler	6	47	7,8	32	5,3	0,67
Rekabet edebilirlik	6	41	6,8	39	6,5	0,95
Jeolojik koşullar	6	35	5,8	35	5,8	1
İklim koşulları	6	53	8,8	14	2,3	0,26
Güvenlik ve terör riski	6	40	6,6	36	6	0,90
Ulaşım imkanları	6	53	8,8	35	5,8	0,65
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	6	41	6,8	37	6,1	0,89
TOPLAM			93		67,7	0,72

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Sivas'ın pazara yakınlık açısından beklentileri karşılama oranı %91 olarak görülmektedir. Yani ürünlerin pazarlanması ile ilgili önemli bir sorun bulunmamaktadır. Bu diğer bütün olumsuzlukları da giderebilecek önemli bir faktördür. Diğer birçok sektörde pazarlama sorunları var iken inşaat sektöründe bu konuda ciddi bir sıkıntı görülmemektedir. Pazarlama sorununun yaşanmamasındaki en önemli etkenler, konut kredilerinin uzun vadelerle verilmesi, dolayısıyla kira ödemek yerine ev sahibi olabilme imkanının bulunması ve ikamet amacı dışında yatırım amaçlı olarak da konut ya da işyeri satın alınmasıdır.

Ulaşım imkanları sektör için en çok ihtiyaç duyulan faktörler arasında ikinci sırada yer almıştır. Sivas'ın bu faktörü sağlama oranı diğer birçok sektörden daha az (%65) oranında yeterli görülmüştür. Bu yetersizlik ulaşımın çeşit ya da niteliği itibariyle değil, toplam maliyete olan etkisi ile ilgilidir. Hammadde kaynaklarının yetersiz (%58) görülmesi ile ilişkilendirildiğinde bu durum daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. İnşaat sektörü için gerekli olan hammadde ve yarı mamul kaynaklarının büyük ölçüde şehir ve ülke dışından temin ediliyor olmalarına bakıldığında ulaşımdan yararlanma sıklığı artmaktadır. Bu oranlar inşaat sektörünün gelişmiş olduğunu ve pazarlama konusunda sıkıntı yaşanmadığını, üretim için gerekli olan fiziksel faktörlerin yoğunluklu olarak Sivas dışından temin edildiğini göstermektedir. Bütün göstergeler birleştirildiğinde inşaat sektörünün ihtiyaç duyduğu hammadde ve yarı mamullerin Sivas içerisinde üretilmesi için yapılacak yatırımların başarı (karlılık, verimlilik, ekonomiklik vb.) şansı yüksek olacaktır. Ulaşım imkanları kadar önemli kabul edilen bir diğer faktör de iklim koşullarıdır. İklim koşullarının etkisinin en çok hissedildiği faaliyet kollarından birisi olan inşaat sektörü için Sivas'ın faktörleri karşılama oranı %26 olarak görülmüştür.

Tablo: 2.5 Uzun Yıllar Ortalama Meteoroloji Değerleri (1975 - 2010)

Aylar	Ortalama Sıcaklık (°C)	Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	Ortalama Yağış Miktarı (kg/m ²)
Ocak	-3,4	0,8	-7,3	12,3	40,1
Şubat	-2	2,6	-6	11,9	38,3
Mart	3,1	8,4	-1,6	13,3	46
Nisan	9,2	15,3	3,6	14,7	65,7
Mayıs	13,5	19,9	7,3	14,3	60,3
Haziran	17,2	24,1	10,2	8,7	33,9
Temmuz	20,4	28,1	12,5	3,2	11,2
Ağustos	20,2	28,5	12,2	3	7,6
Eylül	16,3	24,7	8,7	4,7	18,3
Ekim	10,9	18,4	4,7	8,3	37,8
Kasım	4,4	10,3	-0,3	9,7	41,6
Aralık	-0,8	3,3	-4,4	12,3	43,9

Meteorolojik veriler Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü web sayfasından alınmıştır. Veriler 1975-2010 döneminin ortalama değerleri olup, ortalama değerlerin üzerinde ve altında gerçekleşen maksimum ve minimum değerlere bu çalışmada yer verilmemiştir.

İnşaat sektöründe faaliyetlerin iklime bağımlılığı bilinmektedir. Sivas'ta hava koşullarının inşaat sektörü için uygun olmadığı sürenin uzun olması olumsuz bazı etkiler oluşturmaktadır. Sektörde çalışan işgörenlerin bu sürelerde işsiz kalma risklerinden dolayı daha uzun süreler çalışma imkanının var olduğu sektörlere veya şehirlere (İstanbul, Antalya, İzmir vb.) yöneldiği vurgulanmıştır. Bunu doğrulayan iki oran vasıflı işgücünün (%53) ve işgücünün sayısal olarak (%81) yeterliliği oranlarıdır. İşgücünün sayısal olarak yeterliliği kabul edilebilir oranda olmasına rağmen vasıflı işgücünün belirleyici olduğu alanlardan birisi olan inşaat sektöründe bu oranın %53 yeterli görülmesi dikkate değerdir. İnşaat teknolojisindeki gelişmelere bağlı olarak imalat sürelerinin kısılması, düşük sıcaklıklarda dahi üretimin devam etmesine sağlayacak teknoloji ve kimyasalların kullanımının yaygınlaşması ve iyi planlama ile kış aylarında iklim koşullarından daha az etkilenecek üretimlerin (yer döşemeleri, boya vb.) sürdürülmesi iklimin olumsuz etkilerini azaltabilecek çözümler olabilir. Jeolojik koşulların etkisinin en çok olduğu sektörler arasında yer alan inşaat sektöründe Sivas'ın jeolojik koşullarının beklentileri karşılama oranı %100 olarak ifade edilmiştir. Özellikle inşaat yapılan alanların düz olması, zeminin temel kazmak açısından zorlayıcı olmaması ve deprem riskinin (Sivas 1, 2, 3 ve 4 derece deprem kuşağında yer almaktadır. Sivas il merkezi, üçüncü derece deprem kuşağı etkisi altında bulunmaktadır¹) yüksek olmaması oranın yüksek çıkmasındaki en önemli etkenlerdir. Sektörde rekabet

¹<http://www.deprem.gov.tr/sarbis/shared/DepremHaritalari.aspx> (Erişim tarihi: 13.03.2012)

edebilirlikle ilgili bir sorun bulunmamaktadır. Sivas'ın bu konuda sağladığı yeterlilik % 95 olarak görülmektedir. Pazarlama sorununun bulunmaması ve her tür konut (rezidans, site tipi, 3+1, 2+1, 1+1, 4+1, villa vb.) ve işyeri (dükkan, büro vb.) için talebin bulunabilmesi rekabet edebilirliği de arttırmaktadır. Hizmetler sektörü arasında görülen özel öğrenci yurdu ve otel işletmeciliği gibi alanlarla birlikte düşünüldüğünde bu amaçlarla kullanılabilir yapıların inşası sektör açısından yeni bir yatırım alternatifi olarak görülebilir. Sektörün önemli oranda (%89) diğer şehirlerin çekim alanına girmediği görülmektedir. Yani müşteriler Sivas yerine başka şehir ve ülkelerden konut ve işyeri satın almayı düşünmemektedir. %100'ün altında kalan küçük bir oranda (%11) yatırım, yaz aylarında tatil amaçlı konaklama ve öğrencilik süresince ikamet gibi nedenlerle başka şehirlerden konut ve işyeri satın almaktadır.

Mühendislik, mimarlık, tasarım, inşaat/yapı sektörleri temsilcileri, enerji kaynaklarının ve teşviklerin yeterliliği açısından Sivas'ı faktörleri karşılamak bakımından % 70 ve %67 oranında yeterli kabul etmişlerdir. Genel olarak Sivas'ın yatırım için gerekli olan **faktörleri karşılama oranı %72'dir.** Oran bazı sektörlerle kıyaslandığında düşük gözükse de olumsuz bazı faktörler (iklim koşullarının iyi olmaması, vasıflı işgücünün yetersizliği, hammadde ve yarı mamul yetersizliği vb.) gibi faktörler yukarıda belirtilen bazı önlemlerin alınması ile birlikte giderilebilecektir. Üretimdeki asıl hedefin satmak ve kar elde etmek olduğu düşünüldüğünde bu konuda yeterliliği yüksek sektörlerden birisi olarak yatırım yapmak için uygun bir alan olduğu söylenebilir.

Anahtar teslimi ya da kısmi yapı imalatı, inşaat mühendisliği, mimarlık, iç mimarlık ve mimari danışmanlık faaliyetleri, peyzaj mimarisi faaliyetleri ve peyzaj konusunda mimari danışmanlık faaliyetleri, ikamet amaçlı binaların inşaatı(rezidans, site tipi, 3+1, 2+1, 1+1, 4+1, 5+1 villa vb.), ikamet amaçlı olmayan binaların inşaatı(köprü, tünel, HES vb.), yapı tesisatı(elektrik, gaz, su, kanalizasyon vb.), inşaat alanı düzenleme, inşaat yapım ve yıkım ekipmanlarının imalatı, hurdaların geri kazanım amacıyla parçalara ayrılması(otomobil, bilgisayar, televizyon vb. donanımlar)gibi alanlara yatırım yapmak uygun olacaktır.

2.4. Ulaştırma ve Haberleşme Sektörlerinin Analizi

Sektör için en çok ihtiyaç duyulan yatırım faktörü doğal olarak ulaşım imkanları şeklinde ifade edilmiştir. Hemen hemen bütün sektörlerde olduğu gibi bu sektör açısından da ulaşım imkanları %100'ün üzerinde yeterli kabul edilmiştir. Sektör temsilcileri enerji kaynaklarının yeterliliği, işgücünün sayısal yeterliliği, güvenlik ve terör riskinden uzak bulunmak gibi faktörler açısından da Sivas'ın %100 ve üzerinde yeterli olduğunu kabul etmişlerdir. Pazar'a yakınlık açısından %95 oranında yeterlilik oranı bulunmaktadır. Oranın

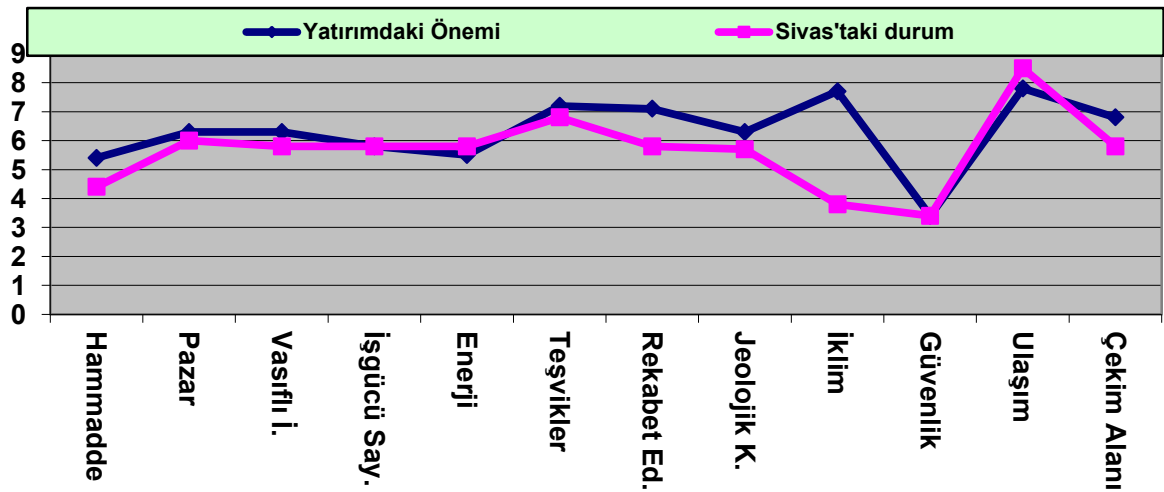
yeterli görülmesindeki en önemli nedenler, yurtdışında ve şehir dışında ciddi bir Sivas'lı nüfusun bulunmasıdır.

Tablo: 2.6Yük-Yolcu (Ulaşım Taşımacılığı) ve Haberleşme Sektörleri

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	9	49	5,4	40	4,4	0,81
Pazara yakınlık	9	57	6,3	54	6	0,95
Vasıflı işgücünün durumu	9	57	6,3	53	5,8	0,92
İşgücünün sayısal yeterliliği	9	53	5,8	53	5,8	1
Enerji kaynaklarının yeterliliği	9	50	5,5	53	5,8	1,05
Teşvikler	9	65	7,2	62	6,8	0,94
Rekabet edebilirlik	9	64	7,1	53	5,8	0,81
Jeolojik koşullar	9	57	6,3	52	5,7	0,90
İklim koşulları	9	70	7,7	35	3,8	0,49
Güvenlik ve terör riski	9	31	3,4	31	3,4	1
Ulaşım imkanları	9	71	7,8	77	8,5	1,08
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	9	62	6,8 (*)	53	5,8 (**)	0,85
TOPLAM			73		69	0,94

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Tatil dönemlerinde yurt dışından ve şehir dışından Sivas'a geliş gidişler ulaşım sektörü açısından önemli bir pazar oluşturmaktadır. Ayrıca Cumhuriyet Üniversitesi'nin öğrenci sayısındaki artışlar da şehir içi ve şehirlerarası taşımacılık açısından pazar oluşumuna kaynak teşkil etmektedir. Şehir içi toplu taşımacılık özel halk otobüsleri ile sağlanmakta ve bu konuda tekel niteliğindedir. Şehir içi öğrenci ve personel taşımacılığında yoğun bir rekabet söz konusudur. Uluslararası yük taşımacılığında faaliyet gösteren işletmeler bulunmaktadır. Şehirlerarası yük ve yolcu taşımada ise alternatifli ve bir o kadar da rekabete açık durum söz konusudur. Özellikle karayolu taşımacılığı kendi içerisinde rekabete açık olmanın yanı sıra diğer ulaşım biçimleri (havayolu ve demiryolu) karşısında da rekabet üstünlüğünü kaybetmektedir. Sivas Nuri Demirağ Havalimanı'nın yenilenmesi ve yurtiçi ve yurtdışı uçuşlara açılması ulaşım alanında rekabeti arttırmıştır. Hızlı tren projesinin tamamlanması ve Sivas'tan diğer şehirlere bu yolla ulaşım imkânının sağlanacak olmasıyla birlikte ulaşım biçimleri arasındaki rekabetin daha da artacağı beklenebilir. Yük taşımada ise karayolu ve demiryolu kullanımı tercih edilmektedir. Uygulanan teşvikler bu sektör için %94 yeterliliğe sahip kabul edilmiştir. Vasıflı işgücü yeterliliği de %92 gibi bir orana sahiptir.

Taşıma ve haberleşme sektörü açısından önemli görülen bir diğer yatırım faktörü de iklim koşullarıdır. İklimin bu sektör açısından önemi tartışılmazdır. Özellikle kış aylarında yoğun kar yağışı ve buzlanma sebebiyle ulaşım ve haberleşmede önemli sıkıntılar yaşanabilmektedir. Kışları uzun ve sert geçen Sivas'ın iklim koşulları Mevcut yatırım faktörlerinin ihtiyaç duyulan yatırım faktörlerini karşılaması açısından en düşük (%49) orana sahiptir. Hammadde kaynakları bu sektör için en az gerekli faktörler arasında yer almıştır. Haberleşme sektörü ve buna altyapı sağlayacak sektörler için de Sivas yeterli kabul edilebilir. Özel radyo ve televizyon kanalları faaliyetlerini sürdürmektedir. Cumhuriyet Üniversitesi yerleşkesinde kurulmuş olan çağrı merkezi de bu sektörde istihdam sağlayan önemli bir yatırımdır. Bu konuda diğer kamu ve özel sektör kuruluşlarının da yatırım için Sivas'ı tercih etmelerine dönük çalışmalar devam ettirilmektedir. Mevcut çağrı merkezinin Sivas'ta istediği yeterlilikleri sağlaması bu konudaki yeni yatırımlar açısından da teşvik edici olmaktadır.

Sektör için Sivas'ın **faktörleri karşılama oranı %94** kabul edilmiştir. Bu sektörlerle ilgili olarak, ***çağrı merkezleri, tur operatörü faaliyetleri, şehir içi, banliyö ve kırsal alanlarda kara yolu ile personel, öğrenci, vb. grup taşımacılığı(özel araçlarla ve büyük ölçekli olmak kaydıyla şehir içi personel ve okul servisleri, vb.), kara yolu taşımacılığı ile ilgili özel ve ticari araçlar için çekme ve yol yardımı faaliyetleri, karayolu ile şehir içi ve***

şehirlerarası yük taşımacılığı (büyük ölçekli filolar),evden eve nakliyat(uzmanlaşmış) gibi faaliyetler uygun yatırım alanları olarak görülmektedir.

2.5 El Sanatları Sektörü Analizi

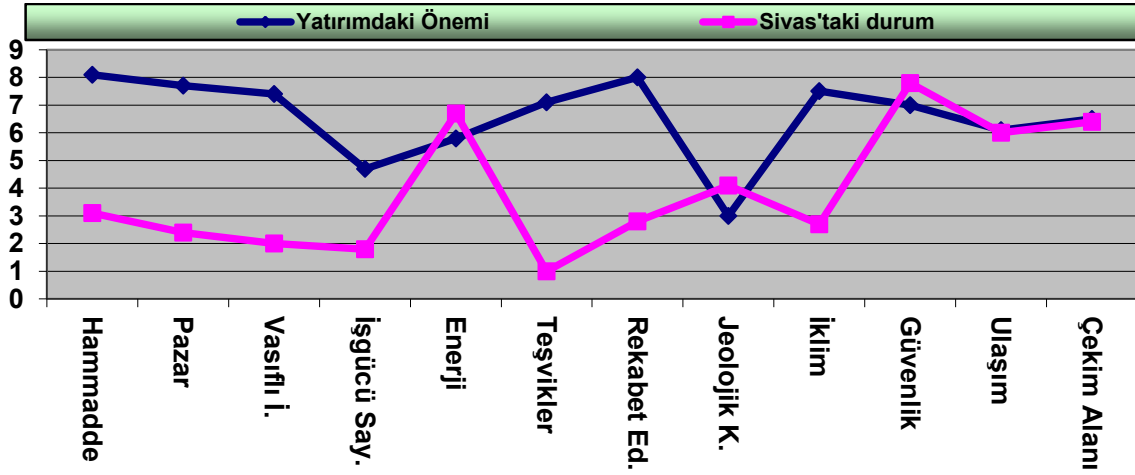
Sivas için önemine binaen el sanatları ayrı bir sektör olarak değerlendirilmiş ve sektörün önemli temsilcilerinden bilgiler alınmıştır. Sivas Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerini barındıran ve bu medeniyetlerin etkisiyle farklı el sanatlarının geliştiği bir ildir. Öne çıkan el sanatları, Sivas halısı ve kilimi, kemik tarak, bıçak, çubuk, ağızlık, gümüş, yün çorap, çarık ayrıca son dönemlerde ahşap oyuncak ve üfleme yöntemiyle elde edilen cam eşyalardır. Sektörü temsilen çalışmaya katılan el sanatları ustaları ve ilgili kişiler yatırım için en önemli faktör olarak hammadde kaynaklarını ifade etmişlerdir.

Tablo: 2.7El Sanatları Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	7	57	8,1	22	3,1	0,38
Pazara yakınlık	7	54	7,7	17	2,4	0,31
Vasıflı işgücünün durumu	7	52	7,4	14	2	0,27
İşgücünün sayısal yeterliliği	7	33	4,7	13	1,8	0,38
Enerji kaynaklarının yeterliliği	7	41	5,8	47	6,7	1,15
Teşvikler	7	50	7,1	7	1	0,14
Rekabet edebilirlik	7	56	8	20	2,8	0,35
Jeolojik koşullar	7	21	3	29	4,1	1,36
İklim koşulları	7	53	7,5	19	2,7	0,36
Güvenlik ve terör riski	7	49	7	55	7,8	1,11
Ulaşım imkanları	7	43	6,1	42	6	0,98
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	7	46	6,5 (*)	45	6,4 (**)	0,98
TOPLAM			78,9		46,8	0,59

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Sivas'ta tarım sektöründe yaşanan değişikliklerin hayvansal hammaddelerin (yün, deri, boynuz) bulunabilirliğini azalttığı yönde görüş bildirmişlerdir. Dolayısıyla Sivas'taki hammadde kaynaklarının %38 oranında yeterliliği olduğu vurgulanmıştır. Sektörde yetersizlik (%27) noktasında öne çıkan en önemli faktör vasıflı işgücüdür. Nitelikli işgücünün en belirleyici faktör olduğu el sanatlarında faaliyeti sürdürecekt işgücünün bulunamaması kültürel potansiyelin ve ekonomik boyutunun devamı açısından tehdit edici bir unsurdur. Aynı yetersizlik işgücünün sayısal yeterliliği (%38) ile ilgili de söz konusudur. Meslek olarak el sanatlarının tercih edilmemesinin en önemli sebeplerinden birisi pazarın daralması ve yetersiz (%31) hale gelmesidir. Bir diğer neden ise, taklit ürünlerin ve yabancı menşeli kalitesiz ve ucuz hediyelik eşyaların pazara girmesiyle rekabet edebilirliğin (%35) azalmasıdır. Vasıflı işgücü yetiştirilmesi ve mesleklerin sürdürülebilirliği açısından Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Meslek Yüksekokulu Bünyesinde Geleneksel El Sanatları Programı'nın açılmış olması önemlidir.

Yatırım için gerekli olan faktörlerin Sivas'ta yeterliliği oranlarında en az yeterli görülen faktör %14'lük oranla teşvikler olmuştur. Pazarı daralan ve rekabet edebilirliği her geçen gün azalan sektörün maliyetleri azaltacak teşviklere ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir. İklim koşulları da (%36) yetersizliği vurgulanan bir diğer yatırım faktörüdür. Yatırım için gerekli olan faktörleri karşılamada Sivas el sanatları sektörü ile ilgili olarak, jeolojik koşulların uygunluğu (%136), enerji kaynaklarının yeterliliği (%115), güvenli ve terör riskinden uzak bulunmak (%111), ulaşım imkanlarının yeterliliği (%98) ve diğer şehirlerin çekim alanına girmemek (%98) bakımından yeterli görülmüştür. Sivas el sanatları ile ilgili yatırım yapılabilirlik açısından %59 yeterli görülmektedir. Oranın nispeten düşük kalmasındaki en önemli sebepler pazarın daralması ve rekabetin artmasıdır. Karlılığın düşmesi yeni girişimleri engellemektedir. Turizmle yakın ilişkisi olan sektörün eski

canlılığına kavuşabilmesi için festival ve fuarlara gerçek manada Sivas el sanatları ürünleri ile katılmanın gerekliliği vurgulanmıştır. Sivas el sanatlarının tescillenmesi ve markalaşmaya gitmek bu sektör açısından da önemlidir. Taklit ürünlerin piyasaya girmesi engellenmeli ve müşteriler bu konuda bilinçlendirilmelidir. Sivas'ın önemli tarihi ve turistik mekanları (Buruciye medresesi gibi) içerisine ve civarına el sanatları imalat ve satış işletmelerinin yerleştirilmesi sektöre dinamizm getirecektir.

Sektöre katkı sağlayacak en önemli adım **mevcutları haksız rekabetten korumaktır**. **Bunun yanı sıra diğ er yaylı/telli müzik aletlerinin imalatı** (saz, gitar, keman, vb.), **halı** (duvar halısı dahil) **ve kilim imalatı, değerli metallere takı ve mücevherlerin imalatı** gibi alanlara yatırım yapılması uygun olabilir.

2.6. Turizm Eğlence ve Konaklama Sektörlerinin Analizi

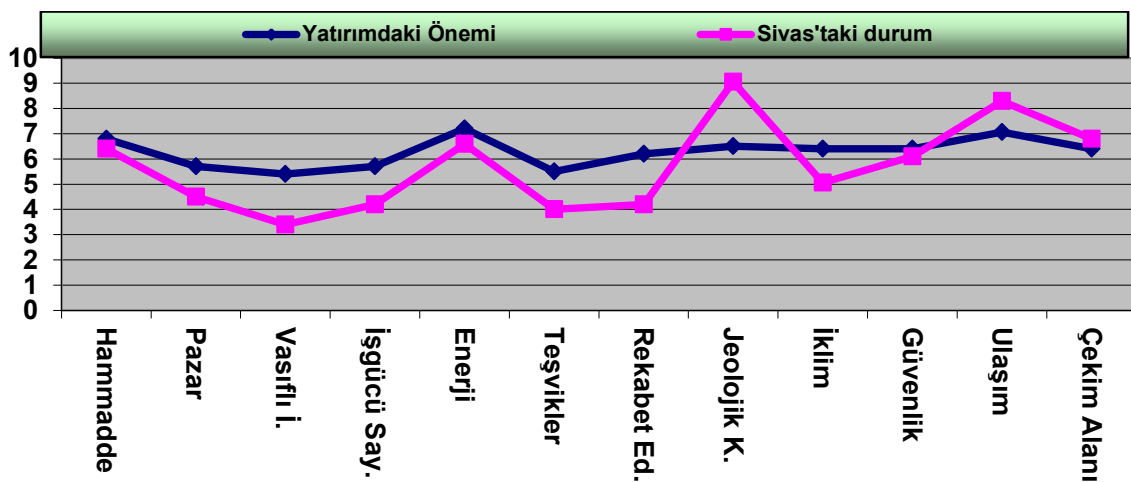
Turizm sektörü açısından Sivas'taki faktör yeterliliklerinin yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında jeolojik koşullar için bu oranın %100'ün üzerinde (%139) olduğu görülmektedir. Bu oranın yüksek çıkmasındaki temel gerekçe Sivas'ın sahip olduğu jeotermal kaynaklardır. Sıcak Çermik, Soğuk Çermik ve Dünya çapında bir değer olan Balıklı Çermik bu alanda bilinen en önemli kaynaklardır. Yatırım için en fazla ihtiyaç duyulan kaynaklar arasında ilk sırayı alan enerji kaynaklarının yeterliliği %91 gibi yüksek bir orana sahiptir. Turizm sektörü için hayati öneme sahip ulaşım imkanları yatırım için gerekli kaynaklar arasında ilk sıralarda yer almıştır. Ulaşım imkanlarının yeterliliği birçok sektör için olduğu gibi turizm sektörü için de yeterli olarak görülmüştür

Tablo: 2.8 Turizm Eğlence ve Konaklama Sektörleri

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	15	103	6,8	97	6,4	0,94
Pazara yakınlık	15	86	5,7	68	4,5	0,78
Vasıflı işgücünün durumu	15	82	5,4	52	3,4	0,62
İşgücünün sayısal yeterliliği	15	86	5,7	64	4,2	0,73
Enerji kaynaklarının yeterliliği	15	109	7,2	99	6,6	0,91
Teşvikler	15	83	5,5	60	4	0,72
Rekabet edebilirlik	15	93	6,2	64	4,2	0,67
Jeolojik koşullar	15	98	6,5	136	9,06	1,39
İklim koşulları	15	96	6,4	76	5,06	0,79
Güvenlik ve terör riski	15	96	6,4	92	6,1	0,95
Ulaşım imkanları	15	106	7,06	125	8,3	1,17
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	15	96	6,4 (*)	102	6,8 (**)	1,06
TOPLAM			75,26		68,62	0,91

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Sivas'ta var olan yatırım faktörlerinin ihtiyaç duyulan faktörlere oranında ulaşım imkanları %100'ün üzerinde (%117) yeterli görülmüştür. Sivas'a kara, hava ve demiryolu ile

ulaşım imkanının niceliksel ve niteliksel olarak kabul edilebilir seviyelerin üzerinde olduğu görülmektedir. Turizm sektöründe vasıflı işgücüne olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Sivas'ta var olan kaynakların yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında bu konuda en büyük eksikliğin vasıflı işgücünde olduğu görülmektedir. Bu eksikliği giderme konusunda Sivas'ta önemli adımlar atılmaktadır. Son olarak Cumhuriyet niversitesi'nde Turizm işletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu'nun açılmış olması ile birlikte Ortaöğretim, nlisans ve Lisans düzeylerinde sektör için vasıflı elaman yetiştirecek eğitim kurumları mevcut hale gelmiştir. Dolayısıyla gelecek yıllarda bu konudaki eksiklik hızlı bir şekilde giderilebilecektir. Sivas'ın turizm açısından yetersiz grldği bir diğer yatırım faktörü de rekabet edebilirliktir (%67). Sivas'ta halihazırda beş yıldıızlı bir otelin dahi bulunmaması, kongre ve fuarlarda yeterli tanıtım faaliyetlerinin yapılamaması, turizm değerlerinin (jeotermal kaynaklar, tarihi ve kültürel değerler, doğal kaynaklar vb.) yeterli seviyede kullanılamaması rekabet edebilirliği azaltıcı en önemli etkenlerdir. Bunu destekleyici bir oran da Sivas'ın turizm sektöründe diğer şehirlerin çekim alanına girmesidir. Sivas'ın diğer turizm bölgelerinin çekim alanına girdiğini gösteren oran %106 olarak ifade edilmiştir. Bu oran Sivas'ın diğer şehir ve ülkelerden turist çekmek bir yana Sivas'tan turistik nedenlerle başka bölgelere gidildiğini göstermektedir. Bahar ve Yaz aylarında özellikle Antalya, Alanya, Mersin, Sonbahar ve Kış aylarında ise termal tesislerin yoğun olarak bulunduğu ve şehrimize nispeten yakın olan Kozaklı, Havza, Sorgun ve ayrıca Afyonkarahisar, Ankara gibi bölgelere turistik seyahatler gerçekleştirilmektedir.

İklim koşullarının turizm faaliyetleri açısından önemli olduğu düşünüldüğünde Sivas'ın %79 oranında yeterli kabul edildiği görülmektedir. ngrlen turistik faaliyetler açısından bakıldığında yazın çok yüksek sıcaklık ve nem değerlerine sahip olmaması, kışın öngörülen turistik faaliyetin termal turizmle ilgili olması, yapılan SWOT analizi çalışmalarında iklim koşulları açısından yetersiz görülen Sivas'ın çok da yetersiz görülmemesinin en önemli sebepleridir. Sivas'ta yatırım için en uygun alanlardan birisi turizmdir.

Turizm, eğlence ve konaklama sektörü için Sivas'ın ***faktörleri karşılama oranı %91*** olarak tespit edilmiştir. Özellikle ***jeotermal kaynakları değerlendirebilecek turistik tesis yatırımlarının çok yüksek oranda talep görmesi kârlı, ekonomik, verimli ve rasyonel olması muhtemeldir.*** Bunun dışında ***4 ve 5 yıldıız seviyesinde*** oteller, ğrenci yurtları(*zel inşa edilmiş ve sosyal alanları mevcut*)ve ***zel günlerde dışarıya yemek sunan işletmelere yatırım*** yapmak ta önemli seçenekler olarak değerlendirilmelidir.

2.7 Diğer Hizmet Sektörlerinin Analizi

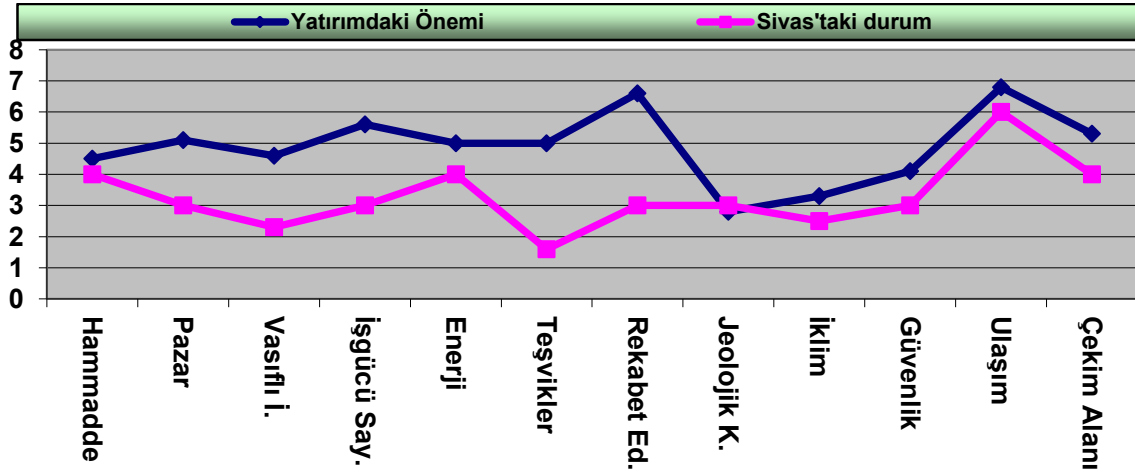
Hizmet sektörü ile ilgili değerlendirmeler ayrıca analize tabi tutuldukları için, turizm, eğitim, bankacılık, taşımacılık, sağlık ve mühendislik hizmetlerini kapsamamaktadır. Sektörü temsilen sigortacılık, güvenlik, güzellik merkezi, spor merkezi, temizlik ve emlakçilik mesleklerini icra eden işadamları ve ilgililerin görüşlerine başvurulmuştur. Hizmet sektörü istihdama olan katkısı nedeniyle özellikle dikkate alınmalıdır

Tablo: 2.9 Diğer Hizmetler Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	6	27	4,5	24	4	0,88
Pazara yakınlık	6	31	5,1	18	3	0,58
Vasıflı işgücünün durumu	6	28	4,6	14	2,3	0,5
İşgücünün sayısal yeterliliği	6	34	5,6	18	3	0,53
Enerji kaynaklarının yeterliliği	6	30	5	24	4	0,8
Teşvikler	6	30	5	10	1,6	0,32
Rekabet edebilirlik	6	40	6,6	18	3	0,45
Jeolojik koşullar	6	17	2,8	18	3	1,07
İklim koşulları	6	20	3,3	15	2,5	0,75
Güvenlik ve terör riski	6	25	4,1	18	3	0,73
Ulaşım imkanları	6	41	6,8	36	6	0,88
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	6	32	5,3 (*)	24	4 (**)	0,75
TOPLAM			58,7		39,4	0,67

(*) Sektör itibarıyla diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibarıyla Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Aşağıdaki tabloda da görülebileceği gibi Türkiye genelinde ve 2011 yılı istisna olmak üzere Sivas'ın da içerisinde yer aldığı TR72 bölgesinde hizmet sektörü istihdamın büyük bir kısmını sağlamaktadır.

Tablo: 2.10 İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Göre İktisadi Faaliyet Kolları

	TÜRKİYE		TR72 (Kayseri, Sivas, Yozgat)		
	(Bin kişi, 15+ yaş)	(%)	(Bin kişi, 15+ yaş)	(%)	
2008	Tarım	5016	23,7	163	28,5
	Sanayi	5682	26,8	142	24,9
	Hizmet	10495	49,5	266	46,5
	TOPLAM	21194	100	572	100
2009	Tarım	5240	24,6	155	26,7
	Sanayi	5385	25,3	147	25,3
	Hizmet	10652	50,1	278	47,9
	TOPLAM	21277	100	580	100
2010	Tarım	5683	25,2	186	29,5
	Sanayi	5927	26,2	468	26,7
	Hizmet	10985	48,6	277	43,9
	TOPLAM	22594	100	631	100
2011	Tarım	6143	25,5	298	40,1
	Sanayi	6380	26,5	192	25,8
	Hizmet	11587	48,1	253	34,1
	TOPLAM	24110	100	743	100

Kaynak: TÜİK

Sektör temsilcileri yatırım için en çok ihtiyaç duyulan faktör olarak ulaşım imkanlarını belirtmişlerdir. Hizmet sektöründe ya müşterinin işletmeye ya da işletmenin müşteriye gitmesi gerektiğinden ulaşım önemli bir faktördür. Sivas'ın bu konudaki yeterliliği %88 olarak ifade

edilmiştir. Teşvikleri yeterli görmeyen (%32) sektörlerden birisi de hizmet sektörüdür. Sivas'ın yetersiz kaldığı bir diğer yatırım faktörü de rekabet edebilirliktir (%45). Yatırım yapmak için gerekli olan sabit sermayenin azlığı nedeniyle özellikle küçük ölçekli işletme kurulması bakımından hizmet sektörü (temizlik işletmeleri, kuaför, güzellik salonu, sigorta acentesi, emlakçı, güvenlik şirketi vb) en kolay girilecek sektörlerdendir. Dolayısıyla sınırlı bir pazarda çok sayıda ve parçalı işletme pay almaya çalışmakta bu da rekabeti olumsuz etkilemektedir. Rekabetin kaliteden çok fiyata dayandırılması olumsuzluğu daha da arttırmaktadır.

Diğer bütün faktörler açısından Sivas'ın faktörleri karşılama oranları %50 ve üzerindedir. Jeolojik koşullar en yüksek oranda (%107) yeterli kabul edilen üretim faktörüdür. Vasıflı işgücü eksikliği hizmet sektörü tarafından da hissedilmektedir. Ayrıca işgücünde sayısal yetersizlik de (%53) söz konusudur. Ücretler düzeyinin düşük olması ve yukarıda da ifade edildiği gibi diğer sektörlerle göre daha az sabit sermaye gerektirmesi nedeniyle başka işletmelerde işgören olarak çalışmak yerine küçük de olsa kendi işletmesini kurmak tercih edilmektedir. Hizmet üretimi konusundaki faaliyetlerin önemli bir kısmı uzmanlık istediğinden vasıflı işgücü eksikliğin hissedilmesi doğaldır. Hizmetin çeşitlenmesi ve spesifikleşmesi yeni uzmanlık alanlarını dolayısıyla bu konuda yeni eğitim kurumlarını gerekli kılmaktadır. Bu konuda eğitim kurumları ile sektörün koordineli hareketi ayrıca İŞKUR ve diğer kuruluşlar tarafından düzenlenecek kurslar eksikliğin giderilmesine katkı sağlayacaktır.

Güvenlik ve terör riskinden uzaklık %73, diğer şehirlerin çekim alanına girmemek %75 ve iklim koşulları faaliyetin sürdürülmesi açısından %75 oranında yeterli görülmüştür. Genel olarak bakıldığında hizmet sektörüne yatırım yapmak açısından **üretim faktörlerinin mevcudiyeti açısından Sivas %67** oranında yeterli görülmüştür.

Eğitim ve teşviklerdeki eksiklikler giderildiğinde hizmet sektörüne yatırım yapmanın uygun olacağı SWOT analizi kapsamında sektör temsilcileri tarafından ifade edilmiştir. Dağınık ve küçük çaplı işletmeler yerine sermayenin birleştirilmesiyle daha büyük ölçekli işletmelerin kurulması tercih edilmelidir. Bu uzmanlıkların paylaşımını da beraberinde getirecektir. E-ticaret ve hizmet sektörü arasında bağ kurulması sektörün gelişimi açısından önemli görülen konulardan birisidir. Özellikle hizmet alımları (güvenlik, temizlik gibi) konusunda kamunun daha istekli davranmasının pazarı genişleterek sektörün büyümesine katkı sağlayacağı vurgulanmıştır. Hizmet alımı ihalelerini kazanan işletmeler, ihalede öngörülen sözleşme süresinin dolması sebebiyle işgörenlerin iş akitlerini feshettiklerini bu

durumda da kıdem tazminatı ödemek zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Ödenmesi gereken bu tazminatlar için bir fon oluşturulması sektör temsilcilerinin talepleri arasında yer almaktadır.

Yukarıda ifade edilen eksikliklerin de giderilmesi ile birlikte hizmet sektörü kapsamında Sivas'ta, ***düğün, balo ve kokteyl salonları (araba parkı olan ve kolonsuz), kayak pisti, kaplıca, hamam, sauna, ılıca, içmeler, spa merkezleri, zayıflama salonu, masaj salonu, güzellik salonu, solaryum, vb.(özel inşa edilmiş),işletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri, özel güvenlik faaliyetleri, binaların genel ve endüstriyel temizliği faaliyetleri, böceklerin, kemirgenlerin ve diğer zararlıların imhası ve haşere kontrol faaliyetleri, depolama ve antrepoculuk faaliyetleri (bozulabilir gıda ve hububat),otopark ve garaj işletmeciliği (şehir merkezine yakın ve çok katlı), sinema salonları(özel inşa edilmiş ve çeşitli ölçeklerde),halı ve kilim yıkama hizmetleri(özel inşa edilmiş ve büyük ölçekli),çevre düzenlemesi ve bakımı ile peyzaj projelerinin uygulanması faaliyetleri, piyasa ve kamuoyu araştırma faaliyetleri(anket yapma, kamuoyu yoklamaları vb.),halkla ilişkiler ve iletişim faaliyetleri, işletme ve diğer idari danışmanlık faaliyetleri, özel güvenlik faaliyetleri, binalar ile ilgili hizmetler ve çevre düzenlemesi faaliyetleri, temizlik faaliyetleri, iş ve yönetim danışmanlığı faaliyetleri vb.*** alanlarda yatırımlar yapılabilir.

2.8. Bankacılık ve Ticaret Sektörlerinin Analizi

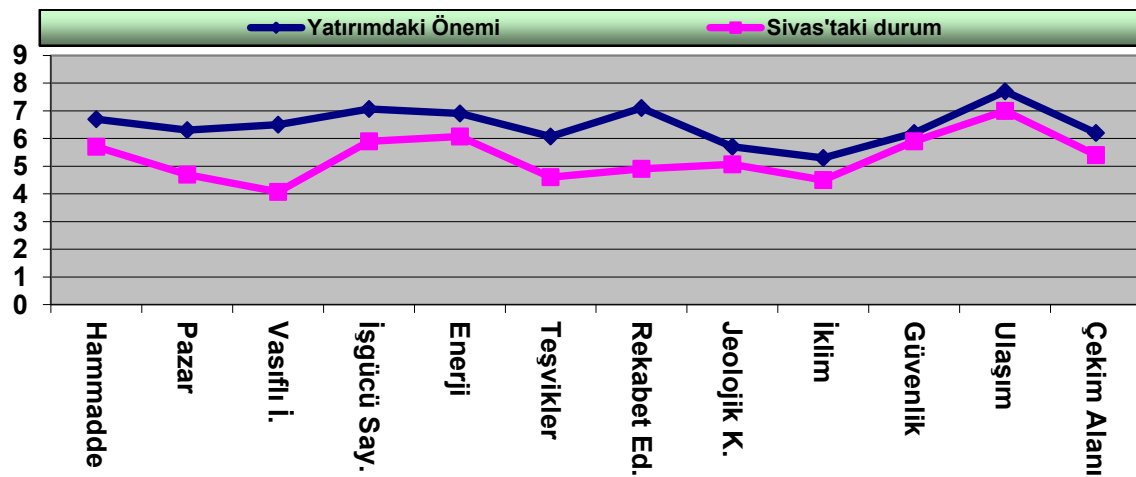
Sektörde yatırım için en çok ihtiyaç duyulan faktör olarak ulaşım imkanları belirtilmiştir. Özellikle toptan ticarete büyük miktarlarda ürünün taşınması söz konusu olduğundan ulaşım imkanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliliği ayrıca maliyete olan etkisi son derece önemlidir. Sivas'ın bu faktörü karşılamadaki yeterlilik oranı %90 olarak ifade edilmiştir. Denizyolu dışındaki bütün ulaşım alternatiflerine sahip olması Sivas'ı ulaşım imkanları bakımından yeterli kılmaktadır. Ayrıca bu konuda devam eden yatırımlar (kuzey-güney karayolu, hızlı tren gibi) bu avantajı arttıracak ve hız ve kalite açısından iyileştirmeler sağlayacaktır. İşgücünün sayısal yeterliliği önemli kabul edilen diğer bir faktördür

Tablo:2.11 Ticaret ve Bankacılık Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	14	94	6,7	80	5,7	0,85
Pazara yakınlık	14	89	6,3	67	4,7	0,74
Vasıflı işgücünün durumu	14	91	6,5	57	4,07	0,62
İşgücünün sayısal yeterliliği	14	99	7,07	83	5,9	0,83
Enerji kaynaklarının yeterliliği	14	97	6,9	85	6,07	0,87
Teşvikler	14	85	6,07	65	4,6	0,75
Rekabet edebilirlik	14	100	7,1	69	4,9	0,69
Jeolojik koşullar	14	81	5,7	71	5,07	0,88
İklim koşulları	14	75	5,3	64	4,5	0,84
Güvenlik ve terör riski	14	88	6,2	83	5,9	0,95
Ulaşım imkanları	14	108	7,7	98	7	0,90
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	14	87	6,2 (*)	76	5,4 (**)	0,87
TOPLAM			77,7		63,81	0,82

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Ticaret ve bankacılık sektörü istihdam yaratması açısından ön sıralarda yer almaktadır. Bu konuda özellikle küçük ticaret işletmelerinde işgücünün niteliğinden ziyade maliyetin

daha düşük olması nedeniyle sayısal yeterlilik öne çıkmaktadır. Bankacılık sektöründe de ara eleman ihtiyacı hızlı bir artış göstermektedir. Sivas'ın bu ihtiyacı karşılayabilme oranı %83 olarak öngörülmüştür. Sivas'taki işsizlik oranlarına bakıldığında bu oranın daha yüksek çıkması beklenebilirdi. Ancak özellikle ticaret sektöründe fiziksel güçle çalışmanın öne çıkması, ücretlerin düşük olması, çalışma koşullarının (çalışma süreleri, iş ve meslek hastalığı riskleri, fiziksel koşullar vb.) beklentileri tam olarak karşılayamaması gibi nedenlerle oran %100'ün altında kalmıştır. Aynı şartlar fiziksel çalışmadan ziyade zihinsel çalışmanın gerekliliği dışında bankacılık sektörü açısından da geçerlidir.

Sivas'ın yatırım için gerekli faktörleri karşılamada yeterlilik oranlarına bakıldığında, güvenlik ve terör riskinden uzak olması %95 gibi yüksek bir orana sahiptir. Bu oran ilde yaşantısını ve işletmecilik faaliyetlerini sürdüren yatırımcı ve işadamlarının bakışını yansıtmaları açısından oldukça önemlidir. Sektörde rekabet edebilirlik önemli kabul edilen bir diğer yatırım faktörüdür. Bu faktörü karşılama oranı %69 gibi düşük kabul edilebilecek orandadır. Oranın düşük çıkmasındaki en büyük neden ilden başka şehir ve ülkelere satılan ticari ürünlerden daha fazla olmak üzere ile ticari ürünlerin gelmesidir. Sivas ekonomisinin büyük ölçüde tarıma dayalı olmasından dolayı ticari faaliyetlere konu olan ürünler de (hububat, canlı hayvan, hayvansal ürünler vb.) yoğunluklu olarak tarımsal ürünlerdir. Bunun yanı sıra el sanatlarına dayalı hediyelik eşyalar ile son yıllarda madencilik sektörünün gelişmesine bağlı olarak çoğunlukla işlenmemiş olmak üzere madenler ve işlenmiş maden ürünleri Sivas'tan dışarıya satışa konu olan ticari ürünlerdir. Rekabet edebilirlikteki bu yetersizlik Sivas'ın diğer şehirlerin çekim alanına girmesine de sebep olmaktadır. Özellikle giyim eşyası ticaretinde ve sağlık hizmetleri alanında Sivas'ın diğer şehirlerin (Kayseri, Ankara, İstanbul) çekim alanında yer aldığını ifade edilebilir. Sivas'ta henüz bir alışveriş merkezinin bulunmaması son yıllarda tüketici tercihlerinin bu alanlara kayması nedeniyle çekim etkisini de arttırmaktadır. Sivas'a en yakın ve ticari faaliyetler açısından gelişmiş iller arasında yer alan Kayseri'nin çekim etkisi Reilly'nin Perakende Çekim Yasası'na² göre (Kayseri A, Sivas B Kenti olarak formülde yerleştirilmiştir. Kayseri-Sivas arası mesafe 196 km, Kayseri nüfusu 1234651, Sivas nüfusu ise 642224'tür) 113,8km'dir. Bu alan içerisine

²İki yerleşim merkezi arasındaki hangisinin perakende ticaret çekim merkezi olacağını yerleşim merkezlerinin nüfuslarıyla ve tüketicilerin merkezlere olan uzaklıklarıyla ilişkilendirerek saptayan, fizikteki çekim yasasından esinlenen William J. Reilly tarafından geliştirilen ve

kendi adıyla anılan yasa.
$$D_{ab} = \frac{d}{1 + \sqrt{\frac{P_b}{P_a}}}$$

D_{ab} : Kırılma noktası, d: İki şehir arasındaki uzaklık, P_a : A kentinin nüfusu, P_b : B kentinin nüfusu

Gemerek ve Şarkışla ilçeleri ile Yeniçubuk beldesi girmektedir. Ticari hayatta bunun etkileri açıkça hissedilmektedir. Ulaşımındaki gelişmeler bu etkiyi daha da arttırmaktadır. Yani birçok sektör için olumlu etki yaratan ulaşım imkanlarının nicelik ve kalite olarak artmasının ticaret ve hizmet sektörü açısından bazı olumsuz yanları da bulunmaktadır.

Vasıflı işgücü Sivas'taki yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında en az yeterli (%62) kaynak olarak görülmektedir. Özellikle ticaret ve bankacılık sektöründe vasıflı işgücü bulmak zordur. Bu konuda ara eleman yetiştirecek eğitim kurumlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Hizmetler sektörüyle ilgili olarak ortaöğretim düzeyinde (Sivas Ticaret Meslek Lisesi vb.) meslek liseleri, önlisans ve lisans düzeyinde ise Cumhuriyet Üniversitesi'ne bağlı (Bankacılık ve Sigortacılık, Dış Ticaret, Pazarlama Programları ile Bankacılık ve Finans, Sigortacılık ve Risk Yönetimi Bölümleri) bu ihtiyacın giderilmesine katkı sağlayacaktır. Sivas'ın mevduat birikimini gösterir tablo ve grafik aşağıda verilmiştir. Döviz tevdiat hesabı dikkat çekici büyüklüktedir. Yurt dışında çalışan Sivaslı nüfus bu tutarın oluşumunda belirleyici etkiye sahiptir.

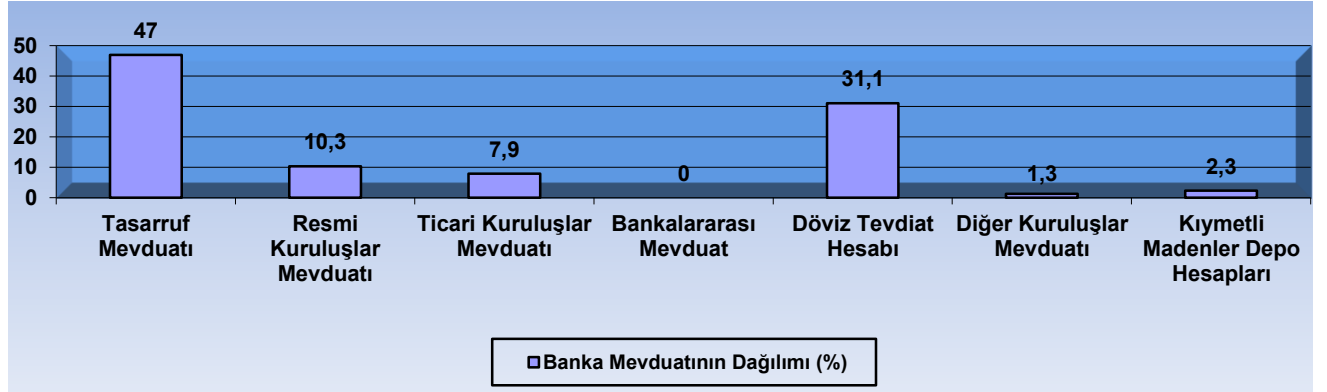
Tablo: 2.12 Banka Mevduatının Sektörel Dağılımı, (000 TL)

	Bankalar Mevduatı	Döviz Tevdiat Hesabı	Diğer Kuruluşlar Mevduatı	Kıymetli Madenler Depo Hesapları
<i>TR Türkiye</i>				
2007	12.450.248	119.609.228	21.907.972	153.156
2008	14.612.057	152.587.296	22.395.041	327.899
2009	17.346.781	162.666.906	22.603.090	993.539
2010	28.494.527	171.104.828	30.785.821	1.917.269
<i>TR722 Sivas</i>				
2007	1.523	422.338	28.487	248
2008	46	516.996	27.718	45
2009	34	569.863	25.226	3.591
2010	1	591.212	30.524	6.250

Kaynak : Türkiye Bankalar Birliği, Türkiye Toplamına Kıbrıs ve Yabancı Ülkeler dahil edilmiştir.

Şekil: 2.1 Sivas'ta 2011 Yılı İtibariyle Banka Mevduatının Dağılımı(%)

Kaynak: www.tbb.org.tr

Ticaret ve bankacılık sektöründe Sivas'ın faktörleri karşılama oranı %82 olarak öngörülmüştür. Sivas yeni bankaların şubeler açması açısından yeterli potansiyele sahiptir. Ticaretin gelişimi açısından *en az bir alışveriş merkezine ihtiyaç duyulmaktadır.* Ayrıca, *yediemin faaliyetleri, ev ve çiftlik hayvanları için yemlerin veya yiyeceklerin toptan ticareti, doğal gıdalar (bal dahil) toptan ve perakende ticareti, gıda maddeleri toptan ticareti, tahıl toptan ticareti (buğday, arpa, çavdar, yulaf, mısır vb.), yün ve tiftik toptan ticareti, tarım makine ve ekipmanlarının toptan ve perakende ticareti, arı kovanı imalatı ve toptan ticareti, temizlik malzemeleri toptan ticareti, çimento, alçı, harç, kireç, mozaik vb. inşaat malzemeleri toptan ticareti* gibi alanlara yatırım yapılması uygun olabilir.

2.9. Perakende Sektör Analizi

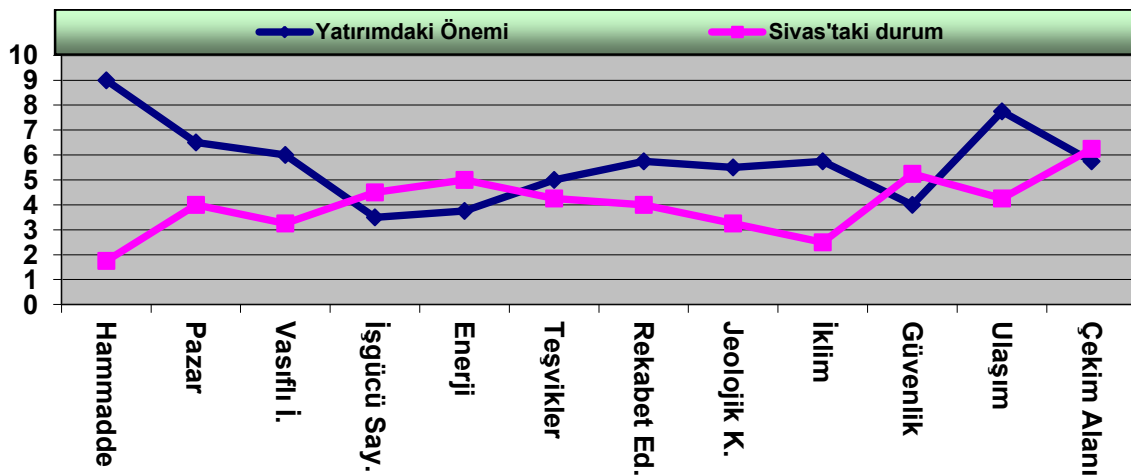
Perakende sektöründe Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli olan yatırım faktörlerine oranı %70 olarak ifade edilmiştir. İşgücünün sayısal yeterliliği, enerji kaynaklarının yeterliliği, güvenlik ve terör riskinden uzak olması ve perakende sektörü itibariyle diğer şehirlerin çekim alanında yer almaması (Sivas'taki perakende müşterilerinin alışveriş için başka şehirlere yönelmemesi) açısından %100'ün üzerinde yeterliliğe sahip kabul edilmiştir. Teşviklerin yeterliliği %85 olarak kabul edilmiştir

Tablo: 2.13 Perakende Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	4	36	9	7	1,75	0,19
Pazara yakınlık	4	26	6,5	16	4	0,61
Vasıflı işgücünün durumu	4	24	6	13	3,25	0,54
İşgücünün sayısal yeterliliği	4	14	3,5	18	4,5	1,28
Enerji kaynaklarının yeterliliği	4	15	3,75	20	5	1,33
Teşvikler	4	20	5	17	4,25	0,85
Rekabet edebilirlik	4	23	5,75	16	4	0,69
Jeolojik koşullar	4	22	5,5	13	3,25	0,59
İklim koşulları	4	23	5,75	10	2,5	0,43
Güvenlik ve terör riski	4	16	4	21	5,25	1,31
Ulaşım imkanları	4	31	7,75	17	4,25	0,54
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	4	23	5,75 (*)	25	6,25 (**)	1,08
TOPLAM			68,25		48,25	0,70

(*) sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) sektör itibariyle sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Perakende sektöründeki en önemli sıkıntı hammadde, yarımamul ve mamul kaynaklarına uzak olmak şeklinde ifade edilmiştir. Bu sektörde genellikle üretim aşamalarını tamamlamış olan mamullerin satıldığı dikkate alındığında yetersizliğin ifade edilmesi doğaldır. Zira perakendede satılan ürünlerin önemli bir kısmı Sivas dışında imal edilmektedir. Bu ürünlerin şehir dışından temin edilmesi ilave maliyetleri (nakliye, sigorta, fire vb.) beraberinde getirmektedir. Bu sektörde yetersiz kabul edilen bir diğer faktör de rekabet edebilirliktir. Türkiye’de çok gelişmiş olan perakende sektöründe rekabet oldukça fazladır. Ulusal ve uluslararası zincir mağazaların sayısal olarak çokluğu ve bu mağazaların Sivas’a şubeler açmaları rekabeti daha da arttırmaktadır. Ulaşım imkanlarının yetersizliği bu sektör için ifade edilen yetersizliklerden birisidir. Bu konuda SWOT analizinde de ifade edildiği gibi, kastedilen ulaşım imkanı çeşidi ve sayısal yetersizliğinden ziyade ulaşım maliyetleridir. Mamullerin büyük ölçüde başka şehirlerden temin ediliyor olması ile birlikte düşünüldüğünde, ulaşım maliyetlerinin yüksekliği ve birim maliyetleri arttırıcı etkisi bu sektör için olumsuz bir etkidir. İklim koşulları da yetersizliği öne çıkarılan yatırım faktörlerinden birisidir.

İklimin perakende sektörü üzerindeki etkisi daha çok ısıtma ve soğutma maliyetleri şeklinde kendini göstermektedir. Karasal iklimin özellikleri olarak kışın aşırı soğuk, yazın belli dönemlerde aşırı sıcaklıklar hacim itibariyle büyük alanlara ihtiyaç duyulan sektörde ısıtma ve soğutma maliyetlerini arttırıcı etki oluşturmaktadır. Jeolojik koşullar bu sektör için deprem bölgesinde yer almama, su baskını, kuraklık vb. doğal afetlerden etkilenmemek şeklinde etkili kabul edilmiştir. Bu açıdan bakıldığında %59’luk bir oran görülmektedir. Pazara yakınlık açısından %61’lik bir oran göze çarpmaktadır. Bu oran mevcut pazarın doyma noktasına yaklaştığı ve yeni pazar arayışlarının gerekliliğini göstermektedir. Şehirde yerleşik bazı perakende işletmelerinin başka şehirlerde ve Sivas’ın ilçelerinde yeni şubeler açması bunun göstergelerinden biridir. Sayısal olarak gereğinden de fazla olduğu ifade edilen işgücünün diğer birçok sektörde de olduğu gibi nitelik açısından yetersizliği bu sektörde de kendisini göstermektedir.

Bu sektöre yeni yapılacak yatırımlar riskli kabul edilebilir. Özellikle küçük ölçekli işletmelerin rekabet edebilmeleri neredeyse imkânsızdır. Mevcut işletmelerin büyük ölçeklere ulaşması, mamulleri büyük miktarlarda ve aracısız temin ediyor olmaları, yaygın dağıtım ağına sahip olmaları önemli üstünlükler sağlamaktadır. Perakende sektörüne doğrudan yatırımlar yerine *bu sektördeki mevcut işletmelere mamul temin edecek işletmelerin*

kurulması (tarımsal hammaddeyi işleyen ve ürüne dönüştüren işletmeler, temizlik ürünleri üreten işletmeler, tekstil ürünleri üreten işletmeler vb.) daha kabul edilebilir bir risk olacaktır.

2.10. Sağlık Sektörü Analizi

Sağlık sektöründe Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarında analize dahil edilen 12 faktörden 8'inde oran %100 veya üzerinde yeterli kabul edilmiştir. Diğer 4 faktörler açısından bakıldığında da oranlar %100'e çok yakındır.

Vasıflı işgücünün temin edilemiyor olması sektörün en önemli sorunu olarak görülmektedir. Bu sektörde nitelikli işgücünün önemi oldukça fazladır. Vasıflı işgücünün temin edilememesi ya da çok yüksek ücretlerle temin edilebilmesi birçok sektör için önemli sorunların başında yer almaktadır. Nitelikli işgücünün temini için gerekli olan koşulların başında sosyal faaliyetlerin artırılması gelmektedir.

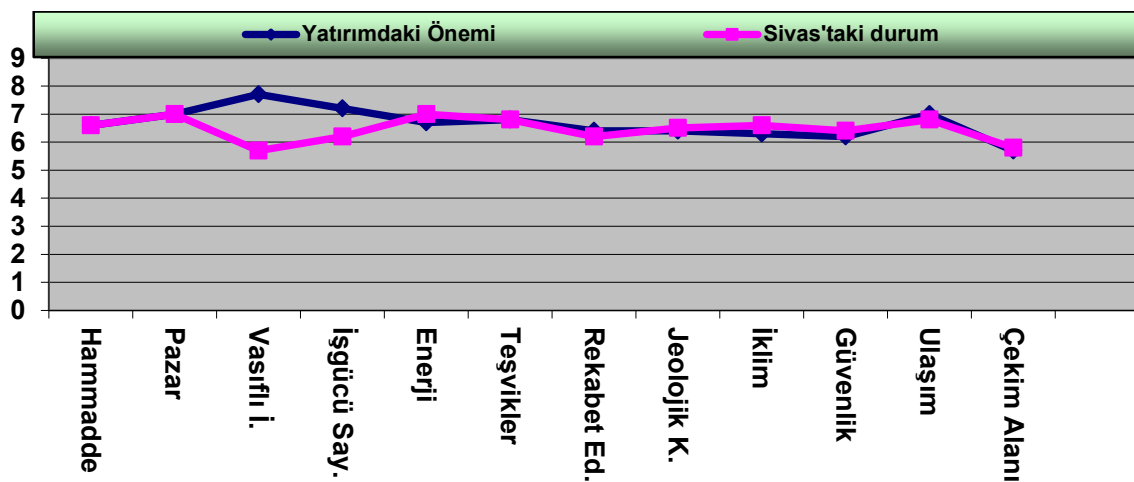
Sivas'ta sosyal faaliyetler açısından ve boş zamanları farklı aktiviteler yaparak değerlendirmek açısından seçeneklerin kısıtlı olması nitelikli personelin temini ve mevcudun korunması açısından en önemli sorundur. Bu sorunu aşmak açısından özellikle hizmet sektöründe yeni yatırımların (sinema, tiyatro, eğlence merkezi, otel vb.) yapılması gerekmektedir. Her sektör doğrudan ve dolaylı olarak diğer sektörleri de etkilemektedir. Dolayısıyla başka sektörlerde yapılacak yatırımlar sağlık sektörünü, sağlık sektörüne yapılacak yatırımlar da diğer sektörleri etkileyecektir. Ulaşım imkanlarının mevcut haliyle bile yeterli kabul edilmesi, bunun yanı sıra hızlı tren projesinin devam ediyor olması, Sivas'tan havayolu ile ulaşım imkanının artarak devam ediyor olması birçok sektör için olduğu gibi sağlık sektörü için de önemlidir. Özellikle hizmet almak isteyenlerin ulaşımı ve personelin ulaşımı açısından düşünüldüğünde ulaşım seçeneklerinin ve kalitesinin artması önemli bir avantajdır.

Tablo: 2.14 Sağlık Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	9	60	6,6	60	6,6	1
Pazara yakınlık	9	63	7	63	7	1
Vasıflı işgücünün durumu	9	70	7,7	52	5,7	0,74
İşgücünün sayısal yeterliliği	9	65	7,2	56	6,2	0,86
Enerji kaynaklarının yeterliliği	9	61	6,7	63	7	1,04
Teşvikler	9	62	6,8	62	6,8	1
Rekabet edebilirlik	9	58	6,4	56	6,2	0,96
Jeolojik koşullar	9	58	6,4	59	6,5	1,01
İklim koşulları	9	57	6,3	60	6,6	1,04
Güvenlik ve terör riski	9	56	6,2	58	6,4	1,03
Ulaşım imkanları	9	63	7	62	6,8	0,97
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	9	52	5,7 (*)	53	5,8 (**)	1,01
TOPLAM			80		77,6	0,97

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Sivas'tan başka şehirlere (Ankara, İstanbul, Kayseri vb.) sağlık hizmetlerinden yararlanmak için hasta akımı olduğu halde Sivas'ın başka şehirlerin çekim alanında olmadığı

ifade edilmiştir. Buradaki önemli etken Sivas'tan başka şehirlere hasta akımı olduğu kadar özellikle komşu şehirlerden (Tokat, Yozgat, Erzincan vb.) Sivas'a hasta akımı olmasıdır. Ayrıca Sıcak Çermikte kurulu bulunan Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Uygulama ve Araştırma Hastanesi'ne bağlı Sıcak Çermik Fizik Tedavi Merkezi'ne ve Kangal Balıklı Çermik'e tedavi amaçlı olarak yurtdışı ve yurtiçinden hastalar gelmektedir. Mevcut tesislerin geliştirilmesi ve bunlara yenilerinin eklenmesi çekim etkisini arttıracaktır.

SWOT analizinde ifade edilen üstünlükler dikkate alındığında ve faktör analizi ile de tespit edildiği gibi (Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli ***faktörleri karşılama oranı %97***) sağlık sektörü yatırım yapılabilecek en iyi alanlardan birisi olarak görülmektedir. Sektörle ilgili yapılacak yatırımlar arasında, ***özel sağlık kurumları tarafından verilen yataklı hastane hizmetleri(kadın doğum, onkoloji, kemik, ruh ve sinir hastalıkları hastaneleri, vb.), diyaliz merkezleri(şehir dışında ve özel inşa edilmiş),özel diş hastanesi, fizik tedavi merkezleri (termal kaynaklı),özel hayvan hastanesi, hemşireli yatılı bakım faaliyetleri, yapışkanlı bandajlar, ve benzeri tıbbi malzemelerin üretimi(steril cerrahi katgütler, eczacılık maddeleri ile birlikte kullanılan tamponlar, hidrofil pamuk, gazlı bez, sargı bezi vb.),tıbbi, cerrahi, dişçilik veya veterinerlikle ilgili mobilyaların, berber koltukları ve benzeri sandalyeler ile bunların parçalarının imalatı(ameliyat ve tetkik masası, ayarlanabilir hastane yatağı, dışı koltuğu, vb.),gözlük, gözlük camı, kontak lens ile gözlük ve benzeri için çerçeve ve çerçeve parçalarının imalatı*** öne çıkmaktadır.

2.11 Maden ve Doğaltaş Sektörlerinin Analizi

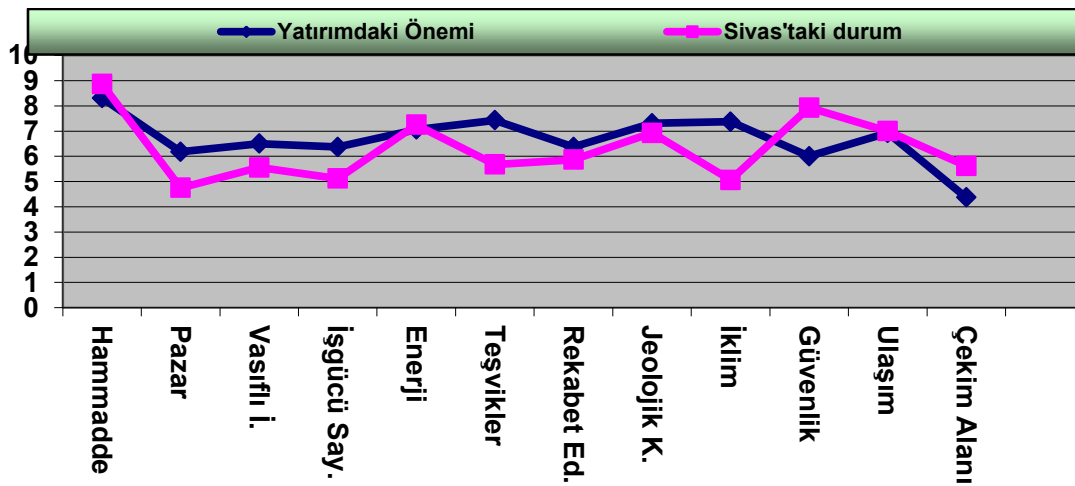
Madencilik sektöründe en çok ihtiyaç duyulan yatırım faktörü olarak hammadde görülmüştür. Yapılan faaliyetin doğası da bunu gerektirmektedir. Yeraltı zenginlikleri bakımından oldukça zengin olan ilimizdeki en önemli metalik madenler; demir, krom, kurşun-çinko, manganez ve altın, en önemli endüstriyel hammaddeler;doğaltaş (mermer-traverten), jips (alçıtaşı), çimento hammaddeleri, kireçtaşı, kaolen, sölestin, asbest, talk, tuz ve zeolit, en önemli enerji hammaddeleri ise; linyit ve kaplıca özelliğindeki jeotermal enerji kaynaklarıdır. Ayrıca, ilimizde;bentonit, diyatomit, vermikülit, florit, nadir toprak metalleri, doğal karbondioksit ve toryum-uranyum gibi kaynaklar da bulunmaktadır.

Tablo: 2.15 Maden ve Doğaltaş Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	16	133	8,31	142	8,87	1,06
Pazara yakınlık	16	99	6,18	76	4,75	0,76
Vasıflı işgücünün durumu	16	104	6,5	89	5,56	0,85
İşgücünün sayısal yeterliliği	16	102	6,37	82	5,12	0,80
Enerji kaynaklarının yeterliliği	16	113	7,06	116	7,25	1,02
Teşvikler	16	119	7,43	91	5,68	0,76
Rekabet edebilirlik	16	102	6,37	94	5,87	0,92
Jeolojik koşullar	16	117	7,31	111	6,93	0,94
İklim koşulları	16	118	7,37	81	5,06	0,68
Güvenlik ve terör riski	16	96	6	127	7,93	1,32
Ulaşım imkanları	16	111	6,93	112	7	1,01
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	16	70	4,37 (*)	90	5,62 (**)	1,28
TOPLAM			80,2		75,64	0,94

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Sivas ilinde çok sayıda kaplıca kaynağı bulunmakta olup, en önemlileri; Sıcak Çermik (46-49 °C, 200 lt/sn), Soğuk Çermik (26-30 °C ve 15-20 lt/sn) ve Balıklı Çermik (35-36 °C ve 215 lt/sn)'dir.

Tablo: 2.16 Sivas İli Jeotermal Enerji Kaynakları Ve Özellikleri

Adı	Bulunduğu İlçe	Kaynak/Sondaj	Sıcaklık (°C)	Debi (lt/sn)	Kullanım Alanı	Kurulu Tesis
1-Sıcak Çermik	Yıldızeli	Sondaj	46-49	200	Kaplıca	Var
2-Soğuk Çermik	Merkez	Kaynak	26-30	15-20	Kaplıca	Var
3-Uyuz Çermik	Yıldızeli	Kaynak	36.5	0.8	Kaplıca	Yok
4-Balıklı Kaplıca	Kangal	Kaynak	36	215	Kaplıca	Var
5-Kalkım	Kangal	Kaynak	28	24	Kaplıca	Yok
6-Ortaköy	Şarkışla	Kaynak	25-36	-	Kaplıca	Yok
		Sondaj	36	24		
7-Akçaağıl	Suşehri	Kaynak	37	1	Kaplıca	Yok
8-Ilıca	Yıldızeli	Sondaj	35	3	Kaplıca	Yok
9-Gündoğan	Yıldızeli	Sondaj	29	7.5	Kaplıca	Yok
10-Hamzaşeyh	Yıldızeli	Kaynak	25	0.5	Kaplıca	Yok
11-İkideğirmen	Zara	Kaynak	38	-	Kaplıca	Yok

Kaynak: MTA I.Bölge Müdürlüğü

Sivas yöresi, çeşitli jeolojik miras varlıkları ile jeopark olarak değerlendirilebilecek alanlar bakımından da oldukça zengindir. Gürün ilçesindeki Gökpınar Gölü ve Şuğul Vadisi, Yıldızeli ilçesindeki Sıcak Çermik ve Uyuz Çermik, Hafik ilçesinde jips tektoniği ile oluşmuş Lota-1 ve Lota-2 gölleri, Hafik Gölü ile Düzyayla büyük ve küçük memeli fosil yatağı, Gemerek ilçesindeki Sızır Şelalesi, Kangal ilçesinde Balıklı Çermik, Zara İlçesindeki Tödürge Gölü, Koyulhisar ilçesindeki Eğriçimen Yaylası ve Yıldız Beldesindeki traverten oluşumları ile Merkez ilçedeki Emirhan Kayalıkları (Ballıkayalar) örnek olarak verilebilir.³

Sivas demir en başta olmak üzere, altın, antıman, asbest, krom, kurşun, çinko, bakır, barit, mermer, alçı taşı (jips), kaolen, manganez, talk, stronsiyum, zeolit, tuz, doğaltaş (Sarı Traverten, Noçe Traverten, Scobaze Traverten, RedOnyx, TigerOnyx), çimento hammaddeleri, florit, tuğla-kiremit malzemesi ve sölestin gibi maden rezervlerine sahiptir. Ayrıca ildeki Çermik jeotermal alanındaki 30-37°C sıcaklığa sahip olan ve kaplıca amaçlı kullanılan Çermik sıcak su kaynağı da il turizminin gelişimine hizmet etmektedir.⁴ Madencilik sektöründe faaliyetlerini sürdüren girişimciler ve ilgililer Sivas'taki hammadde (maden rezervlerini) kaynaklarını yatırım yapılabilirlik açısından yeterli (%106) görmektedirler.

³<http://madenkentisivaszirvesi2.com/Madencilik.htm> (Erişim tarihi; 09.03.2012)

⁴http://www.mta.gov.tr/v1.0/turkiye_maden/maden_potansiyel_2010/sivas_madenler.pdf (Erişim tarihi: 08.03.2012)

Madencilik faaliyetlerinin yoğunluklu olarak il ve ilçe merkezlerinden uzakta, kırsal alanlarda yapıldığı düşünüldüğünde Sivas'ın güvenlik ve terör riskinden uzak görülmesi (%132) de dikkate değer bir durumdur. Ulaşım olanakları önemli yatırım faktörlerinden birisi olarak görülmekte ve Sivas'ın bu konuda yeterli olduğu (%101) madencilik sektörü temsilcileri tarafından da vurgulanmaktadır. Özellikle yeraltından çıkarılmış olan madenlerin işleneceği tesislere nakledilmesinde ulaşım olanakları hayati önem taşımaktadır. Büyük miktartlı ve düşük maliyetli taşımacılık açısından demiryolu öne çıkan ulaşım alternatifidir. Sivas demiryolu ağı açısından Türkiye'nin önde gelen şehirlerindedir.

Maden işletmelerinin madenin çıkarıldığı yerlerde kurulması zorunluluğu diğer şehir ve ülkelerin çekim alanına girme olasılığını yok etmektedir. Ancak topraktan çıkarılan madenin Sivas'ta işlenip ürün haline dönüştürülememesi ve başka şehir veya ülkelere bu haliyle satılması çekim etkisini oluşturmakta ve üründen elde edilebilecek katma değeri ortadan kaldırmaktadır.

Enerji kaynakları sektörün ihtiyaç duyduğu yatırım faktörleri arasında ön sıralarda yer almaktadır. Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında enerji kaynaklarının yeterliliği ve maliyetinin düşük olduğu (%102) kabul edilmiştir. Jeolojik koşullar ve rekabet edebilirlik açısından da %100'e yakın bir oranda yeterli görülmüştür. Sivas'ın iklim koşulları itibariyle beklentileri karşılayamadığı bu sektör tarafından da vurgulanmaktadır. Yapılan faaliyetin iklim koşullarından doğrudan etkilendiği dikkate alındığında en az yeterli (%68) üretim faktörü görülmesi doğaldır.

Madencilik sektörü açısından Sivas'ın yatırım için gerekli faktörleri karşılması bakımından en az yeterli kabul edilen faktörler arasında pazara yakınlık ve teşvikler yer almaktadır. Üretilen ürünlerin tamamının Sivas ve çevresinde tüketilmesinin mümkün olmayacağı düşünüldüğünde pazardan uzak kalınması kabul edilebilir bir sorundur. Bunu ortadan kaldıracak alternatif üretilmiş ürünlerin pazara ulaştırılmasıdır. Bu noktada ulaşım olanakları bir kez daha önem kazanmaktadır. SWOT analizinde madenlerin taşınmasının önemli bir maliyet unsuru olduğu, özellikle navlun ücretlerinin yüksekliği ve teşviklerin bu alanda da sağlanması gerektiği ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu sorunlar birbiriyle bağlantılıdır.

Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında İşgücünün sayısal olarak ve vasıf itibariyle (%80-%85) yetersiz olduğu kabul edilmektedir. Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranı genel olarak %94 gibi yüksek bir orana sahiptir. Çalışmada yer verilen 12 faktörden 5'inde %100 ve

üzerinde yeterlilik ifade edilmiştir. Bu faktörlerin sektör için en çok ihtiyaç duyulan faktörler arasında yer alması ayrıca dikkat çekicidir. Geriye kalan 7 faktörün 6'sında oran %75'in üzerinde yalnızca iklim koşullarının elverişliliğinde %75'in altındadır (%68). Sivas'ın bilinen maden potansiyeli ve **yatırım için gerekli faktörlere sahip olduğu (%94)**dikkate alındığında yatırım yapılmaya en uygun sektörlerden birisi de madencilik sektörüdür. Madencilik sektörü ilin ekonomisi içerisinde önemli bir yer almaktadır. Ancak kaynakların çeşitliliği ve miktar ve kalite açısından yüksekliği dikkate alındığında yeni yatırımlara açık bir sektördür.

Tablo: 2.17 İlde Kapasite Raporu Almış Olan Firma Sayıları

KOD	FAALİYET KONUSU	FİRMA SAYISI
10	Gıda ürünlerinin imalatı	86
23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı	46
08	Diğer madencilik ve taş ocakçılığı	43
22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı	26
31	Mobilya imalatı	24
25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)	19
82	Büro yönetimi, büro destek ve iş destek faaliyetleri	16
07	Metal cevherleri madenciliği	14
14	Giyim eşyalarının imalatı	14
28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı	14
16	Ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatı	11
24	Ana metal sanayi	11
18	Kayıtlı medyanın basılması ve çoğaltılması	10
56	Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri	10
20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı	7
45	Motorlu kara taşıtlarının ve motosikletlerin toptan ve perakende ticareti ile onarımı	7
05	Kömür ve linyit çıkartılması	6
30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı	6
32	Diğer imalatlar	6
35	Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı	5
13	Tekstil ürünlerinin imalatı	4
27	Elektrikli teçhizat imalatı	4
38	Atığın toplanması, işlahı ve bertarafı faaliyetleri; maddelerin geri kazanımı	4
19	Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı	3
96	Diğer hizmet faaliyetleri	3
01	Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri	2
11	İçeceklerin imalatı	2
17	Kağıt ve kağıt ürünlerinin imalatı	1
21	Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı	1
29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı	1
	TOPLAM	406

Kaynak: TOBB 2011

Maden sektörü ilin ihracatında da önemli bir yer tutmaktadır. 2010 yılı ihracat rakamları dikkate alındığında Sivas'tan yapılan toplam ihracatın %40'ını maden ve doğaltaş sektörü gerçekleştirmiştir.

Tablo: 2.18 Fasillara Göre Dış Ticaret, 2010, Sivas

Fasıl Adı	İhracat (1000 \$)
Tuz, Kükürt, Toprak ve Taşlar, Alçılar ve Çimento	22.593
Kazan:Makine ve Cihazlar, Aletler, Parçaları	17.595
Taş, Alçı, Çimento, Amyant, Mika vb. Maddelerden Eşya	3.933
Mobilyalar, Aydınlatma, Reklam Lambaları, Prefabrik Yapılar	2.801
Adi Metallerden Çeşitli Eşya	1.599
Esasını Hububat, Un, Nişasta, Süt Teşkil Eden Müstahzarlar	1.316
Örülmemiş Giyim Eşyası ve Aksesuarları	1.085
Plastik ve Plastikten Mamul Eşya	1.082
Optik, Fotoğraf, Sinema, Ölçü, Kontrol, Ayar Cihazları, Tıbbi Alet	951
Örme Giyim Eşyası ve Aksesuarları	603
Demir veya Çelikten Eşya	356
Sebze, Meyva, Bitki Parçaları, Sert Kabuklu Yemiş Konserveleri	298
Hayvansal ve Bitkisel Yağlar ve Bunların Müstahzarları	245
Yenilen Meyvalar, Kabuklu Yemişler, Turunçgil ve Kavun Kabuğu	235
Yenilen Sebzeler ve Bazı Kök ve Yumrular	221
Diğer	957
Toplam	55.869

Kaynak: TÜİK web sayfası veri tabanları

Özellikle, *ham çelik üretilmesi, çelikten açık profil imalatı, demir ve çelikten sıcak veya soğuk çekilmiş yassı hadde ürünleri imalatı, sıcak haddelenmiş demir veya çelikten bar ve çubukların üretilmesi, çelikten demir yolu ve tramvay yolu yapım malzemesi imalatı, demir cevheri madenciliği, yapı taşları ocakçılığı, kırılması ve kabaca kesilmesi, mermer ocakçılığı (traverten dahil),madencilik ve taş ocakçılığını destekleyici diğer hizmet faaliyetleri (tetkik, araştırma hizmetleri, jeolojik gözlemler vb.),kömür ve linyit madenciliği-turba çıkarımı, madeni cevher madenciliği, madencilik ve taşocakçılığı, tuz üretimi, çakıl-kum ve kil ocakçılığı, demir dışındaki metallerin üretimi ve dökümü, temel demir-çelik imalatı ve dökümü* gibi alanlar yatırım için uygun alanlar olarak görülmektedir.

2.12 Mobilya ve Ahşap, PVC Sektör Analizi

Mobilya, ahşap, profil ve PVC sektörü temsilcileri teşvikleri yatırım yapmalarında %75 oranında etkili görmüşlerdir. Bu oran tekstil, tarım, hayvancılık ve gıda sektörleri ile birlikte diğer sektörler içerisinde en yüksek orandır. Sivas'ta sağlanan teşvik tedbirlerinin beklentileri karşılama oranı ise %56 olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla yeni yürürlüğe girecek teşvik uygulamaları beklentileri karşıladığı takdirde mobilya, ahşap, profil ve PVCvb. sektörlere yatırımların artacağı beklenebilir. Güvenlik ve terör riskinden uzakta olmak da

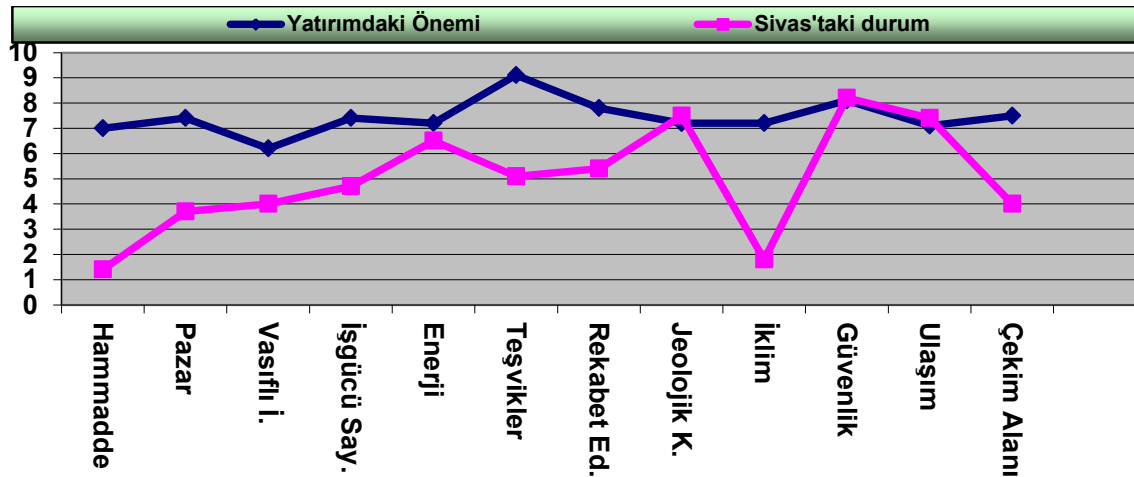
önemli görülen bir diğer yatırım faktörüdür. Katılımcıların büyük bir çoğunlukla ittifak ettikleri gibi sektör temsilcileri de Sivas'ı bu konuda tam yeterli (%101) görmektedirler.

Tablo: 2.19 Mobilya, Ahşap ve PVC Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	7	49	7	10	1,4	0,20
Pazara yakınlık	7	52	7,4	26	3,7	0,50
Vasıflı işgücünün durumu	7	44	6,2	28	4	0,64
İşgücünün sayısal yeterliliği	7	52	7,4	33	4,7	0,63
Enerji kaynaklarının yeterliliği	7	51	7,2	46	6,5	0,90
Teşvikler	7	64	9,1	36	5,1	0,56
Rekabet edebilirlik	7	55	7,8	38	5,4	0,69
Jeolojik koşullar	7	51	7,2	53	7,5	1,04
İklim koşulları	7	51	7,2	13	1,8	0,25
Güvenlik ve terör riski	7	57	8,1	58	8,2	1,01
Ulaşım imkanları	7	50	7,1	52	7,4	1,04
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	7	53	7,5 (*)	28	4 (**)	0,53
TOPLAM			89,2		59,7	0,66

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Mobilya, ahşap, profil ve PVC sektörü temsilcileri yatırım için en çok gerek duydukları faktör olarak teşvikleri ifade etmişlerdir. Özel sektör temsilcilerinin katılımı ile yapılan II.Çalıştayda sektör temsilcilerine bir anket uygulanmış ve sorular içerisinde,

“Sivas’ta yatırım yapmamın öncelikli sebebi uygulanmakta olan teşvik tedbirleridir” diyenlerin sektörel dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo: 2.20 Sivas’ta Yatırım Yapmamın Öncelikli Nedeni Teşvik Tedbirleridir

SEKTÖRLER	Sivas’ta yatırım yapmamın öncelikli nedeni Teşvik tedbirleridir			Toplam
	Kesinlikle Katılmıyorum	Fikrim Yok	Kesinlikle Katılıyorum	
Tekstil	25,0%		75,0%	100,0%
Makine/Sanayi	42,9%	14,3%	42,9%	100,0%
Mobilya/Ahşap/PVC		25,0%	75,0%	100,0%
Tarım/Hayvancılık/Gıda		25,0%	75,0%	100,0%
Maden/Doğaltaş	33,3%	16,7%	50,0%	100,0%
Sağlık/Medikal	16,7%	50,0%	33,3%	100,0%
Perakende Ticaret	33,3%		66,7%	100,0%
Hizmet	12,5%	62,5%	25,0%	100,0%
Eğlence/Turizm/Konaklama	16,7%	58,3%	25,0%	100,0%
El Sanatları		100,0%		100,0%
Yük ve Yolcu Taşımacılığı/Ulaşım		40,0%	60,0%	100,0%
Mühendislik		50,0%	50,0%	100,0%
Toplam	16,2%	43,2%	40,5%	100,0%

Sivas’ın faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında yüksek oranda yeterli görüldüğü yatırım faktörleri arasında ulaşım imkanlarının yeterliliği (%104) ve jeolojik koşulların uygunluğu (%104) dikkat çeken diğer etkenlerdir. Mobilya ve ahşap sektöründe en çok kullanılan hammadde ağaç, yarı mamuller ise sunta, MDF, cips ve yonga olarak ifade edilmiştir. Bu hammadde ve yarı mamullerin önemli bir kısmı başka şehir ve ülkelerden temin edilmektedir. Bunlara döşemelik kumaşı da ilave edecek olursak sektörün gelişimi için bu ürünlerin Sivas’ta üretilmesi önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu sektörlere yapılacak yatırımların talep bulması söz konusu olabilecektir. Sivas’ın yetersiz görüldüğü, hammadde ve yarı mamullerin(%20) işletmeye, üretilmiş ürünlerin pazara (%50)taşınması noktasında faydalanılacağı düşünüldüğünde ulaşım imkanlarının yeterli görülmesi oldukça önemlidir. Yani ulaşımın çeşitliliği ve maliyetinin düşük olması bazı faktörlerdeki eksiklikleri gidermeye katkı sağlamaktadır.

Sivas’ta mobilya imalatında 24, ağaç, ağaç ürünleri ve mantar ürünleri imalatı (mobilya hariç); saz, saman ve benzeri malzemelerden örülerek yapılan eşyaların imalatında 11 işletme kapasite raporu almıştır. Yani Sivas’ta kapasite raporu almış olan işletmelerin %8’ i mobilya, ahşap, profil ve PVC sektöründe yer almaktadır. Mobilya sektöründe firma sayısı

ve istihdam bakımından ilk beş sırayı İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa ve Kayseri almaktadır.⁵ Mevcut durumda Sivas'ın bu şehirlerle rekabet edebilirliği (%69) sınırlıdır. Ancak özellikle hammadde ve yarı mamul sorununun giderilmesi ve yeni uygulamaya konulacak teşviklerle sektör gelişmeye açıktır.

Sivas mobilya sektöründe önemli bir dış ticaret potansiyeli yakalamıştır. Plastik ve plastikten mamul eşyaları da sektör kapsamında değerlendirdiğimizde 2010 yılı ihracatının yaklaşık %6'lık kısmı belirtilen sektörlerle aittir. Sektör temsilcileri Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörleri karşılaması bakımından enerji kaynaklarının yeterliliğini %90 olarak görmüşlerdir.

Birçok sektörde olduğu gibi, mobilya, ahşap, profil ve PVC sektöründe de işgücünde vasıf (%64) ve sayısal (63) yetersizlik sorunları bulunmaktadır. İklim koşullarının sektör üzerinde olumsuz etkileri ve Sivas'ın bu konudaki yetersizliği (%25) ifade edilen bir diğer eksikliklerdir. Sivas'ın mobilya, ahşap, profil ve PVC sektöründe kısmen de olsa diğer şehirlerin etki alanına girdiği (Sivas diğer şehirlerin çekim alanına girmemektedir: %53) söylenebilir. Sivas'ta sektörde faaliyet gösteren işletmelerin markalaşma konusundaki eksiklikleri Ankara, Kayseri, Bursa (İnegöl) gibi şehirlere talep kaymasına neden olmaktadır.

Sektör açısından Sivas'ın **yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranı %66** olarak tespit edilmiştir. Tasarım ve Ar-Ge, markalaşma, vasıflı işgücü, hammadde ve yarı mamul yetersizliği sorunlarının giderilmesi, teşviklerin navlun giderlerini de içerecek şekilde beklentileri karşılaması ve diğer ulaşım maliyetlerinin azaltılması gibi iyileştirici uygulamalar sektörün Sivas'taki gelişimine katkı sağlayacaktır.

Özellikle sektörün ihtiyaç duyduğu hammadde ve yarı mamuller olarak, ***ağacın hızarlanmasılanyalanması ve emprenye edilmesi, inşaat kerestesi ve doğrama imalatı, ağaçtan yapılan ambalaj malzemeleri imalatı, plastikten/PVC'den kapı, pencere, vb. imalatı, plastikten bank, masa, tabure, sandalye vb. mobilyaların imalatı, sıkıştırılmış lif, tahta ve tabakalardan kontrplak, mdf, sunta, vb. levha imalatı, birleştirilmiş parke yer döşemelerinin imalatı, kutu, sandık, fiçı ve benzeri ahşap ambalaj malzeme imalatı, büro, okul, ibadethane, otel, lokanta, sinema, tiyatro vb. kapalı alanlar için mobilya imalatı, mutfak mobilyalarının imalatı, yatak, yatak odası, yemek odası, banyo dolabı, genç ve çocuk odası takımı, gardırop, vestiyer, vb. imalatı, sandalye, koltuk, kanepeler, çekyat, divan, vb iskeletlerinin imalatı, park ve bahçelerde kullanılan bank, masa, tabure, sandalye,***

⁵ [http://www.mobsad.com/asp/index.asp?bno=27&dil=Tr&Sayfa=MOBSAD 2008 MOBİL YA
 SEKTÖR RAPORU](http://www.mobsad.com/asp/index.asp?bno=27&dil=Tr&Sayfa=MOBSAD%202008%20MOBILYA%20SEKTOR%20RAPORU) (Erişim tarihi: 14.03.2012)

koltuk, vb. mobilyaların imalatı, mobilya ve ahşap oyuncak imalatı Sivas'ta yatırım yapmaya uygun alternatiflerdir.

2.13 Makina Sanayi ve Enerji Sektörleri Analizi

Sivas, enerji sektöründe en fazla ruhsat alan illerden bir tanesidir. 2011 yıl sonu itibariyle 4628 Sayılı Kanun çerçevesinde tüzel kişiler tarafından geliştirilen HES projesi adedi 61, kurulu güç 481,297 (MW) ve yıllık üretim 1810,468 (GWh)dir.⁶Makine, imalat ve montaj sanayinin üretim için en çok ihtiyaç duyduğu faktörler olarak sırasıyla ulaşım imkanları, diğer şehirlerin çekim alanında yer almamak ve teşvikler belirtilmiştir. Sivas'ın bu faktörleri karşılama oranları ise %69, %64 ve %87'dir. Mevcut teşviklerin beklentileri önemli ölçüde karşıladığı ifade edilmiştir

Tablo: 2.21 Makine Sanayi Ve Enerji Sektörü

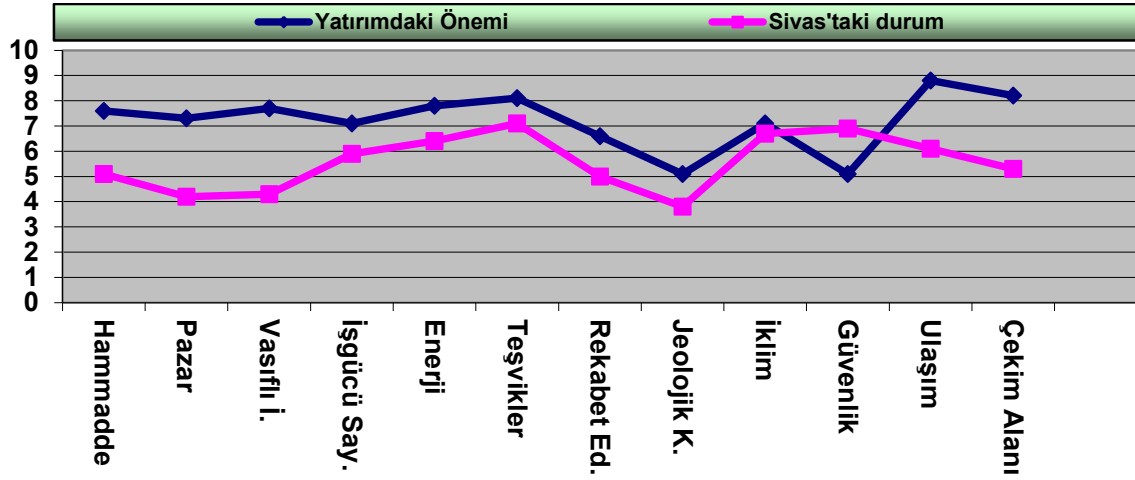
Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	11	84	7,6	57	5,1	0,67
Pazara yakınlık	11	81	7,3	47	4,2	0,57
Vasıflı işgücünün durumu	11	85	7,7	48	4,3	0,55
İşgücünün sayısal yeterliliği	11	78	7,1	65	5,9	0,83
Enerji kaynaklarının yeterliliği	11	86	7,8	71	6,4	0,82
Teşvikler	11	89	8,1	78	7,1	0,87
Rekabet edebilirlik	11	73	6,6	55	5	0,75
Jeolojik koşullar	11	56	5,1	42	3,8	0,74
İklim koşulları	11	79	7,1	74	6,7	0,94
Güvenlik ve terör riski	11	56	5,1	76	6,9	1,35
Ulaşım imkanları	11	97	8,8	67	6,1	0,69
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	11	91	8,2 (*)	59	5,3 (**)	0,64
TOPLAM			86,5		66,8	0,77

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

⁶ DSI 19.Bölge Müdürlüğü

Sektör temsilcileri Sivas'ın ihtiyaç duyulan üretim faktörlerini karşılama oranları bakımından en yeterli faktör olarak iklim koşullarını görmüşlerdir. Diğer birçok sektör açısından (tarım, ulaşım vb.) önemli kabul edilen ve Sivas'ın yetersiz kaldığı bu faktör için makine, imalat ve montaj sanayinin yeterlilik bildirmesi dikkate değerdir. İklimin üretim için gerekli faktörler puanlamasında 10 üzerinden 7,1 puan ortalamayla değerlendirilmesi önemliliğini göstermektedir. Sivas'ın iklim koşullarındaki yeterliliği de yine 10 üzerinden 6,7 puan almıştır. İşgücü sayısal olarak %83 oranında yeterli görülmüştür. Makine sektöründe işgücünün sayısal yeterliliğinden ziyade vasfının önemli olduğu vurgulanmıştır. Bu konudaki eksiklik dikkat çekicidir. Sivas'ta makine, imalat ve montaj sanayinin ihtiyaç duyduğu işgücünün temin edilebilirlik oranı %55 olarak ifade edilmiştir. Halihazırda eksikliği vurgulanan bu faktörün giderilmesi mümkün gözükmemektedir. Zira orta öğretim düzeyinde (Sivas Atatürk Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi, Sivas Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi vb.), önlisans düzeyinde (Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Meslek Yüksekokulu Makine Programı) ve lisans düzeyinde (Cumhuriyet Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Makine Mühendisliği Bölümü) eğitim kurumları mevcuttur. Belirtilen bu eğitim kurumlarıyla sektör arasında ikili ilişkilerin geliştirilmesi, bu okullarda eğitimine devam eden öğrencilere staj ve uygulama imkanlarının sunulması vasıflı işgücü ihtiyacının giderilmesine katkı sağlayacaktır.

Birçok sektörde olduğu gibi makine, imalat ve montaj sektöründe de Sivas'ın güvenlik ve terör riskinin bulunmadığı (%135) belirtilmiştir. Rekabet edebilirlik açısından Sivas'ın sağladığı faktörler %75 oranında yeterli kabul edilmektedir. Sektörün beklenen gelişmeyi gösterememiş olması, ilin ekonomisinin tarıma dayalı olması, bu konuda sıçrama göstermiş şehirlerle (Gaziantep, Konya, Kayseri vb.) rekabet edebilirliğini sınırlı kılmaktadır. Rekabet edebilirlik konusundaki eksikliği kendisini çekim alanında da hissettirmektedir. Makine, imalat ve montaj sanayinde müşteri tercihleri Sivas'tan yana değil yukarıda da belirtilen başka

şehirlere doğru yönelmektedir. Sektör temsilcilerinin ifadesiyle Sivas'ta imalat yapan ve makine, imalat ve montaj sektörünün ürettiği hammadde, yarı mamul ve mamullerin önemli alıcıları olabilecek Tüdemtaş toplam alımlarının %13, Sidemir ise %25'ini Sivas'taki diğer işletmelerden temin etmektedir. Üretilmiş olan ürünlerin Sivas içerisinde satılmıyor olması pazara yakınlık faktörü açısından da yetersizliği (%57) beraberinde getirmektedir. Jeolojik koşullar iklim koşullarının aksine çok yeterli (%74) kabul edilmemiştir. Sivas'ın genel olarak **yatırım için gerekli faktörleri karşılama oranı %77**'dir.

Sektörlerle ilgili olarak, *kar motosikleti, golf arabası, ATV motosikletler, go-kart arabaları vb. taşıtların imalatı, demir yolu ve tramvay lokomotif veya vagonlarının parçalarının, bakım veya servis araçlarının imalatı, mekanik veya elektromekanik sinyalizasyon, emniyet veya trafik kontrol cihazları ve bunların parçalarının imalatı, merkezi ısıtma kazanları (boylar) imalatı, asansör, yürüyen merdiven ve yürüyen yolların imalatı, tarımsal amaçlı römork veya yarı-römork imalatı, yumurta, meyve ve diğer tarımsal ürünlerin temizlenmesi, tasnif edilmesi veya derecelendirilmesi için kullanılan makine ve ekipmanların imalatı, kümes hayvanı makineleri, arıcılık makineleri ve hayvan yemi hazırlama makinelerinin ve donanımlarının imalatı* (kuluçka makineleri dahil), *süt sağma makinelerinin imalatı, tarım ve bahçecilikte, taş, toprak, cevher, alçı, çimento ve diğer mineral maddeleri tasnif etme, eleme, ayırma, yıkama, ezme, öğütme, karıştırma, yoğurma vb. işlemden geçirme için kullanılan makinelerin imalatı, kar küreyici ve püskürtücüleri, delme, sondaj, hafriyat ve kazı makineleri imalatı* gibi alanlara yatırım yapılması uygun kabul edilmektedir.

2.14 Tekstil Sektör Analizi

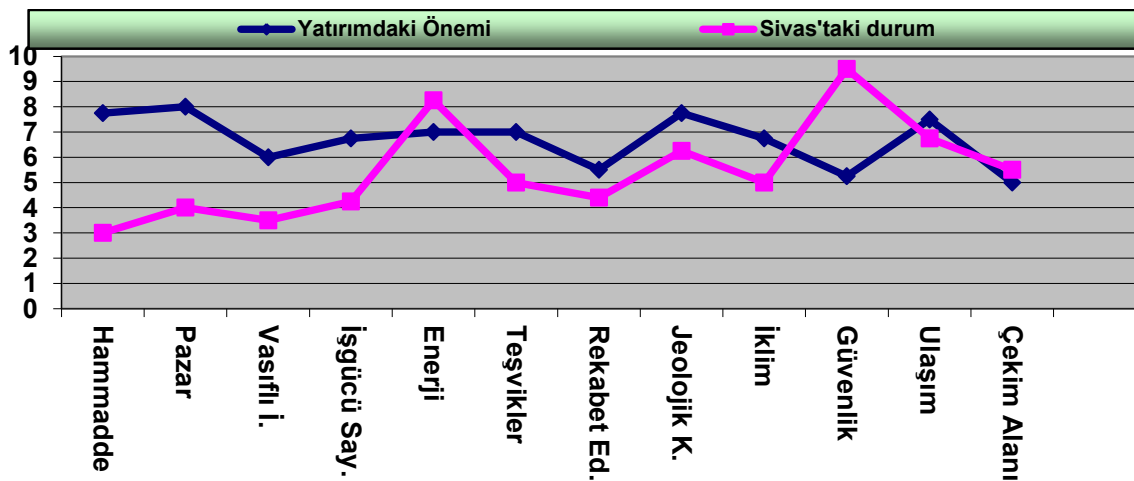
Tekstil hammadde ve yarı mamule dayalı sektörlerden birisidir. Sektör temsilcileri tekstil üretimi için gerekli olan hammadde ve yarı mamuller olarak, pamuk, tiftik, yapak, ipek, dokuma kumaşlar, pamuk elyafları, suni-sentetik elyaf, pamuk ipliği, suni-sentetik iplikler, örme kumaşlar, diğer iplikler, yün ipliği, ıslatıcılar, yağ sökücüler, iyon tutucular, stabilizatörler, yıkayıcılar ve enzimler, dispers, egaliz maddeleri, carrierler, alkaliler, pH toplayıcıları, kırık önleyiciler, fiksatörler, silikonlar, köpük kesiciler, kenar kolaları, apretonlar, kıvamlaştırıcılar vb. ifade etmişlerdir. Sivas belirtilen bu hammadde ve yarı mamullerin üretimi açısından yetersizdir. Bu yetersizlik sektör temsilcileri tarafından da (%38) net bir şekilde ifade edilmiştir

Tablo: 2.22 Tekstil Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	4	31	7,75	12	3	0,38
Pazara yakınlık	4	32	8	16	4	0,5
Vasıflı işgücünün durumu	4	24	6	14	3,5	0,58
İşgücünün sayısal yeterliliği	4	27	6,75	17	4,25	0,62
Enerji kaynaklarının yeterliliği	4	28	7	33	8,25	1,17
Teşvikler	4	28	7	20	5	0,71
Rekabet edebilirlik	4	22	5,5	22	4,4	0,80
Jeolojik koşullar	4	31	7,75	25	6,25	0,80
İklim koşulları	4	27	6,75	20	5	0,74
Güvenlik ve terör riski	4	21	5,25	38	9,5	1,80
Ulaşım imkanları	4	30	7,5	27	6,75	0,90
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	4	20	5	22	5,5	1,1
TOPLAM			80,25		65,4	0,81

(*) Sektör itibarıyla diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibarıyla Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Tekstil sektöründe tüketilen liflerin %5'i yün, %60'ı pamuk, %30'u sentetik lifler ve %5'i diğer liflerden oluşmaktadır.⁷ Son dönemde tekstil sektörünün pamuğa dayalı hale

⁷<http://www.bilgiler.gen.tr/1536-tekstil-sektorunde-hammadde.html> (Erişim tarihi: 09.03.2012)

gelmesi ve iklim koşulları itibariyle Sivas'ın pamuk tarımına elverişsiz olması bu yetersizliğin en önemli nedenidir.

Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında, güvenlik ve terör riskinden uzak olması, enerji kaynaklarının yeterliliği ve maliyetinin kabul edilebilirliği ve diğer şehirlerin çekim alanına girmemesi gibi faktörler açısından %100'ün üzerinde yeterli görülmüştür. Yani bu faktörlerin Sivas'ta bulunabilirliği ile ilgili bir sorun söz konusu değildir. İfade edilen faktörler önemli olmakla birlikte tekstil sektörü açısından düşünüldüğünde birincil öncelikli olmadıkları söylenebilir.

İşletmeler için uygun kuruluş yerleri tespitinde mümkünse hammadde kaynaklarına ve pazara yakın olmak esastır. İki faktörü bir arada bulmak söz konusu değilse en azından birisine yakın olmak özellikle ulaşım maliyetlerinin artmaması açısından önemlidir. Ancak Sivas'a yatırım yapmış olan yatırımcıların da tespit ettiği gibi Sivas pazara yakınlık açısından da yetersiz (%50) gözükmektedir. Hem hammadde kaynaklarına hem de pazara uzak olmak hammaddelerin ve üretilmiş ürünlerin işletmeye ve satış noktalarına ulaştırılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla işletme açısından fazladan ve önemli bir maliyet oluşturmaktadır. Sektöre yatırım yapılması açısından gerekli olan faktörler arasında ulaşım imkanlarının yeterliliği ve maliyetinin ucuz olması gerekliliği en önemli kabul edilen faktörlerden birisidir. Sivas'ın ulaşımda yeterlilik oranı %90 gibi kabul edilebilir bir oranda görülmektedir. Dolayısıyla hammadde ve pazara uzak olmanın dezavantajları ulaşım imkanlarının yeterliliği sebebiyle bir miktar giderilebilmektedir.

İşgücünün sayısal yeterliliği %62, vasıf açısından yeterliliği ise %58'dir. Birçok sektör için ifade edilen bu sorun tekstil sektörü için daha dikkat çekicidir. Sektörün Sivas için yabancı olması, mevcut işletmelerin faaliyete geçişlerinin henüz çok yeni olması gibi nedenlerle iş başında eğitilmiş işgören sayısı yetersizdir. Bu sektör için eleman yetiştiren ortaöğretim (Kız Teknik ve Meslek Liseleri) ve yükseköğretim (Cumhuriyet Üniversitesi Sivas Meslek Yüksekokulu Tekstil Teknolojisi Programı) kurumlarının Sivas'ta var olması ihtiyacın giderilmesi açısından kayda değerdir. Teşvikler sektör temsilcileri tarafından 10 üzerinden ortalama 7 puanlık öneme sahip görülmüş, Sivas'ta uygulanan teşviklerin beklentileri karşılama oranını ise %71 olarak ifade etmişlerdir.

Sivas'ın iklim koşullarının yatırım için gerekli faktörleri karşılama oranı %74, jeolojik koşulların uygunluğu ise %80 olarak görülmektedir. Bu iki faktörün yetersizliği hammadde üretimindeki yetersizliği de beraberinde getirmektedir. Rekabet edebilirlik açısından yeterlilik de %80 olarak tespit edilmiştir. Maliyet arttırıcı faktörlerin (hammadde kaynaklarının

yetersizliği, ulaşım maliyetleri, vasıflı işgücü eksikliğinden kaynaklı verimlilik sorunları, iklimin çalışma koşulları üzerindeki etkileri, iklimin yakıt maliyetleri üzerindeki etkileri, atıkların arıtılması vb.) fazlalığı rekabet edebilirliği olumsuz etkilemektedir. Tekstil ürünleri insan ihtiyaçları grubu içerisinde ilk sırada (zorunlu ihtiyaçlar/yaşama ihtiyacı) yer almaktadır (giyinme). Giyinmenin dışında soğuktan ve sıcağdan korunma, çeşitli biçimlerde örtü ve perde vb. şekillerde de tekstil ürünleri tüketilmektedir. Dolayısıyla bütün insanların tüketmek zorunda olduğu bir ürün grubunu oluşturmaktadır.

Tekstil hammaddesi ve ürünlerinin üretimi son yıllarda teknolojinin etkisi hissedilse de hala emek yoğundur ve istihdam yaratmak açısından önemli sektörler arasında yer almaktadır. Sektörde fiyat ve kaliteye dayalı olarak yoğun bir rekabet söz konusudur. Sivas tekstil sektörü için gerekli olan ***faktörleri karşılayabilmesi açısından %81***lik bir orana sahiptir. Bu oran diğer sektörlerle karşılaştırıldığında düşük kalmaktadır. Sivas'ta bu sektörün yatırım yapmaya elverişli hale getirilmesi için ifade edilen faktörlerin bazılarının (vasıflı işgücü, teşvikler, ulaşım imkanları) daha da geliştirilmesi gerekmektedir.

Mevcut iş adamları Sivas'a yatırım yapma nedenleri olarak "ahde vefa" duygusunu ifade etmişlerdir. Psiko-sosyal faktörler (doğduğu şehre faydalı olabilmek, akraba ve hemşerilerine yakın olabilmek, sosyal ihtiyaçlarını karşılayabilmek vb.) arasında değerlendirilebilecek "ahde vefa" duygusu Sivas'a yatırım yapma açısından kayda değer bir faktördür. Zira Sivas'ta doğmuş veya ailesi Sivas'lı olan ve İstanbul başta olmak üzere başka şehirle yaşayan birçok işadamı bulunmaktadır. Son dönemde bu işadamları tarafından Sivas'a ekonomik değer taşıyan ve sosyal içerikli (okul, yurt yapımı vb.) yatırımlar yapılmaktadır. Bu tür yatırımların arttırılarak devamı için uygun şartlar oluşturulmaya çalışılmalıdır.

Tekstil sektöründe Sivas'ta yatırım yapılabilecek alanlar olarak, ***deri giyim eşyası imalatı, tekstil sektörü hammadde ve yarı mamulleri imalatı, dış giyim ürünleri imalatı, çorap imalatı, bayrak, sancak ve flama imalatı, mesleki kıyafet imalatı (resmi ve özel üniforma vb. ile okul önlükleri), atlet, fanila, külot, slip, i etek, kombinezon, jüp, jüpon, sütyen, korse vb. i amaşı imalatı*** öne çıkmaktadır.

2.15 Eğitim Sektör Analizi

Eğitim sektöründe Sivas'ın üretim için gerekli olan ***faktörleri karşılama oranı genel olarak %93***'tür. Tek tek ele alındığında ise oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Hammadde kaynaklarına yakınlık (%117), pazar yakınlık (%102), enerji kaynaklarının yeterliliği (%118), jeolojik koşulların uygunluğu (%107), özellikle de diğer sektörlerden farklı

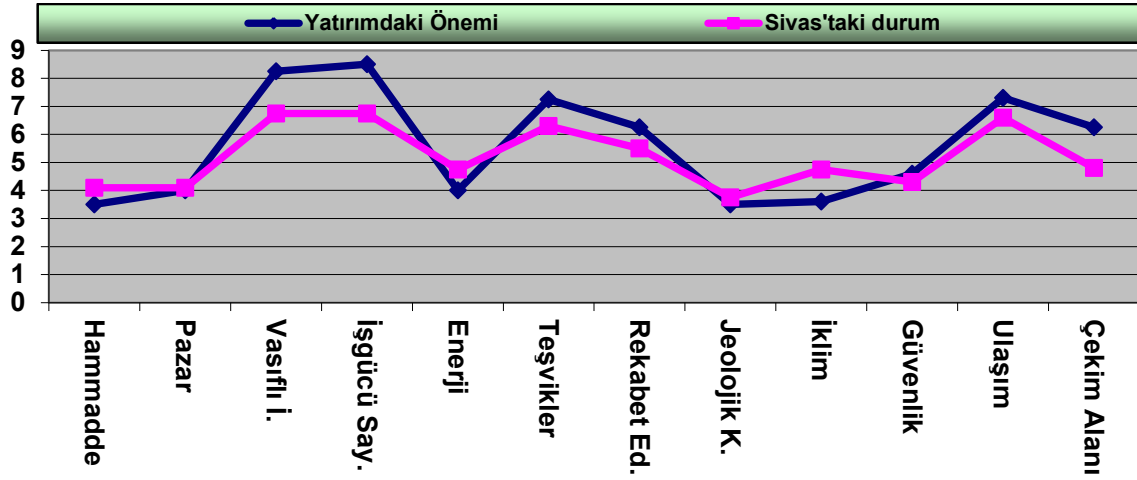
olarak iklim koşullarının uygunluğu (%131) oranında yeterli görülmektedir. Yani toplam 12 üretim faktörü içerisinde 5'inde Sivas ihtiyacın da üzerinde yeterliliklere sahip görülmüştür. Güvenlik ve terör riskinden uzakta olmak (%93) ve ulaşım imkanlarının yeterliliği (%90) de önemli oranda yeterli görülmektedir. Bu iki faktörün özellikle yükseköğrenim tercihlerinde etkili olduğu düşünüldüğünde memnuniyet vericidir. Aileler çocuklarının güvenliği ve ulaşım sorunlarının olmamasını bir tercih nedeni olarak dikkate almaktadırlar. Eğitim sektörünün rekabet edebilirliği %88 teşviklerin yeterliliği ise %86 olarak ifade edilmiştir. Vasıflı işgücünün bütün faktörler içinde en önemliler arasında yer aldığı eğitim sektörü için yeterlilik oranının %81 olarak kabul edilmesi de yine kayda değer bir durumdur. Bu yeterlilik yaklaşık olarak ihtiyaç duyulan işgücünün bulunabilirliği (%79) için de geçerlidir.

Tablo: 2.23 Eğitim Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	8	28	3,5	33	4,1	1,17
Pazara yakınlık	8	32	4	33	4,1	1,02
Vasıflı işgücünün durumu	8	66	8,25	54	6,75	0,81
İşgücünün sayısal yeterliliği	8	68	8,5	54	6,75	0,79
Enerji kaynaklarının yeterliliği	8	32	4	38	4,75	1,18
Teşvikler	8	58	7,25	51	6,3	0,86
Rekabet edebilirlik	8	50	6,25	44	5,5	0,88
Jeolojik koşullar	8	28	3,5	30	3,75	1,07
İklim koşulları	8	29	3,6	38	4,75	1,31
Güvenlik ve terör riski	8	37	4,6	35	4,3	0,93
Ulaşım imkanları	8	59	7,3	53	6,6	0,90
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	8	50	6,25	39	4,8	0,76
TOPLAM			67		62,45	0,93

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Yeterlilik açısından en düşük orana sahip faktör (%76) diğer şehirlerin çekim alanında yer almamaktır. Yani Sivas'tan başka şehirlere doğru eğitim hizmetlerinden yararlanmak üzere müşteri kayması vardır. Özellikle yükseköğretimde Sivaslı öğrencilerin başka şehirlerdeki üniversiteleri tercihleri söz konusudur. Yükseköğretimde bu kabul edilebilir bir durumdur. Cumhuriyet Üniversitesi'nin eğitim kadrosunu ve fiziki altyapıyı iyileştirmesi, yeni fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokullarının açılmasına bağlı olarak çekim etkisini daha az hissedeceği düşünülmektedir.

Ayrıca üniversite kampüsü içerisinde Kredi Yurtlar Kurumuna bağlı yurt sayısı ve kapasiteleri artmaya devam etmektedir. Buna paralel olarak Sivas merkezinde ve yüksekokul ve meslek yüksekokullarının bulunduğu ilçelerde (12 ilçede yüksekokul ve meslek yüksekokulu bulunmaktadır) öğrencilerin barınması ve sosyal faaliyet alanlarının oluşturulmasına yönelik çalışmalar sürmektedir. Bütün bunlar bir araya getirildiğinde çekim etkisi azaltılabilecektir. Bununla birlikte başka şehir ve ülkelerden Sivas'a eğitim amaçlı yönelişler daha da artacaktır. İlköğretim ve ortaöğretim düzeyinde Sivas'ın mevcut potansiyeli Türkiye ortalamalarına yakın seyretmektedir.

Tablo: 2.24 Eğitim Seviyesine Göre Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları

TR Türkiye		2008	2009	2010
Genel Ortaöğretim				
Öğretmen		18	18	18
Derslik		29	31	31
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim				
Öğretmen		16	17	18
Derslik		33	36	38
İlköğretim				
Öğretmen		23	22	21
Derslik		32	32	31
TR 722 Sivas				
		2008	2009	2010
Genel Ortaöğretim				
Öğretmen		17	16	16
Derslik		27	30	28
Mesleki ve Teknik Ortaöğretim				
Öğretmen		15	16	17
Derslik		27	32	35
İlköğretim				
Öğretmen		19	18	18
Derslik		23	22	21

Kaynak: TÜİK

Bu oranların iyileştirilmesi ile ilgili olarak kamu ve özellikle özel sektör yatırımlarına ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim sektöründe yükseköğretimdeki öğrenci artışına bağlı olarak özel yurt ve sosyal faaliyetlerin yürütebileceği alanlara olan ihtiyaç artmaktadır. Dolayısıyla **Sivas, özel üniversite, özel öğretim kurumları tarafından verilen okul öncesi eğitim faaliyeti, özel öğretim kurumları tarafından verilen ilköğretim faaliyeti, spor ve eğlence eğitim kursları (futbol, dövüş sanatları, jimnastik, binicilik, yüzme, dalgıçlık, paraşüt, briç, yoga, vb.), kültürel eğitim veren kursların faaliyeti (bale, dans, müzik, fotoğraf, halk oyunu, resim, drama, vb.), kamu personeli, vb. sınavlara yönelik yardımcı dersler veren dershaneler (özel inşa edilmiş ve büyük ölçekli), özel yurt ve apart daire inşası ve işletilmesi, eğlence hizmeti sağlayacak işletmelere** açmak açısından uygun kârlı olabilecek bir yatırım alanıdır.

2.16 Bilişim ve Teknoloji Sektör Analizi

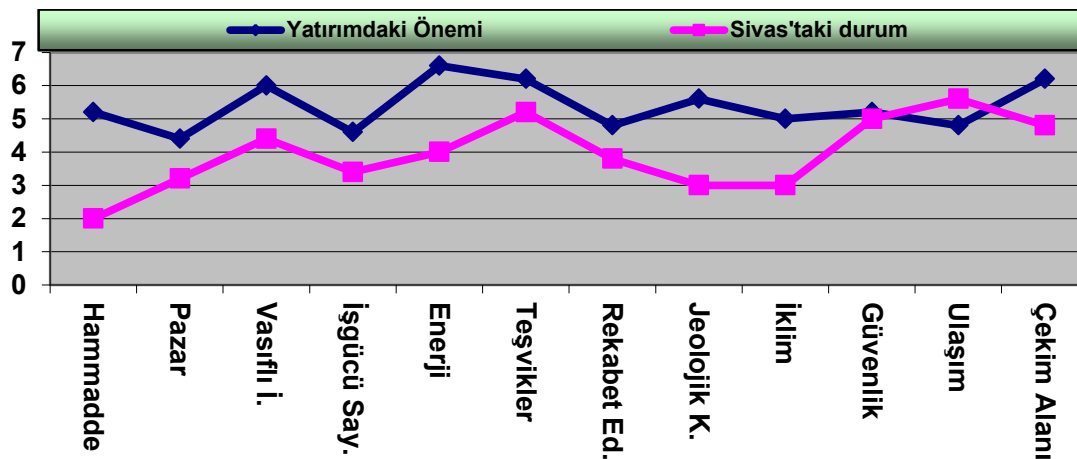
Bilişim ve teknoloji sektörünün en çok ihtiyaç duyduğu yatırım faktörü olarak enerji kaynaklarının yeterliliği görülmüştür. Sivas'ın bu faktörü karşılama oranı %60 olarak ifade edilmiştir. Teşvikler önemli görülen bir diğer üretim faktörüdür. Sektör temsilcileri teşviklerin %83 oranında yeterli görmüşlerdir. Yatırım için gerekliliği ifade edilen bir diğer üretim faktörü ise vasıflı işgücüdür. Vasıflı işgücüne ulaşabilme oranı (%73) sektör göz önüne alındığında kabul edilebilir büyüklüktedir. Bu konuda Cumhuriyet Teknokent, Cumhuriyet Üniversitesi Nanoteknoloji Laboratuvarı ve Cumhuriyet Üniversitesi Teknoloji Fakültesi'nin varlığı önemli kazanımlardır. İşgücünün sayısal yeterliliği de aynı oranda (%73) ifade edilmiştir. Sivasta güvenlikle ilgili bir sorunun bulunmadığı ve terör riskinden uzak olduğu bilişim ve teknoloji sektörü temsilcileri tarafından da yüksek bir oranda (%96) yeterli görülmüştür. Ulaşım imkanlarıyla ilgili yeterlilik (%116) bir kez de sektör temsilcileri tarafından vurgulanmıştır. Gerekli altyapı çalışmalarının tamamlanmasına bağlı olarak daha da artacağı öngörülen rekabet edebilirlik oranı da %79 oranında yeterli kabul edilmiştir. Bilişim ve teknoloji sektörü Türkiye'de olduğu gibi Sivas'ta da gelişmeye açık bir sektördür ve yatırım yapılabilecek bakir alanlar arasında yer almaktadır. Mevcut altyapı ve uzmanlıklarla rekabet edebilirliği %79 oranında yeterli görülmüştür. Diğer şehirlerin çekim alanında yer almaması %77 ve pazara yakınlık da %72 olarak ifade edilmiştir. Bu iki oran birbirini desteklemektedir. Zira Sivas'ta sektör için yeterli pazar bulunmaktadır ve müşterilerin beklentilerine cevap verebilecek ürünler sunulduğundan başka şehirlere yönelme fazla değildir. İklim koşullarının hassas cihazlar üzerindeki etkisinden söz edilmiş ve aşırı sıcak veya soğukun cihazların performansını ve dayanıklılığını etkilediği vurgulanmıştır. Sivas'ın iklim koşulları diğer birçok sektörlere göre daha iyimser bir oran olmasına rağmen yine de ancak %60 oranında yeterli görülmüştür.

Tablo: 2.25 Bilişim ve Teknoloji Sektörü

Faktörler	Cevap Veren Kişi Sayısı	Faktörlerin Yatırımdaki Önemi	Ortalama Puan	Faktörlerin Sivas'taki Yeterliliği	Ortalama Puan	Sivas'ın Faktörleri Karşılama Oranı
Hammadde kaynaklarına yakınlık	5	26	5,2	10	2	0,38
Pazara yakınlık	5	22	4,4	16	3,2	0,72
Vasıflı işgücünün durumu	5	30	6	22	4,4	0,73
İşgücünün sayısal yeterliliği	5	23	4,6	17	3,4	0,73
Enerji kaynaklarının yeterliliği	5	33	6,6	20	4	0,60
Teşvikler	5	31	6,2	26	5,2	0,83
Rekabet edebilirlik	5	24	4,8	19	3,8	0,79
Jeolojik koşullar	5	28	5,6	15	3	0,53
İklim koşulları	5	25	5	15	3	0,60
Güvenlik ve terör riski	5	26	5,2	25	5	0,96
Ulaşım imkanları	5	24	4,8	28	5,6	1,16
Diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer alması durumu	5	31	6,2	24	4,8	0,77
TOPLAM			64,6		47,4	0,73

(*) Sektör itibariyle diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almak önemlidir.

(**) Sektör itibariyle Sivas diğer şehirlerin çekim alanı içerisinde yer almamaktadır.

Jeolojik koşullar özellikle iletişim cihazlarının yerleştirilmesi bakım ve onarımı noktasında etkili olmaktadır. Sivas bu alanda da düşük kabul edilebilecek (%53) bir orana

sahiptir. En önemli yetersizlik ise hammadde ve yarı mamul (%38) konusunda yaşanmaktadır. Bu eksiklik aynı zamanda bir fırsatı da beraberinde getirmektedir. Bu alanla ilgili hammadde ve yarı mamul sağlayıcı işletmelerin kuruluşu açısından uygun bir alan oluşmaktadır. Genel itibariyle sektör temsilcilerinin faktör analizi kapsamında verdiği puanlardan hareketle Sivas'ta var olan **üretim faktörlerinin bilişim ve teknoloji sektörüne yatırım yapmak açısından %73** oranında yeterli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Tablo: 2.26 Türkiye Bilişim Pazarı

	2009 (1000\$)	2010 (1000\$)	2009/2010 Değişim (%)
BT Donanımı	2.956.524	3.291.327	11,3
Yazılım	1.575.708	1.690.686	7,3
Hizmet	2.228.056	2.350.367	5,5
T. Malzemeleri	245.092	265.092	8,2
Bilgi Teknolojileri	7.005.380	7.597.472	8,5
Telekom Donanımı	2.353.152	2.608.972	10,9
Taşıyıcı Hizmetler	15.210.476	18.361.895	20,7
İletişim Teknolojileri	17.563.628	20.970.867	19,4
TOPLAM	24.569.008	28.568.339	16,3

KAYNAK: Interpromedya Pazar Araştırma Grubu Verileri .http://www.interpro.com.tr/?page_id=92
(Erişim tarihi: 14.03.2012)

Sektör için uygun yatırım alanları olarak ise ***bilgi ve iletişim teknolojisi ekipmanları, bilgisayar, bilgisayar çevre birimleri ve yazılımları, elektronik ve telekomünikasyon ekipmanlarının ve parçalarının, bilgi ve iletişim teknolojisi (ICT) teçhizatlarının, telekomünikasyon teçhizatlarının, ses ve görüntü cihazlarının ve yazılım programlarının üretimi yanında bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler*** önerilmektedir.

Yukarıda sıralanan sektörlerden herhangi birinin içerisinde önerilemeyen ancak genel olarak Sivas'ta yatırım yapılması uygun olabilecek (SWOT analizi sırasında katılımcılar tarafından öne çıkarılan) alanlarsa şu şekilde sıralanabilir;

- Yangın söndürücü ve dolum malzemeleri imalatı
- Metalden yapı ve yapı parçalarının imalatı
- Metalden, plastikten, ahşaptan ve çimentodan prefabrik yapıların imalatı
- Çelik kapı, pencere, bunların kasaları, kapı eşiği, panjur, vb. imalatı
- Merkezi ısıtma radyatörleri imalatı
- Yivli bağlantı malzemeleri (vidalar, cıvatalar, somunlar vb. yivli ürünler) imalatı

- Metal tornalama, delme, frezeleme ve planyalama takım tezgahlarının imalatı
- Plastik poşet, çöp torbası, çanta, torba, çuval, file, sandık, kutu, kasa, damacana, şişe, bidon, makara, masura, bobin, tıpa, kapak, kapsül vb. paketleme malzemelerinin imalatı
- Sokak aydınlatma donanımlarının imalatı
- Binalarda havalandırma, soğutma ve iklimlendirme sistemlerinin imalat ve tesisatı
- Çok katlı yalıtım camları imalatı
- Silisli süzme topraktan ısı yalıtımlı seramik ürünler ile ateşe dayanıklı briket, blok, tuğla, ateş tuğlası, vb. ateşe dayanıklı seramik yapı ürünleri imalatı
- Seramik karo ve kaldırım taşı imalatı
- Çimento imalatı
- Hazır beton imalatı
- Mineral ses/ısı izolasyon malzemelerinin imalatı
- Kağıt veya mukavvadan yapılmış tepsi, tabak, kase, bardak ve benzerlerinin imalatı
- Raylı sistem taşıtları için koltuk imalatı

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. UYGUN YATIRIM ALANLARI ANKET VE SWOT ANALİZİ DEĞERLENDİRMELERİ

Sivas'ta uygun yatırım alanlarının tespiti için anket-mülakat ve SWOT analizi teknikleri kullanılarak veriler elde edilmiştir. Katılımcılara açık uçlu sorulardan oluşan bir anket formu yöneltilmiştir. Sivas Uygun Yatırım Alanlarının tespiti amacıyla düzenlenen çalışmaya katılan kamu ve özel sektörden 150 katılımcıyla yüzyüze görüşmeler yapılarak, sorular yöneltilmiştir. Amaç, mevcut durumun ortaya konması, sektörlerin sıkıntılarının ve yatırımcıların beklentilerinin tespiti, yatırım teşviklerinin etkinliği, Sivas şartlarında yatırım yapmanın avantaj ve dezavantajlarının ortaya konmasıdır. Açık uçlu sorulara verilen cevaplar okunarak her sektörün ortak görüşleri olarak tablolarda ilgili yerlere yazılmıştır. Böylece sektörler arası karşılaştırmaların daha kolay yapılması amaçlanmıştır. Tablolar oluşturulurken tekrar edilen cevaplar tekrarlanma sayılarına göre sıralanarak yazılmıştır.

Tablo: 3.1 Sivas'ta Sektörlerle İlgili Eksiklikler Nelerdir?

TEKSTİL	• Kalifiye ve tecrübeli eleman sıkıntısı, • Sektörde çalışanların çalışma kültürü konusunda eksiklikleri, • Hammaddenin temininde ulaşım ve nakliye sorunları, • Sivas'ta perakende satış yapan firmaların yer konusunda zorlanmaları, • İşyeri kira bedellerinin yüksek olması, • Sivas'ta bir tekstil fuarının düzenlenmemesi, • Emek-yoğun olduğu için işsizliğe çare olabilecek olan sektörün yeterince teşviklerle desteklenmemesi, • Pazarlara uzak olduğundan nakliye maliyetinin fazla olması, bunun da ürün fiyatlarına yansımaları,
MAKİNE	• Hammade üretiminin Sivas'ta yapılamaması, • Hammade ihtiyacının çevre illerden karşılanmasının rekabet gücünü azaltması, • OSB'de kullanılan elektrik, su, pay vb. konuların yeterince indirim teşvikinden faydalanamaması, • Kalifiye eleman yetersizliği, • Lojistik destek yetersizliği, • Bu sektörde faaliyet gösteren firmaların sayısı az olduğundan rekabet ve tedarik konusunda eksiklikler, • Üniversite-kamu, sektörü-özel sektör koordinasyon toplantılarının yapılmaması,

MOBİLYA, AHŞAP, PVC	• En büyük sorun ve eksiklik yetişmiş elemanın olmaması • İşletme yönetiminde, satış, pazarlama ve teknik eleman konusunda ciddi eksikliklerin olması, • Emeğe dayalı ustalık gerektiren işlerde usta eleman bulunamaması, • Sektörle ilgili yeterli sanayi olmadığından makine tamir, bakım, parça ve servis hizmetlerinin eksikliği, • Ortaklık ve kurumsallaşma bilincinin yeterince gelişmemiş olması, • Alüminyum fabrikasının olmaması, • Farklı özelliklerde cam imalatının olmaması ve ara ürün açısından diğer illere bağımlı olmak, • Bilinçsiz bir rekabetin olması, • Yetişmiş elemana sahip çıkmak ve yeni usta elemanlar yetiştirmek konusunda yeterli duyarlılığın olmaması,
TARIM, HAYVANCILIK VE GIDA	• İklim şartlarının çok değişkenli olması ve yetiştirilen ürünlerde bu durumun dikkate alınmaması, • Bürokratik engeller ve finans sorunları, • Tarım ve hayvancılık sektörünün ekonomik getiri oranlarının düşük ve yetersiz olması, • Sektördeki ürünlerin saklanması ve paketlenmesi konusunda yeterli donanımın olmaması, • Üretimin çoğu yerde hala geleneksel yöntemlerle devam etmesi, • Meyve bahçeleri yapılırken toprak etüdü ve çeşit uygunluğu yapılmaması, • Hayvan alım-satımlarında hayvan hastalıklarının yeterince kontrol edilmemesi, • Hayvancılık sevkiyatlarında gerekli kontrollerin sağlanmaması, • Hayvancılık girdi maliyetlerinin yüksek olması, • Yeterli pazarlama alanı olmaması, • Perakende sektöründeki yatırımcıların Sivas'taki üretilen ürünlere fazla rağbet göstermemesi. • Üreticilerin birlikte iş yapma kültürünün fazla olmaması, • Yeni Pazar arayışlarının az olması,

MADENCİLİK VE DOĞAL TAŞ	• Altyapı hizmetlerindeki eksiklikler, • Bürokrasinin çokluğu ve uzaması, merkezi idareye bağlı olma, problemlerin yerinde çözümlenememesi, • Ar-Ge' ye yönelik bütçe ayrılmaması, • Üretim ve yönetim faaliyetlerinde planlı ve kurumsal anlayışın hâkim olmaması, • Mevcut ocakların ehil olmayan kişilerce ve projelere uygun olmadan verimsiz çalıştırılması, • MTA-Üniversite-Sektör iş birliğinin yeterince olmaması , • Yeni gelişen teknolojilerin sektöre hızlı giriş yapamaması, • Bilinen emniyetli ve ileri üretim teknikleri yerine, daha az maliyetli ancak ciddi cevher kaybına yol açan emniyetsiz yöntemlerin kullanılması, • Birçok ruhsat sahibinin geleneksel yönetim yapısına bağlı kalarak, eğitilmiş iş gücünden gerektiği gibi faydalanamaması, • Hammadde ulaşımının zor olması, • Yüksek enerji maliyeti ve bu konunun desteklenmemesi, • Maden kanunundaki eksiklikler,
SAĞLIK, MEDİKAL	• İller arası gelişmişlik farkı nedeniyle özellikle sağlık alanında komşu illeri tercihini önlenememesi (Kayseri ya da Ankara gibi). • Sağlık hususunda kaynaklar olmasına rağmen verimli değerlendirilememesi, • Şehir merkezinin dar bir bölümde yer alması nedeniyle kira bedellerinin yüksek olması, • Özel sektörün sağlık alanında yatırım eksikliği, • Yatırım planlamasında yetersizlik, insan kaynaklarını dengesiz ve verimsiz kullanma, • Devlet desteğinin az olması, • Sağlık sektöründe Sivas'ta yeterli donanım ve yatak bulunmaması.
PERAKENDE TİCARET	• Eğitilmiş ve yetişmiş kalifiye iş gücü olmaması, • Bu sektörde yeterince teşvik olmaması, • Sıcak para akışından dolayı, en küçük ekonomik dalgalanmadan sektörün etkilenmesi, • Sektördeki girişimcilerin ortaklık bilincinden uzak olması, • Bilinçsiz rekabetlerin olması, • Piyasada yeni ürünlerin ve yeniliklerin zamanında piyasaya girmemesi, • Ürün çeşitliliği konusunda gereken hassasiyetin gösterilmemesi, • Müşteri memnuniyeti konusunda işletme sahiplerinin yeterince duyarlı olmaması, • Reklam ve tanıtım kampanyalarının yeterince yapılamaması,

HİZMET	• Eğitim ve sektörler arası diyalogun eksik olması, • Bilgi alışverişi ve firmaların birbirlerini takip etmede eksiklikleri, • Kadınların hizmet sektöründeki uygunluğuna rağmen, çalışma hayatındaki güven ve boşluklar, • Üniversite öğrencilerine yönelik yatırımların yetersiz olması, • Arsa düzenlemelerinin yetersizliği ve alt yapı sorunları, • Çarpık yapılaşma, aşırı merkezîyetçilik, • Tarihi eserlerden ve eski şehir planından dolayı şehrin dar alanda kalması, • Hizmet sektöründe yeterince teşviklerin uygulanmaması, • İşletmecilik anlamında yeterli derecede eğitim almamış insanların sektörde yer alması, • Mesleki deneyimi yeterli olmayanların sektörün gelişmesini olumsuz etkilemesi, • Kamu alanındaki idarecilerin sektöre ait kanun ve yönetmeliklere hakim olmaması, • Bilişim ve internet alanında yeterince altyapının olmaması,
TURİZM, EĞLENCE VE KONAKLAMA	• Sivas'ta yeterince konaklama ve eğlence yerlerinin olmaması, • Turizme yeterince önem verilmemesi, • Sivas'ın tanıtımının yerli ve yabancı kamuoyunda yeterince yapılmaması, • Siyasilerden ve bürokratlardan yeterli destek sağlanamaması, • Sivas'ın sahip olduğu termal kaynaklardan faydalanılamaması ve çevre illerde alternatif merkezlerin Sivas'ı çekim alanına alması, • Sivas'ta büyük ve donanımlı bir alışveriş merkezi (AVM) olmaması, • Kalifiye eleman bulunamaması, • Devlet teşviklerinden yeterince faydalanılamaması, • Turizme yönelik alt yapı yatırımlarının yetersiz olması, • Yaklaşık 35 bin olan üniversite öğrencilerine yönelik yeterli girişimlerin yapılmaması (yurtlar, öğrenci evleri, apart daireler vs.) • Çevre illerin gölgesinde kalması ve Sivas'ın cazibe merkezlerinin ön plana çıkarılamaması, • Dünya mirası olan değerlerimizin yeterince tanıtılamaması, • Gezi ve tur organizasyonlarında Sivas'ın yer almaması, bu konuda çalışmaların yetersizliği, • Özellikle gurbetçi vatandaşların tatillerinde memleket hasreti giderecek ortamlar yaratılamaması,

EL SANATLARI	• 100 Yıllık baba dede mesleği el sanatlarında devlet teşviklerinin yetersiz olması, • El sanatlarını devam ettirecek çırakların yetiştirilememesi, yapılan işin ekonomik açıdan cazip görülmemesi, • Özellikle kadınlar arasında maddi durumu iyi olmayanların el sanatlarıyla uğraşması ve kaynak sıkıntısı yaşamaları, • Sivas bıçaklarının hak ettiği ilgiyi ve değeri görememesi ve taklitlerinin yapılması, • Sektörde birlikte iş yapma kültürünün gelişmemiş olması ve tarihte varolan yardımlaşma ve destek olma kültürünün yok olmaya yüz tutması, • Sivas yöresine has gümüş işlemeciliğiyle uğraşan usta sayısının azalması ve kalanlara da yeterli değerin verilmemesi, sahip çıkılmaması, • Sivas kemik tarak sanatının yeterince tanıtılmaması, günümüz ihtiyaçlarına yönelik ürün çeşitliliğinin sağlanamaması, • Sivas halısının nadide renkleri ve desenlerinin unutulmaya yüz tutmuş olması, • Sektörde ekonomik açıdan kazanç elde etmek amacıyla düzenli bir pazarlama sisteminin bulunmayışı, herkesin bireysel davranarak organize olmanın gücünden faydalanamaması,
KARGO VE YÜK TAŞIMACILIĞI	• Uygun trafik alanlarının bulunmaması, • Yer ve ulaşım yapılan yerlerin dağınıklığı, • Araçların bakım ve onarımında sanayi işlerinin yetersiz olması (yedek parça, usta eleman) • Şehrin alt yapı sorunlarından en önemlisi yeterli park alanı bulunmaması, • Tır parkı eksikliği, • Kalifiye eleman eksikliği (host ya da hostes gibi), • İşletmelerin kurumsal kimliklerini oluşturamaması, • Sektörün dar bir çerçevede yer alması, • İklim şartları nedeniyle yolların sık sık bozulması ve tamirinin uzun süre yapılmaması, • Pazarlamada ulaşımın öneminin ciddiye alınmaması, • Teşviklerden yeterince pay alınamaması,
SİVİL TOPLUM KURULUSLARI	• Kalifiye eleman sıkıntısı, • Ham madde ve yan sanayi sıkıntısı • Devletten yeterli desteğin alınamaması, • Birlikte hareket etme kültürünün eksikliği ve diyalog zayıflığı, • Mesleki odalarının üyelerine gereken desteği sağlayamaması, • KOSGEB kredilerinden sektörün yeterince kadar faydalanamaması, • Firma sahipleri ve üreticilerin hizmet satın alınmasına karşı olumsuz bakış açıları, • İhtiyaç duyulan yan sektörlerin gelişmemiş olması (Mesela; model yapan bir firmanın olmaması)

Tablo:3.2Sivas'ta Sektörel Bazda Yatırım Yapmanın En Önemli Zorlukları Nelerdir?

TEKSTİL	• Kalifiye eleman yetersizliği, • Altyapı ve inşaat sektöründe yeterli gelişmelerin sağlanamaması, • Hammadde ve mamul malların nakliyesinde yaşanan sorunlar, • Sektörde çalışanların çalışma kültürü konusunda eksiklikleri, • Coğrafi koşulların olumsuzlukların yeni yatırımlara engel olması (pazarlara uzaklık, kış şartları gibi) • Göçün devam etmesi, • - Teknik eleman bulunmaması (Elektrikçi, doğalgaz, tesisatçı)
MAKİNE	• Sektörde yatırım yapmanın maliyetlerindeki yükseklik, • Nitelikli eleman yetersizliği, • Hammadde temininde dışarıya bağımlı olmak, • OSB'de alt yapı sorunları, • İstanbul merkezli çalışıldığından bu işin Sivas'ta yapılmasının zorluğu, • Sivas'ta işgücünün çalışma kültürünün zayıf olması ve bu konuda eğitim yetersizliği, • Hammadde ve ürün sevkiyatının maliyetinin fazla olması, • Sanayileşmenin yeterince sağlanamamasından alt yapı yetersizliği, • Lojistik yetersizlik, (nakliye giderlerinin fazla olması) • Enerjinin pahalı olması, • - Finans sorunu,
MOBİLYA, AHŞAP, PVC	• Sanayi kültürünün gelişmemesi, gerek sanayicilerin gerekse çalışanların verimsiz çalışma yöntemleri, • Mobilya merkezlerine uzaklık nedeniyle sektördeki gelişmelerin takip edilememesi, • Hammadde temininde nakliye ve tedarikin maliyetli olması, • Makine teçhizatla ilgili makine tamir, bakım, parça ve servis hizmetlerinin eksikliği, • Lojistik desteğin yetersiz olması, • Enerjinin pahalı olması, • Batıdaki imalatçılara göre %15 daha fazla maliyetli üretilmesi ve bunun da ürün fiyatlarına yansımaları, • - Sektörde küçük işletmelere yeteri kadar desteğin olmaması,
TARIM, HAYVANCILIK VE GIDA	• İklim şartlarının olumsuzlukları, • Devlet desteklemelerinin yetersizliği, • Kaliteli gübre yem teminindeki zorluklar, • Üretilen mallarda satış fiyatlarında yıllara göre dalgalanmalar, • Katma değer oranının artırılmaması, • Eğitimli kalifiye eleman sıkıntısı, • Kaliteli damızlık araştırması olmaması, • Banka kaynaklı kredi şartlarının ağırlığı • Arazi şartlarının verimsizliği ve yetersizliği, • Hammadde girdilerinin yüksekliği,

MADENCİLİK VE DOĞAL TAŞ	• Sektörde çalışmanın iklim şartlarıyla doğrudan ilgisi nedeniyle, sık sık yol,su,elektrik temin güçlüklerinin olması, • -Enerji alt yapısının eski, yetersiz ve pahalı olması, • Ulaşım zorluklarının fazla olması, • Enerjinin pahalı ve kalitesiz olması (elektrikteki dalgalanmalar) • Girdi maliyetlerinden özellikle mazottaki dolaylı vergi yükünün fazla olması, • Teşvik süresinin sınırlı olması, • Gelişmiş sanayi bölgelerine uzak olması, • Bürokratik işlemlerin yoğunluğu, • TCDD ile nakliye ve taşıma maliyetlerinin çok yüksek olması, • İthalatın ve yurt dışına döviz çıkışının azaltılması konusunda yerli hammaddenin üretiminin teşvikinin olmaması, • -Sektörde yeni yatırımlar konusunda söylentilerle hareket edilmesi, profesyonel çalışma kültürünün gelişmemiş olması, • Emek ve sermaye yoğun bir yatırım olduğundan her iki faktörün temininde yaşanan sıkıntılar, • Kara nakliye maliyetleri tonaj sıkıntısı,
SAĞLIK, MEDİKAL	• Teknoloji yoğun kaynaklı maliyet yüksekliği • Nitelikli personelin temininde yaşanan zorluklar, • Bürokratik zorluklar, • Kar oranlarının azalması, • Hastane ve sağlık merkezlerinin belli merkezlerde toplanması ve bu merkeze yakın bölgelerde işyeri kiralarının fazla olması, • Mevcut mevzuatın yerel idareciler tarafından yoruma açık olması, • Yerli markaların yabancı markalarla fiyat ve kalite açısından rekabet gücünün zayıf olması • Şehir altyapısında eksiklikler,
PERAKENDE TİCARET	• Şehir imarının sektörün gelişmesinde uygun olmaması (ticaret merkezlerinin belli ve dar bölgelerde sınırlı kalması, • Binaların mimari açıdan mağaza ve işyeri ortamlarına uygun düşünülmemesi, • Hammaddeye olan uzaklık, • Sivas'ta üretilen ürünlerin yeterince Sivas piyasasında yer almaması, • Perakende sektörüne teşvik verilmemesi,

HİZMET	• Kalifiye eleman bulma zorluğu, • Binalardaki altyapı sorunları, • Bürokrasinin fazla ve karışık olması • Hizmet sektörüne ait desteklemelerin olmaması, • Halkın sektöre yeterli ilgiyi göstermemesi, yeniliklere çabuk alışamaması, • Yasalardaki yetersizlik, • Sektörde kıdem ve ihbar tazminatlarının maliyetlere yansıtılmaması, ancak personelin bu konu ile firmalarla karşı karşıya gelmesi, • Mesleki eğitim seminerlerinin şehrimizde yeterince yapılmaması, • - Meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının özellikle yeniliklerin yakalanması konusunda yeterince çalışmaması,
TURİZM, EĞLENCE VE KONAKLAMA	• Eğitimli ve tecrübeli personel eksikliği • Bürokrasinin fazla ve uzun olmasıyla işlerin amatörcce yapılması, • İklimin sert, alt yapı ve tesislerin eksik olmasıyla turizmin canlılığının azalması, • Sivas'ta gayri menkul fiyatlarının çok pahalı olması ve bu nedenle maliyetin artarak hizmet kalitesinin düşmesi, • Profesyonel projelerin eksikliği, • Eğitim ve kültür düzeyinin düşük olması, yeni yatırımları riske etmesi, • Göçlerin devam etmesi, • Siyasi otoritenin her adımda hissedilmesi, • Kurumlar arası diyalog eksikliği ya da yokluğu • AB ve KOSGEB desteklerinin yetersizliği, • - Yeni işyeri açma konusunda belediye hizmetlerinde prosedürün fazlalığı,
EL SANATLARI	• Vergi muafiyeti uygulanmaması, • Tamamen öz kaynaklarla iş yapmanın zorlukları, • Bürokratların ve meslek odalarının ilgisizliği • Kuyumculuk ve gümüş işlemeciliğinin Sivas'ta 600 yıllık sanat olmasına rağmen, gereken destek verilmediğinden unutulmaya başlaması, • Yeni sanatkârlar yetişmediğinden sektörün gelişmesinin sınırlı kalması, • Gerekli eğitimlerin ve eğitim merkezlerinin yetersizliği, • - Hammadde bulunmasındaki zorluklar,
KARGO VE YÜK TASIMACILIĞI	• Yeterli ve kalifiye eleman bulunmaması, • Yeterince ihracatın olmaması, • Yapılan yatırımın geri dönüşünün yavaş olması, • Karlılık oranının az olması, • Aşırı soğuk ve sıcak havalardan sebep olduğu enerji masraflarının çok olması, • Yapılacak yatırımlara yeterli teşvik sunulmaması, • Finansman konusunda çekilen sıkıntılar,

SİVİL TOPLUM KURULUSLARI	• Hava şartları, ulaşım problemleri • Kredi desteği, ulaşım zorluğu, yer sıkıntısı, bürokrasi işlemlerin çokluğu • İşletme sayısının yetersizliği • Hammadde temini ve nakliye masrafının yüksekliği • Maliyet yüksek olunca rekabet gücünün zayıf olması • Tüm yatırım ihtiyaçlarının dışarıdan karşılanmak zorunda kalınması, • Sanayi sektörünün yeterince gelişmesi, yatırım ikliminin yeterli olmaması.

Tablo:3.3 Üretilen Ürünlerin Satışı, Nakliyesi, İhracatı Konusunda Yaşanan Zorluklar Nelerdir?

TEKSTİL	• Sektörde en önemli sorun lojistik eksikliği, • Teşvik kapsamında kargolarda gelen ürünlerin daha ucuz taşınması • Sivas’la İstanbul arasında gidiş ve geliş nakliye ücretlerinin fazla olması, • Ürünlerimiz daha ucuz ve kaliteli olmasına rağmen tanıtım eksikliği nedeniyle rekabet gücünün olmaması,
MAKİNE	• Hammadde için, mamul mal için ayrı ayrı nakliye masrafından kar oranlarının azalması, • Nakliye masraflarının fazlalığının diğer illerle rekabet gücünü azaltması, • Yetişmiş eleman sorunu ve konuda çalışan firma azlığı, • Lojistik destek eksikliği, • Kamu sektörünün rekabet şartlarını yerine getirmemesi,
MOBİLYA AHSAP,	• Lojistik destek eksikliği, • İhracatta gümrük işlemlerinin fazlalığı, • Parça sevkiyat olayının gelişmemesi, yurt içi pazarlardaki payın düşürülmesi, • İl dışından diğer üreticilerle rekabet şansını artırmak için daha ucuza ve daha kaliteli üretme sorunu,
TARIM, HAYVANCILIK VE GIDA	• Üretilen ürünlerin yeterince gelir kazandırmaması, • Üreticilerin ürünleri elinden çıkarmak amacıyla maliyetinin altında vermek zorunda kalması, • Depolama ve saklama sorunu, • Gıda fiyatlarının istikrarsız olması, • Yeteri kadar süt toplama merkezinin olmaması, • Bölgenin geniş ve ulaşım zorluğu • Ürünlerde markalaşma olmaması • Nakliyede fiyat yüksekliği • AB standartlarına uygun üretim yapılamaması • Standartlara uygun nakil araçlarının yetersizliği • Pazarlama sorunu

MADENCİLİK VE DOĞAL TAŞ	• TCDD maden taşıma kapasitesinin düşük olması, ihtiyaçlara cevap vermemesi, • TCDD cevher taşıma tariflerinin yüksek olması, • Coğrafi olarak ana arterlere uzak olunması(özellikle limanlara olan mesafe) nedeni ile nakliye maliyetlerinin yüksek olması, • Girdi maliyetlerinin dolayısıyla ürün fiyatlarının yüksek olması, • Alt yapı eksiklikleri, • Limanlara ulaşımındaki zorluklar coğrafik koşullar ve ağır kış şartları nedeniyle üretimin kısıtlı olması, • Nakliyenin mersin limanından yapılmasının ürün fiyatlarını artırması, rekabet gücünü yok etmesi,
SAĞLIK, MEDİKA	• Hastaların maddi durumunu yetersiz olmasından kaynaklanan problemler, • Hastaların bir kısmının sosyal güvencesinin olmayışından kaynaklanan satış problemleri, • Sağlık hizmetleri konusunda devlet ödeneklerinin sınırlı düzeyde tutulması,
PERAKEDE TİCARET	• Lojistik desteklerin yetersiz olması, • Hava şartları kış mevsiminde ağır olması nedeniyle nakliye sorunu,
HİZMET	• Satış konusunda bilinçlendirilmenin eksik olması • Eğitimli uzman eksikliği • Organizasyon eksiklikleri, • Teknolojik altyapının yeterli olmaması, • Girdi maliyetleri düşürülemediği ve desteklenmediği için hizmetin daha ucuza sunulmaması,
TURİZM, EĞLENCE VE KONAKLAMA	• Hizmet kalitesinin artması için talebin fazla, maliyetlerin düşük olması gerekir, • Üniversite öğrencilerinin alışverişlerini Sivas'tan yapmaları için öğrencilere yönelik uygulamaların yetersizliği, • Üniversite öğrencilerin gelir düzeylerinin düşüklüğü ve piyasaya borçlarını tahsil edememesi, güven kaybı yaşanması, • Turizme ve alışveriş trafiğinin yeterince artırılmaması, • Yurt dışı tanıtımlarda eksik kalınması, uydu yayını yapan yerel kanallardan bu konuda yeterince faydalanılamaması, • Sivas'ın tanıtımında ele alınan konular ve yerler yetersiz, • Hizmet sunmada özel ve kamu yatırımlarının eksikliği, (tarihi eserlerin restorasyonu ya da 5 yıldızlı otel yapılması gibi)
EL SANATLARI	• Çevre illerden hammadde temin etmede yaşanan sorunlar, • El sanatlarında yeterli tanıtım ve teşhirin yapılmaması, • Taklit ürünlerin daha ucuz ve bol çeşitte olması, • Pazarlama konusunda profesyonel hareket edememe, tanıtım ve reklam yapılmaması, • Ürünlerin tarihi ve kültürel değerlerinin ürün satışı sırasında ifade edilememesi,

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	• Nakliye konusunda yaşanan büyük sıkıntılar, Sivas'a her şehirden ürün gelmekte, ama her şehre gitmemekte bu nedenle nakliyeler kamyon bazında yüksek fiyatlı, • Akaryakıt fiyatlarının pahalı olması, nakliye maliyetini artırması ve fiyatları yükseltmesi, • Pazarlama problemi, • Lojistik ve teknolojik yetersizlik , • İklim koşullarının olumsuzluğu • Yük potansiyeli düşük olduğundan Sivas'a yük getirenin dönerken yük bulma şansı zayıf olduğundan Sivas'a nakliyenin daha pahalı olması,

Tablo:3.4Sivas'ta Uygulanacak Devlet Teşviklerinde Özellikle İstenilen Öncelik Ve Ayrıcalıklar Nelerdir?

TEKSTİL	• Enerji indirimi, elektrik, su, doğalgaz, sosyal güvenlik, bedelsiz arsa teşviki, sigorta primleri, KDV muafiyeti, İstihdamı artırıcı teşvikler,
MAKİNE	• Enerji, sigorta ve vergi indirimlerinin devamı, mazot desteği, doğalgaz indirimi, KDV ve Gümrük indirimleri, • Diğer teşviklere göre makine ve imalat sektörüne verilen teşvik ve hibeler yetersiz
MOBİLYA, AHŞAP, PVC	• Destek ve teşviklerin süresinin uzatılması gerekir, • SGK primi, Vergi, KOSGEB destekleri, • Bürokrasinin en aza indirilerek firmaların araştırılıp aktif olan doğru yatırım yapan firmalara teşvik verilmeli, • Sektörel ihtiyaçlar göz önünde tutularak teşvikler uygulanmalı,
TARIM VE HAYVANCILIK	• Girdi maliyetlerine destek verilmeli, özellikle mazot kullanımına indirimler uygulanmalı, • Ürün bazında desteklemeler yapılmalı, • Hayvancılık girdilerinin maliyetlerine destek verilmeli, • Suni tohumların desteklenmesi, • TİGEM'lerde kaliteli damızlık üretimi ve yetiştiriciye tedarik edilmesi, • Tarım ve hayvancılık yapan işletmelerin çoğu küçük aile işletmesi olmasından dolayı yapılacak yatırımların büyük küçük demeden desteklenmesi, • Bölgesel kalkınmanın sağlanması için doğudaki bölgeleri yatırım yapma konusunda cazip hale getirecek teşvikler sağlanmalı.
MADENCİLİK	• Elektrik, Enerji, mazot, işçilik prim ve vergi indirimi(gümrük ve KDV istisnaları gibi), • Teşvikler sektörlerin özelliğine ve yoğunluğuna göre düzenlenmeli, • Sivas'ta önemli ve değerli maden yatakları olduğundan madencilik sektörü özel teşviklerden faydalanmalı,

SAĞLIK	• Cari açığın düşürülmesine katkıda bulunacak ara mallar ve sonrasında üretilecek ana mallar şehrin sosyal ve ekonomik dokusu göz önüne alınarak tespit edilmeli, • Teşvikler öncelikli ve uzun süreli olmalı, • Sağlıkta hizmet kalitesini yükseltecek teşvikler sunulmalı, • İşçi sayısına göre SSK ve vergi indimi, elektrik ve su indirimleri,
PERAKENDE TİCARET	• SGK desteği, elektrik ve vergi indirimi destekleri, • Kış aylarının ağır geçmesinden dolayı ısınmada kullanılan doğalgaz indirimi, • Şehrin kalkınması için öncelikle organize sanayi bölgesinin teşviklerden faydalanması, güçlendirilmesi,
HİZMET	• Kadın iş gücünün artırılması için teşviklerde pozitif ayrımcılık yapılması, • Hizmet üretim alanlarına eğitim, sağlık ve tarihi eserlerin korunması için teşvik sağlanması, • Emek yoğun bir sektör olduğundan SGK primleri ile ilgili teşviklerin devam etmesi, hatta daha iyileştirilmesi, • Personel sigorta teşvikleri, • Üretime yönelik yatırımlarda ilk 5 yıl kredi olanaklarının kolaylaştırılması • Sosyal sıkıntıları azaltacak yatırımlar teşvik edilmeli, • Küçük ölçekli firmaların da ölçeğine göre destek görmesi, • İhracata yönelik teşvikler,
TURİZM	• Üniversitenin etkinliğinin ve cazibesinin artırılması için yeni yatırımlar teşvik edilmeli, • Turizm sektöründe kaplıcalar öncelikli ve ayrıcalıklı olarak teşvik edilmeli, • Gelir dağılımının daha adil olması yönünde teşvikler sunulmalı, • Turizm alt yapısının iyileştirmesi teşvik edilmeli, • Teşvikler verilirken işletme ve üretim yerinde incelenmeli, kontrol ve denetimler yapılmalı, • Eğitim ve sağlık konusunda özel sektör teşvik edilmeli,
EL SANATLARI	• Bitmiş veya bitmeye yüz tutmuş el sanatkârlarına sahip çıkılarak sosyal güvence sağlanmalı, • Yapılan işler yerinde izlenerek, işin zorluğuna ve değerine göre teşvik edilmeli, • El sanatları çarşısı açılması için belediye yer belirlemeli ve tayin etmeli, • Üretim ve ürünlerin pazarlanması konusunda Valilik ve Belediye teşvik sunmalı, • Ustalar, zanaatkarlar bir çatı altında toplanarak, daha sistemli çalışılması sağlanmalı, • Yeni çıraklar ve ustalar yetiştirilmesi konusunda, eğitim verilmesi ve meslek edindirme konusunda teşvikler sunulmalıdır.

KARGO VE YÜK TAŞIMACILIĞI	• Devlet ve yatırımcı sık sık bir araya gelmeli, • Bölge kalkınmasına katkı sağlayacak projeler öncelikle teşvik edilmeli, • Teşvikler makul süreli olmalı, • Teşvik edilecek yatırımlar yerinde incelenmeli ve denetimler düzenli yapılmalı,
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	• TR 72 bölgesinde Kayseri ile Sivas'ın aynı kategoride olması Sivas açısından olumsuz bir durumdur. İki şehrin de teşviklerden aynı ölçülerde faydalanıyor olması Sivas açısından bir dezavantaj olması, • Özellikle il dışında bulunan Sivaslı iş adamlarının tecrübe ve sermayelerinin Sivas'a yansımalarının sağlanması teşvik edilmeli, • Belediye hizmetleri yeni yatırımları destekleyici özellikte olmalı, • Asgari ücretten vergi kaldırılmalı, • - Öncelikle SGK primleri ve enerji giderlerine, bedelsiz arsa tahsisine teşvikler sağlanmalı,

Tablo:3.5Sivas'ın Gelişmişlik Açısından Olması Gereken Seviyenin Gerisinde Kalmasında En Önemli Sebepler Nelerdir?

TEKSTİL	• Teşviklerin kapsamının dar olması ve yeterince devam etmemesi, • Yetişmiş insan gücünün istihdam edilememesi, göç etmek zorunda kalması, • Üniversite- sanayi işbirliğinin ihmal edilmesi, • Uzun yıllar kamu işletmelerinin verimsiz çalışması, özelleştirme uygulamalarının başarısız sonuçlanması, • Özel sektörde girişimcilik ruhunun gelişmemesi,
MAKİNE	• Devlet kurumlarının çoğunlukta olmasından dolayı özel sektörün uzun yıllar gelişme göstermemesi, • Çalışma şartlarında verimlilik ve etkinliğin göz ardı edilmesi, kaynakların düzgün kullanılmaması, • Üniversiteye gerekli önemin verilmemiş olması, bacasız fabrika olarak görülmemesi, • Sivas ilini temsil eden siyasilerin yeterince destek olmamaları, • Sivas halkının uzun yıllar birçok şeyi devletten beklemesi, • Profesyonel ve kurumsallaşmış örnek işletme sayısının azlığı, • İşsizlerin yoğunlukla kamu sektöründe iş aramaları, özel sektör ya da kendi işini kurma konusunda çekingen davranmaları, • İl yöneticilerinin proje destekli yönetimden uzak olmaları, • Şehir vizyonunun oluşmaması,

MOBİLYA, AHŞAP, PVC	• Yetişmiş insan gücünün eksikliği, • Mevcut işletmelerin çoğunun aile işletmesi ve geleneksel yapıyla yönetiliyor olması, profesyonel destek alınmaması, • Tanıtım yetersizliği, • Sermaye gücünün zayıf olması, • Üniversite sanayi işbirliğinin uzun süre kurulamamış olması, • Devlet teşviklerinden yeterince ve bilinçli faydalanılmaması, • İşletmeler arası rekabetin bilinçsiz yapılması, birbirlerine destek olmak yerine zarar vermeleri,
TARIM VE HAYVANCILIK	• Yatırım konusunda sürekli devletin yardımını beklemek, • Yatırımların yapılmasında özel sektörün önündeki engellerin kaldırılmaması, • Tarım ve hayvancılık üretiminin küçük aile işletmeleri tarafından yapılması, entegre tesislerin olmaması, • Bürokrasinin çokluğu, uzunluğu ve finans sorunları • Siyasi kaygılarla yapılan yanlış yatırımlar ve kaynak israfı, • Tarım ve hayvancılık sektörüne büyük firmaların girmemesi, bu durumun teşvik edilmemesi, • Kurumlar arası diyalog eksikliği, • Yabancı yatırımcıları çekmek amacıyla, yerel yönetimler ve STK'lar tarafından girişimlerin olmaması,
MADENCİLİK	• Sivas'ın sermaye sahibi iş adamları yatırımlarını İstanbul'a yaparken, Kayseri'de kendi memleketlerine yapmaları, Sivas'ın gelişmişlik açısından sürekli Kayserinin gölgesinde kalması, • Yatırımların devletten beklemesi, • Yerli halk ve yöneticilerin yeni yatırımlarda cesur ve kararlı davranmaması, • Yatırımcı firmaların teşviklerden yeterince faydalanmaması,
SAĞLIK	• Birlikte iş yapmanın yaratılacağı enerjiden faydalanmama, • Çevre ilerin yarattığı ulusal markaların piyasaya hakim olmaları, • Yatırım alanlarının kısıtlı olmasından dolayı yatırımcının dışarıda kalması, • Belediye hizmetlerinde yatırımcıların işlerini kolaylaştıracak işlerin ihmal ve göz ardı edilmesi, • Siyasi ya da kişisel çıkarların Kamu yararının önüne geçmesi, • Yüksek maliyetli ve teknolojik yatırımlar yapılamaması, • Yanlış yatırım kararları ve planlamaları,
PERAKENDE TİCARET	• Kurumlar arası uyum ve diyalogun yeterli seviyede olmaması, • Yeterince yatırım ve üretim yapılmaması, • Eğitime gereken önemin ve önceliğin verilememesi, • Sivas halkının ve yatırımcıların kişisel çıkarları yanında memleket çıkarını da yeterince gözetmemesi,

HİZMET	• Devlet teşviklerinin yeterli olmaması, • Yapılan yatırımlarda kişisel çıkarların ön plana çıkarılması Sivas'ın gelişmesine destek olmaması, • Yenilikçi, sürekliliği olan yatırımlar yapılmaması, bu konuda yerel yönetimlerin ve STK'ların ilgisizliği, • Sosyo-ekonomik düzen içerisinde, bilinçsizlik, eğitimsizlik, sosyal kültürel seviyenin düşük olması, içe dönüklük, paylaşımcı olmamak, kıskançlık gibi olumsuz tutumların sıkça görülmesi, • Birlikte kazanma ve destek olma bilincinin gelişmemiş olması, • Geleneksel anlayışla işletmecilik politikasının devam etmesi, • Kazanılan paraların yeni yatırımlar yerine yastık altı yapılması, • Yapılacak yatırımların fizibilite ve verimliliğinin araştırılmadan yapılması, • Cumhuriyet döneminde kurulmuş olan sanayi işletmelerinin uzun yıllar piyasaya hakim olması ve devletçi anlayışın girişimciliğin gelişmesinin önünü kesmesi, • Toprak genişliği göz önüne alındığında, ilçelere yönelik yatırımların çok eksik olması, • Kırsal kesimde yaşayanların ziraat konusunda bilgi eksikliği ve ziraatın verimsiz yapılması,
TURİZM	• Üniversitenin potansiyelinin yeterince artırılamaması, • Jeotermal kaynaklardan yeterince faydalanılmaması, varolan yatırımların da kalitesinin geliştirilememesi, • Sürekli göç verilmesi, • Kış şartlarının ağır ve uzun olması, • Sermaye göçünün önüne geçilememesi, • Yeterli yatırımların olmaması, • Alanında uzman kişilerin yatırımlarda yer almaması, verimliliğin düşük olması, • Ekonomik kalkınma ve gelişmede turizmin öneminin anlaşılmamış olması, • Sivaslı siyasilerin gelişmeler için yeterince destek olamamaları, • Halkın girişken ve çalışkan olmaması, • Siyasi kaygıların toplum çıkarlarının önüne geçmesi, • Şehrin belli merkezde toplanması, diğer bölgelerde cazibe yaratılamaması, • Şehrin tanıtılmasında, değerlerin markalaştırılmasında yaşanan eksiklikler

EL SANATLARI	• El sanatlarıyla uğraşan kişi ve derneklerin desteklenmemesi, teşvik edilmemesi, • Yapılan işler el emeği olduğu için hak ettiği mali değeri bulamaması, • El sanatları fazla sermaye gerektirmeden gelir sağlayan bir sektör olduğundan özellikle kadınların yetenek ve becerilerinin bu sektörde değerlendirilip, toplumsal refahın artırılmasının sağlanmaması, • Yetişmiş usta elemanların bulunmaması, olanların ise çalışmak ve üretmek isteklerinin maddi ve manevi olarak yeterince destek görmemesi, • Kurumlar arası iletişimsizlik, birlik ve beraberliğin olmaması, • Sivaslı iş adamlarının Sivas dışına yatırımlarını yapması,
KARGO VE YÜK TAŞIMACILIĞI	• İklim, coğrafya ve sosyolojik açıdan olumsuzluklar, • Sermaye ve beyin göçlerinin devam etmesi, • Başarılı firmaların ödüllendirilmemesi, örnek teşkil etmemesi, yatırım ve üretimlerin cazip gösterilememesi, • Siyasilerin bölgeye yeterli kadar yatırım yapılmasını sağlayamaması, • Göçün tersine çevrilememesi,
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI	• Komşu illerde gelişmişliğin ve sanayileşmenin önde olması, • Birlik ve beraberliğin öneminin vurgulanmaması, • TR 72 bölgesinde Kayseri ile aynı gelişmişliğe sahip olmamasına rağmen aynı desteklerden faydalanılması, • Üniversite sanayi işbirliğinin ihmal edilmesi, • Mevcut yatırımcıların yeterince destek görmemesi, • Yatırımlarda devlet desteğinin istenilen seviyede olmaması, • Sivas'tan beyin ve sermaye göçünün olması, • Teşviklerden benzer illere göre daha az yararlanılması, • Bürokrasinin ve yerel yönetimlerin yatırımcılara yeterince destek olmaması, • Yatırımların eksikliği ve yanlış yatırım programları, • Organize Sanayi Bölgesini yeterli olmaması,

Tablo:3.6 Sivas'ta Görülen Yanlış Yatırım Kararları Nelerdir?

(Bu soruya verilen cevaplar sektör ayırımı yapılmadan aşağıdaki gibi ifade edilmiştir):

- Kamuya ait binaların şehir merkezinde kalmış olması,
- Kamu binalarının ihtiyaçtan fazla geniş alanda olması, etkinliğinin daha az olması,
- Yatırımların verimlilik araştırması yapılmadan yapılması
- Yanlış imar yatırımları,
- Et ve balık kurumunun özelleştirilmesi atıl hale getirilmesi,
- Demir çelik fabrikasının özelleştirilmesi,
- Üretimden çok tüketime yönelik yatırımların yapılması,
- Katma değeri fazla olan ürünlerin ekilmemesi, hububat ürünlerinde yoğunluğun devam etmesi,
- Sivas'ta zengin demir yatakları varken hurda demir kullanımına dayalı Sivas Demir Çelik İşletmelerinin kurulması,
- Bölge hastanesinin lokalizasyonun yanlış olması,

- Şeker fabrikasının kurulamaması,
- Toplumsal kalkınmaya yönelik değil, bireysel kalkınmaya yönelik yatırımların yapılması
- Geçmişte yapılan yatırımlarla Sivas'ın memur şehri haline getirilmesi ve girişimciliğin gelişmemiş olması,
- Kent meydanının belli bölgede sıkışıp kalmış olması,
- Hava alanının hava şartları açısından daha uygun bir zeminde olmaması,
- Kent meydanındaki iş yerlerinin etkin ve verimli işletilememesi,
- Alt yapı sorunlarının giderilmeden yatırım yapılması,
- Sivas halıcılığını geliştirmek için dokuma atölyelerinin eksikliği,
- El sanatlarının üretimine ve teşhirine yönelik yatırımların yapılmaması,

3.1.Sivas'ın Marka Olabilecek Değerleri

Sivas'ta marka bilincini geliştirmek, amacıyla marka olabilecek değerlerin neler olabileceği sorusuna verilen cevaplar sektör ayırımı yapılmadan aşağıdaki gibi ifade edilmektedir.

- SİVAS ismi markalaştırılmalı,
- Madenler (Doğal taş ve mermer, demir, gibi)
- Divriği ulu cami
- Kongre müzesi (Ve diğer tarihi eserler, konaklar)
- Kış turizmi (Yıldız Dağı)
- Kültür turizm,
- Hayvansal ve tarımsal gıdalar,
- Termal kaplıca turizm
- Balıklı kaplıca
- Kangal köpeği,
- Tarihi dokusu içerisinde tarihi eserleri,
- Sivas halısı, bıçağı ve diğer el sanatları
- Sivas gümüşü
- Sivas köftesi,
- Cumhuriyet Üniversitesi,
- Sivas Spor

3.2. Dışarıda 'Sivas' Denince İnsanların İlk Aklına Gelen Konular

Birçok yatırım alanında yatırım yapılacak bölgenin imajı da oldukça önemlidir. Bu amaçla il dışında Sivas ile ilgili ilk akla gelen konular tespit edilerek, olumsuz imaj konusu olacak tespitlerin ortadan kaldırılması önem arz etmektedir. Bu amaçla sorulan soruların cevapları yine sektör ayırımı yapılmaksızın aşağıdaki gibi sıralanmıştır:

- Cumhuriyet temelinin atıldığı şehir, Sivas Kongresi

- Kangal köpeği
- Madımak olayları
- Sanayi alt yapısının olmaması
- Sivas Spor
- Soğuk hava şartları ve geri kalmış bir Anadolu şehri,
- Göç veren il
- Sivas köftesi ve kebapları,
- Pir Sultan Abdal, Aşık Veysel gibi halk ozanları ve Sivas türküleri
- Balıklı kaplıca
- Geri kalmışlık
- Divriği Ulucami, Gökmedrese, Çifte Minareli Medrese
- Gelişmemiş ama kendi içinde güzellikleri olan bir şehir,
- Göçün ve işsizliğin fazla olması,

3.3. Sivas'ın Yurt Dışına Göç Etmiş Gurbetçilerinin Sivas İçin Bir Ekonomik Değer Olabilirliği

En belirgin yapısal özelliklerinden biri de, yurt dışına göç veren bir il olan Sivas için, yurt dışında yaşayan gurbetçilerin Sivas'a yatırım yapmak, yurt dışındaki teknoloji ve sermayeyi Sivas'a kazandırmak konusunda bir fikir oluşturulması amacıyla soru sorulmuştur. Alınan cevaplarda genel olarak yurt dışında yaşayan Sivaslıların Sivas için bir ekonomik değer olabileceği konusunda fikir birliği oluşmuştur. Cevaplar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Geç kalınmış olmakla birlikte, yurt dışında yaşayan gurbetçi vatandaşların yurt dışındaki birikimlerinin Sivas ve Türkiye ekonomisine kazandırılması için, yatırım yapmaları cazip hale getirilmeli, teşvik edilmeli,
- Diyalogların ve tanıtımların artırılması gerekir.
- Daha çok Sivas'ta gayrimenkul değerlere yatırım yapan gurbetçilerin daha çok üretime yönelik yatırımlara teşviki sağlanabilir.
- Gurbetçi vatandaşlardan sadece doğrudan sermaye olarak değil, iş hayatına yönelik tecrübelerinden de faydalanılmalıdır,
- Yurt dışındaki birikimlerle çok ortaklı işletmeler kurularak güç birliği oluşturulabilir.
- Avrupa'da yaşanan ekonomik krizi de değerlendirerek, gurbetçi vatandaşların Sivas'a yatırım yapmaları konusunda teşvik sağlanabilir.
- Devlet gurbetçi vatandaşların yapacağı yatırımları ayrıca teşvik kapsamına alabilir.
- Özellikle Avrupa'daki Sivas dernekleriyle irtibata geçirilerek iş bağlantıları yapılabilir.

- İlçelerde her yıl düzenlenen şenlikler yurt dışından gelen gurbetçilerle buluşma fırsatı olacağından, bu tür etkinliklerin il özel idaresi ve belediyeler tarafından daha etkin gerçekleştirilebilmesi sağlanmalıdır.
- Bürokratik engeller ortadan kaldırılarak yatırımlar cazip kılınmalı,
- Sivas'ta varolan potansiyelin tanıtımı ayrıntılı yapılmalı ve olası yatırım kararlarından destek sözü verilmeli,
- Tarih ve kültür gibi ortak paydaları oluşturularak ekonomik birliktelik oluşturulabilir.
- Gurbette memleket ürünlerine rağbet fazla olduğundan, ticari açıdan Sivas'ta üretilen ürünlerin yurt dışına pazarlanması konusunda gurbetçilerden destek alınabilir, önemli bir Pazar payı elde edilebilir.
- Yaz aylarında tatillerini geçirmek için memleketlerine gelen gurbetçiler için mal ve hizmet sunumunda kalite ve çeşitlilik artırılabilir, döviz kazancı sağlanabilir.
- Gurbetçilerin birikimlerinin ülkeye kolay girişinin sağlanması, vergi çeşitliliğinin ve oranlarının azaltılması gerekir.
- Termal kaplıcalar yaparak, gurbetçilerin başka yerlerde tatil geçirmeleri ve kaynakların başka bölgelere akması engellenebilir.
- Gurbetçilerin YİMPAŞ hisse senetleri gibi olumsuz tecrübeler nedeniyle yok olan güvenleri tazelenmeli, devlet güvencesi teminatı verilmelidir.
- Genellikle Avrupa'da yaşayan gurbetçiler Sivas'ın ve Türkiye'nin ekonomik yapısını tam bilmediğinden bu konuda bilgilendirme yardımlarında bulunulmalı, gerekirse teknik hizmet destekleri sunulmalıdır.
- Bu konuda iyi örnekler oluşturulup, yurt dışındaki sermaye ve tecrübenin Sivas ekonomisine kazandırılması gerekir.
- Yatırımlar Sivas merkezde olabileceği gibi ilçelerde de olabilir.

3.4. Özel Sektör İşletmelerin Teşviklerden Faydalanma Durumu ve Bakış Açıları

Anket formunun ikinci kısmında teşviklerin etkin kullanılıp kullanılmadığı, yeni oluşturulacak teşviklerde hangi konulara önceli verilmesi gerektiği, Sivas'ta en fazla hangi konuların teşvik edilmesi gerektiğinin tespitimaçlanmıştır. Bu grup sorularda öncelikle en fazla faydalanılan teşvik konularının hangileri olduğu ve bunların yeterli olup olmadığı yönünde açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Sonraki sorularda ise likert ölçeği kullanılarak teşviklerin etkinliği ölçülmüştür. Alınan cevaplar analiz edilerek, yorumlar aşağıdaki gibi sunulmuştur.

3.4.1. Teşviklerden Faydalanmama Sebepleri:

Özel sektör katılımcılarına teşviklerden neden faydalanmadıkları/faydalanamadıkları sorulmuştur. Teşviklerden faydalanmama sebepleri, önem sırasına göre aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- ✓ Proje hazırlama konusunda tecrübesiz olunması,

- ✓ Bu konuda yatırımcıların yeterince bilgilendirilmemesi,
- ✓ Üretimde başlayabilecek öz sermaye olmaması,
- ✓ Teşvik kullanmak için cesaretsiz davranılması,
- ✓ Yerel yönetimlerin uzun bürokrasi işlemleri,
- ✓ İhtiyaç hissedilmemesi,
- ✓ Kamuoyu ve STK'ların bu konuda yeterince aktif olmaması.
- ✓ Ekonomik istikrarsızlık,
- ✓ Bilgiye ulaşmada isteksizlik,

Katılımcılara ayrıca teşviklerle ilgili kapalı uçlu sorularda yöneltilmiştir. Bu sorulara verilen cevapların analiz edilmesinde, SPSS paket istatistik programı kullanılmıştır. SPSS yardımıyla frekans dağılımı, aritmetik ortalama, yüzdeler alınmıştır. Sonuçlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo: 3.7 Alınan Teşvik/Teşviklerin Daha Çok Hangi Amaçla Kullanıldığı

SEKTÖRLER	Üretim (%)	Pazarlama (%)	Bilgi işlem (%)	Tasarım (%)	Ar-Ge (%)	Yeni ürün (%)	Teknoloji (%)	Nitelikli işgücü (%)
Tekstil	25,0		25,0		25,0		25,0	50,0
Makine/Sanayi	57,1				14,3	14,3	28,6	
Mobilya/Ahşap/PVC	50,0							
Tarım/Hayvancılık/Gıda	50,0							
Maden/Doğallaş	66,7	16,7	16,7		16,7	33,3		33,3
Sağlık/Medikal	16,7	33,3			16,7		33,3	33,3
Perakende Ticaret								
Hizmet				12,5%	12,5		25,0	
Eğlence/Turizm/Konaklama		8,3	8,3		8,3			16,7
El Sanatları	20,0							
Yük ve Yolcu Taşımacılığı/Ulaşım	20,0		20,0				20,0	40,0

Not: Cevaplayıcılar birden fazla seçenek işaretleyebildikleri için oranların toplamı %100'den fazla olabilir.

Alınan teşviklerin en fazla hangi konularda kullanıldığı sorusuna verilen cevaplar yukarıdaki tabloda izlenmektedir. Tabloya göre, teşvikler en fazla üretim konusunda kullanılmıştır. Pazarlama konusunda teşviklerin fazla kullanılmaması düşündürücüdür. Küresel rekabetin yaşandığı günümüzde pazarlamaya gereken desteğin sağlanmaması

işletmeler ve bölge ekonomisi için oldukça büyük bir eksiklik. Ar-Ge çalışmalarına az da olsa teşvik kullanıldığı izlenmektedir. Bu oranların artırılması önemlidir. Teknoloji alanında da göreceli olarak teşviklerden fazla kullanıldığı izlenmektedir. Üretimde teknoloji ağırlıklı çalışmak hem kaliteyi, hem üretim miktarını artıracığından olumlu bir göstergedir. Aşağıdaki tabloda teşviklerden sonra işletmelerin hangi konularda artış, azalış yaşandığı yada değişiklik olup olmadığı analiz edilmektedir.

Tablo: 3.8 Teşvik Sonrası İşletmelerin Hangi Faaliyetlerinde Nasıl Değişiklik Olduğuna İlişkin Dağılım

<i>Teşvikten faydalandıktan sonra işletmenizde;</i>	Arttı F (%)	Değişiklik olmadı F (%)	Azaldı F (%)	Toplam F (%)
Satışlar	16 (21,6)	58 (78,4)		74 (100)
Ürün çeşitliliği	13 (17,6)	61 (82,4)		74 (100)
Üretim miktarı	12 (16,2)	60 (81,1)	2 (2,7)	74 (100)
Toplam borç miktarı	7 (9,5)	60 (81,0)	7 (9,5)	74 (100)
Kârlılık	14 (18,9)	56 (75,7)	4 (5,4)	74 (100)
Teknoloji kullanımı	14 (18,9)	59 (79,7)	1(1,4)	74 (100)
Nitelikli işgücü sayısı	12 (16,2)	62 (83,8)		74 (100)
Personel sayısı	17 (23,0)	56 (75,7)	1 (1,3)	74 (100)
Rekabet Gücü	14 (18,9)	60 (81,1)		74 (100)

Tabloya göre teşviklerin kullanılmasıyla faaliyetlerde fazla bir azalma izlenmemesi teşviklerden etkin faydalanıldığını ifade edebilir. Ancak değişiklik olmaması artışlara göre göreceli olarak fazladır. Tüm olumsuz yönler rağmen her faaliyette az da olsa bir artış olması teşviklerin etkinliğinin güçlü bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Artışlar en fazla personel sayısı ve satışlarda yaşanmıştır. Dolayısıyla teşviklerin işsizliği azaltıcı ve gelir artırıcı bir etki sağladığını söyleyebiliriz. Teşviklerden beklentilerde göz önüne alınarak, yeni düzenlemelerle daha geniş ve daha uzun süreli teşvik uygulamaları Sivas ekonomisi için önemli bir ivme olacaktır.

3.5.SWOT ANALİZİ

Sivas'ın güçlü-zayıf yönlerini ve fırsat-tehditleri orta koymak amacıyla SWOT analizi yapılmıştır. Katılımcıların ilgili oldukları alanlarla ilgili komisyonlar oluşturularak sektörel analiz yapılmaya çalışılmıştır. Belirtilen görüşlerde tekrarlara yer vermemek amacıyla sektörler tarım, sanayi ve hizmetler olarak üç gruba ayrılmıştır. Bu amaçla daha öncede benzer SWOT analizleri yapılmakla birlikte, bu analiz sektörel bazda, anket ve uygun yatırım alan analiziyle desteklendiği için önemlidir. Ayrıca bilgilerin güncellenmesi ve

karşılaştırılmaların yapılması konusunda güçlü veriler ve sonuçlar ortaya çıkacaktır. Tablolar katılımcıların ifadelerinden derlenerek oluşturulmuş, bilimsel açıdan katkı yapılmıştır. Değerlendirilmesi ise, sonuç ve öneriler kısmında yapılacaktır.

3.5.1. SWOT ANALİZİ SONUÇLARI

SWOT analizi için yapılan çalışma sonuçları aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

3.5.1.1.GÜÇLÜ YANLAR

3.5.1.1.1.HİZMETLER SEKTÖRÜ

Karayolu, Demiryolu ve hava yolu ulaşımı bakımından zengin olması
Cumhuriyet Üniversitesinin olması
Teşviklerde 4. Bölgede yer alması
Birinci derece deprem kuşağında olmaması
Güvenli bir bölgede yer alması
Niteliği güçlendirilebilir genç nüfusun olması
Osmanlı-Selçuklu ve Cumhuriyet dönemi tarihi eserler konusunda güzel ve zengin bir çeşitliliğe sahip olması
Tarih ve inanç turizminde önemli bir potansiyele sahip olması
Kış turizmi açısından güçlü potansiyele sahip olması
Jeotermal kaynaklarla sağlık turizmi açısından önemli bir potansiyel
Şehir imar planının %80 oranında tamamlanmış olması
Dünya mirası niteliğinde bulunan Divriği Ulu caminin varlığı
Taşınır kültür varlıklarının sergilendiği Etnografya ve Arkeoloji müzelerinin olması
İlin kimliğinin önemli bir unsur olan “Sivas Kongresi”nin Sivas’ta yapılmış olması
Yabancı bilim heyetlerince yapılan ve dünyaca tanınan 2 adet arkeolog kazıya sahip olması
12.000’e yakın müze envanterine sahip olması
Sivas Spor’un süper lig de olması
Halk eğitim merkezinde mesleki eğitim faaliyetlerinin yaygın ve ücretsiz olması
Eğitim konusunda sivil toplum kuruluşlarının varlığı ve desteği
Doğa sporlarına uygun alanlar
Kültür, sağlık, tarih ve kış turizmi açısından potansiyel olması
Köklü şehir kültürünün ve medeniyetinin olması
Doğal güzelliklerin var olması (Gökpınar gölü, sızır şelalesi gibi)
Sivas halı ve kiliminin meşhur olması
Sivas el işlerinin görsel ve kullanım açısından zengin olması(gümüş işlemeciliği, Sivas halısı gibi)
Yapılan işlerin tarihi ve kültürel değerlerinin olması
Yıldızdağı ve Kalkım bölgelerinin “turizm merkezi” olarak ilan edilmesi
İşgücünün ucuz olması
Sivas’ta kent meydanının olması
İlçelerde yeni idari binaların yapılması bakım ve onarımlarının yapılması
Yurtdışı bağlantıların güçlü olması

3.5.1.1.2.TARIMSEKTÖRÜ

Tarım ve hayvancılığa uygun alanların olması
Kızıl ırmağın Sivas'tan doğması ve güçlü bir akarsu olması
Geniş mera alanlarının var olması
İklimin ve floranın kendine has özelliği
Dere-çay ve ırmakların temizliği ve kapasitesiyle yüksek su ürünleri potansiyeli olması
Rakım ve bitki örtüsüne has özelliklerle hayvanlarda et ve süt kalitesinin fazla olması
Kaliteli hayvan ırklarının varlığı
Kangal koyunu ve Kangal Çoban köpeğinin markalaşması
Hayvancılık için TİGEM'in varlığı
İlçelere özgü tarımsal ve hayvansal ürünlerin varlığı (Fasulye, elma, patates, ceviz, karpuz, kavun, domates, antepfıstığı...)
Yüksek rakımlı bölgelerde kiraz yetiştiriciliğinin yaygınlaşması
Yeterli yem bitkisi üretimi
Sulama projelerinin fazlalığı
Sanayilik patatesten hammadde yeterliliği
OSB'nin olması
Özel orman olabilecek alanların varlığı
Taşkın koruma ve ıslah çalışmaları
Hayvancılık ve yem bitkileri üretmek için uygun tarım alanlarının olması
Tarımsal sanayi için uygun ortamların ve potansiyelin varlığı
Türkiye'nin doğu-batı ve güney-kuzey bölgelerinin ortasında olması
İşgücü maliyetinin düşüklüğü
Kirlenmemiş toprak ve su kaynakları
Büyükbaş hayvan sayısının fazlalığı
Devlet tarafından verilen tarımsal desteklemeler
Coğrafi alanın genişliğine ve iklim çeşitliliğine bağlı olarak ürün çeşitliliğinin bol olması

3.5.1.1.3. SANAYİSEKTÖRÜ

Doğu-Batı, kuzey-Güney demiryolu ve karayolu ağının Sivas'tan geçmesi
Uluslararası hava alanının olması
Hızlı trenin Sivas'tan geçmesi
OSB'nin olması
Üretim ve ihracat potansiyelinin yüksek olması
Teşviklerde 4. Bölge, OSB'nin 5. Bölgede olması
Dinamik ve genç bir nüfusun olması
Üretim çeşitliliğinin fazla olması
Maden açısından hammadde zenginliği
M.T.A Bölge Müdürlüğünün varlığı
Ülke rezervlerinin önemli kısmına sahip olunması
Madencilik alanında eğitimli elemanların bulunması
Sivaslı siyasi ve bürokratların olması

Tekno-kentin bulunması
Cumhuriyet Üniversitesi nanoteknoloji merkezinin bulunması
Cumhuriyet Üniversitesi-ASELSAN- Savunma Sanayi- TÜBİTAK ile ortak projelerin üretilmesi
Rezerv ve miktar olarak madenlerin zengin olması
Madencilik trend olan bir sektör olması
Jeotermal kaynakların olması,
TÜDEMSAŞ, SİDEMİR ve ESTAŞ gibi işletmelerin varlığı
İl dışındaki Sivaslı iş adamlarının çok olması,
Yatırımcıların psiko-sosyal faktörlerle hareket etmesi (doğduğu şehre faydalı olma duygusu)
Sanayiye uygun arazinin geniş olması
Doğalgazın olması

3.5.1.2.ZAYIF YÖNLER

3.5.1.2.1.HİZMETLERSEKTÖRÜ

Nitelikli ve tecrübeli personel eksikliği
Göçün devam etmesi
Sivas'ta eski yerleşim yerleri nedeniyle alt yapı sorunlarının giderilememesi
Kırsal kesimdeki göçler nedeniyle ilçelerde çalışan personelin merkeze göç etmesi
Yerleşim birimlerinin fazlalığı ve birbirinden uzaklığı nedeniyle kalkınma faaliyetlerinin gecikmesi
Tarihi mekanların yeterince etkin kullanılmaması
Taşınmaz kültür varlıklarının onarımına ve yeni fonksiyonlar kazandırılmasına katkı sağlayabilecek Mimarlık ya da restorasyon eğitimiyle ilgili bölümlerin eksikliği
Restorasyon işlerinde çalışacak kalifiye ustaların az olması
İl halk kütüphanesinin olmaması
4 Eylül Şenliklerinin yeterince kapsamlı ve dünyaca ünlü yapılamaması
Turizm altyapısına yönelik çalışmaların yıllardır yetersiz kalması
Sivas'ın kış turizmi potansiyelinin yeterince farkına varamamış olması
Sivaslı esnafın turizmin geliştirilmesi yönünde bilinçli olmaması
Medyada yeterince tanıtım yapılmaması
Cumhuriyet Üniversitesinde bölümlerle ilgili yeterli tanıtımın yapılmaması
Şehirde üniversite öğrencilerine yönelik alt yapı yetersizliği
Tur organizatörlerinin Sivas'ı programlarına almamaları
Kaplıcaların ulusal ve uluslar arası düzeyde yeterince tanıtılmaması
Kaplıcaların etkin kullanılmaması
Sağlık hizmetlerinde bölge ihtiyaçlarını karşılayacak altyapının yetersiz olması
Şehirde sosyal alanların yeterince gelişmemiş olması
Cumhuriyet Üniversitesi kampüsünde sosyal imkanlarının yetersiz olması
Sosyal hizmetler (bakım ve rehabilitasyon gibi) yeterli fiziki altyapının olmaması,

Gençlik merkezleri ve spor kulüplerinin sayısının yetersizliği
Sportif başarıların yatırımlar konusunda kullanılmaması
Spor tesislerinin yetersiz olması
Engellilere yönelik eğitim hizmetlerinde yeterince nitelikli işgücünün olmaması
Sivil toplum örgütlerinde gerekli eşgüdümün sağlanamaması
Sivas'ta ulaşım ve konaklama şartlarının giderek zorlaşması,
Şehir içinde otopark alanlarının yetersizliği,
Tanıtım ve pazarlama eksikliği
Eğitimde kalite düşüklüğü
İklim koşullarının sertliği çalışma sezonunun kısa olması (6-8 ay).
Teşviklerin yetersizliği
Özel sağlık kuruluşlarının kurumsallaşamaması
Ortak hareket etme bilincinin eksikliği
Beyin göçü ve nitelikli eleman sıkıntısı
STK'lar ve bürokratların sağlıkla ilgili yatırım ve uygulamalardaki eksiklikleri
Turistik tesislerin yetersiz olması (5 yıldızlı otelin olmaması)
Üniversite-şehir işbirliğinin olmayışı
Pratiğe yönelik eğitimlerin eksikliği
Tarihte Sivas'ta yaşanan olumsuz olaylar
El sanatları alanında Teşviklerin yetersiz olması
Sivas kültürünün dejenere olması
El sanatlarının gerektiği gibi temsil edilememesi ve tanıtımın yetersizliği
Fuar ve kongre merkezlerinin tamamlanmamış olması
İşbirliğinin yetersiz olması, ortak çalışma ve projelerin yetersiz olması
Girişimcilik ruhunun eksik kalması
Diyalog eksikliği, söylentilerin dikkate alınması
Güvensizlik
Sivas esnafının vizyon sahibi olmaması
Konaklama tesislerin kalite ve kapasite eksikliği
Markalaşmanın yetersiz olması
Çarpık kentleşmenin olumsuz etkileri

3.5.1.2.2.TARIMSEKTÖRÜ

İklim koşullarının sertliği
Göçün devam etmesi
Nitelikli ve tecrübeli personel eksikliği
Arıcılık gibi öne çıkan faaliyetlerde teşviklerin az olması
İlçelerde ve köylerde yeterince sulama kanallarının yapılmaması
Tarım ve hayvancılığın geleneksel yapılması
Kırsal kesimdeki yaşayanların özellikle İstanbul'a göç etmesi

Gençlerin tarım sektöründe istihdama sıcak bakmaması
Üretilen ürünlerin depolanması ve saklanması için soğuk hava depolarının eksikliği
Teknolojinin yeterince kullanılmaması
Devlet teşvikleri ve desteklemeler konusunda bilgisizlik
Üretimdeki kalite düşüklüğü
Ürünlerin pazarlama sorunları (paketlenme ve koruma)
Ürünlerin işlenmesi ve katma değer yaratılması konusunda yeterli girişimin olmaması
Hayvan barınaklarının yetersiz ve sağlıksız olması
Ormanlık alanlarının genişletilememesi ve korunamaması
Tarımsal arazilerin çok parçalı ve işletme ölçeklerinin küçük olmasının sebep olduğu etkinlik ve verimlilik kaybı
Ortak çalışma örgütlenme ve katılımcılığın zayıf kalması
Bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretiminde dengesizlik, düşük verim
İlin coğrafi genişliği nedeniyle yerleşim sayısının fazla olması hizmetlerin yeterince ulaşamaması ve hizmet kalitesinin düşmesi
Nadas alanlarının fazlalığı
Tarımın bir iş olarak değil yaşam tarzı olarak görülmesi
Cumhuriyet Üniversitesinde Ziraat Fakültesinin olmaması
Tarım ve hayvancılıkla uğraşanların eğitimsiz olması
Bazı bölgelerde coğrafi şartlar nedeniyle ulaşımın zor olması
Ürün paketlenme, depolama ve işleme tesislerinin yetersiz olması
Tarım ürünlerinde markalaşma eksikliği (Kayseri pastırma, Afyon sucuk gibi)
Tarımsal ve hayvansal üretimde gelenekçi üretim yapısının değişmemesi
Alternatif tarım ürünleri ve alternatif tarım üretim metotlarının dikkate alınmaması
Ürün sertifikalarının olmaması veya yetersiz olması
Hastalık ve zararlılarla bilinçli mücadele yapılmaması
Tarım ürünlerine katma değer yaratacak sanayi tesislerinin yokluğu
Sanayi kültürünün oluşmaması
Nitelikli elemanları istihdam etme zorluğu
Lojistik sorunlar
Teşviklerin yetersiz olması
Birlikte çalışma kültürünün olmaması

3.5.1.2.3.SANAYİSEKTÖRÜ

Nitelikli ve tecrübeli personel eksikliği
Küçük üreticilerin korunamaması ve büyük üreticiler karşısında ezilmesi
Proje hazırlama tecrübelerinin az olması ve yeterli sayıda proje olmaması
Yatırımların Sivas'a çekilememesi
PCM (proje çevrimi yönetimi) eğitimlerinin verilmemesi
Kurumlar arası işbirliğinin eksikliği
Yer altı kaynaklarından yeterince katma değer sağlanamaması

Bilinçsiz yapılan yatırımlar
OSB'lere yeterince ilginin olmaması
Teşviklerden yeterince pay alınamaması
Pazarlama çalışmalarının yetersizliği
Ticarette Kayseri'nin gölgesinde kalınması
Komşu illerle rekabet gücünün zayıf olması
Pazara uzaklık
Limanlara uzaklık
Ar-Ge Çalışmalarının yetersizliği
Ürünlerin hammadde olarak pazarlanması
Tesis yetersizliği
Üniversite sanayi işbirliğinin düşük olması
Madencilğe yerince yatırım yapılmaması
Maden potansiyelinin farkında olunmaması
Birlikte hareket etme alışkanlığının olmaması
Girişimcilik ruhunun olmaması
Yapılan işte eğitim ve öğretimin eksiklikleri ve gerekli önemin verilmemesi
Devlet desteklerine bağlı kalınması
Firmalarda kurumsallaşmanın yeterince sağlanmamış olması
Teknolojinin yeterince kullanılmaması
Devlet teşvikleri ve desteklemeler konusunda bilgisizlik
Üretimdeki kalite düşüklüğü
Ürünlerin pazarlama sorunları (paketleme ve koruma)
Ürünlerin işlenmesi ve katma değer yaratılması konusunda yeterli girişimin olmaması
Sermayenin batıya göç etmesi
Coğrafi şartların zorlukları
Beyin göçünün engellenememesi
Teknoloji fakültesi laboratuvar ve altyapının yetersiz olması
Hizmet içi eğitimlerin yetersizliği
Coğrafi genişlik nedeniyle ulaşım problemlerinin olması
Teşvik yasasının tam olarak bilinmesi, tanıtım eksikliği
Coğrafi açıdan genişlik nedeniyle hizmetlerin gecikmeli ve yetersiz olması
Girişimcilik ve ortak iş yapma kültürünün zayıf olması,
Ara eleman ve nitelikli işgücü eksikliği
İşletmelerin rekabet gücünün düşük olması
Üretimde kümelenme eksikliği
Şehir planlamasının ticaret ve sanayinin gelişimine uygun yapıda olmaması
Lojistik sektörünün gelişmemiş olması
Finans kaynaklarının etkin kullanılmaması
Markalaşma bilincinin zayıf olması
Yeni ürün ve yenilikçilik faaliyetlerinin yetersizliği

Teşvik mekanizmalarının yeterince bilinmemesi ve değerlendirilememesi
Yabancı yatırımlar karşısında rekabet gücünün zayıflığı
Kişi başına ortalama gelirin düşük olması
Gelişmişlik düzeyi olması gereken düzeyin altında olması
E-ticaretin gelişmemesi
Devlet ve girişimciler arasında diyalog eksikliği
Yerinde yatırım yapıldığından lojistik sorunu
Tedarik ve nitelikli personel sıkıntısı
Madenlerin bol olmasına rağmen madencilğin teknoloji ve sermaye yoğun bir sektör olması
Rakip ülkeler blok ürün (işlenmemiş) satılması
Batı pazarına işlenmiş ürün ihracatının engellenmesi
Bakım-onarım ve lojistikte çevre illere ve dışa bağımlılık
Tesislerin kurulduğu bölgeler dağlık arazi olduğundan alt yapı sorunlarının fazla olması
Teknolojinin pahalı ve dışa bağımlı olması
Girdi maliyetlerinin yüksekliği
Bürokrasi çokluğu ve merkeze bağımlılık
Sivas'ta madencilik sektörünün yeterince teşvik almaması (Özellikle Enerji, mazot, kara taşımacılığında tonaj ve navlun, vergi yükünün azaltılması)
Komşu illerle Sivas arasındaki gelişmişlik farkı (Kayseri gibi)
Sanayi ve ticaret kültürünün gelişmemiş olması
Dedikodunun ve çekememezliğin fazla olması
Ürün deseninin az olması ve sektörel çeşitliliğin görülmemesi
İşletmelerin öz sermaye sıkıntısı çekmeleri
Usta çırak kültürünün zayıflaması
Ticaret merkezlerine uzak olması, nakliye masraflarının fazla olması
Kamu yöneticilerinden yeterli destek alınamaması
Üretimde kalite standartlarının düşürülmesi
Kamuda iş bulma ve çalışma isteğinin özel sektöre göre daha fazla olması
Yöneticilerin sorun çözme bakımından gerekli titizliği ve devamlılığı sağlayamaması
Siyasilerin gereken ilgiyi göstermemesi
Yastıkaltı kaynakların ekonomiye kazandırılmaması

3.5.1.3. FIRSATLAR

3.5.1.3.1. HİZMETLERSEKTÖRÜ

Jeotermal kaynakların varlığı
AVM kurulmasına uygun coğrafi ve ekonomik altyapı
Yıldız dağının kış turizm merkezi ilan edilmiş olması
Dünyada sağlık ve kültür turizmine ilginin artmış olması
İnsanların dinlenme amaçlı kaplıca turizmine yönelmesi
Kangal balıklı kaplıcanın dünyada bir benzerinin olmaması
Tarihi ve kültürel zenginlikler

Tarihi eserleri koruma bilincinin gelişmesi
Cumhuriyet Üniversitesi
Sivas'ta varolan el sanatları (bıçakçılık, ağızlıkçılık, gümüş işlemeciliği, kemik tarak gibi)
Yurt dışında Sivaslı nüfusun fazla olması
Sivil toplum örgütlerinin çoğalması ve etkinliğini arttırması
Sivaslı siyasetçi ve bürokratlar
Teşviklerin devam etmesi
Kış turizmi açısından uygun zemin ve zamanın olması
Jeotermal kaynaklara olan ihtiyacın dünya genelinde artış gösteriyor olması
Yeni Teşvik Sisteminde 4. Bölgede olması
Hızlı trenin Sivas'tan geçmesi
Cumhuriyet Üniversitesinde bölge kalkınmasına destekleyici fakülte ve bölümlerin açılması
TOBB ETÜ'nün kurulması
Doğu-Batı, Kuzey-Güney bağlantı yolları üzerinde olması
Kayseri'ye yakın olması
Turizm potansiyelinin olması
Gurbetçilerin çok olması
Sivas'ın tarihi ipek ve kral yolu güzergahında mola yerleri olarak birçok han ve kervansaraylara sahip olması
Coğrafi konumu itibariyle tur güzergahları üzerinde yer alabilecek olması
4 Eylül Kongresine ev sahipliği yapmış olması
İl ve ilçelerde geleneksel düzenlenen şenlikler ve festivaller
Birçok yeni müze açma potansiyelinin olması
İl dışında belli bir güce, sayıya ve etkinliğe sahip Sivaslıların varlığı
“Sivas” adının marka olma potansiyeli
Karadeniz'e, Kapadokya gibi turistik bölgelere yakın olması
Geliştirilmeye müsait el sanatlarının varlığı
Sivas dışında yaşayan Sivaslıların yaz tatillerini memleketlerinde geçirmesi

3.5.1.3.2. TARIMSEKTÖRÜ

Organik tarıma yönelik arazilerin varolması
Kızılırmak ve Yıldız ırmağının olması
Arazi yapısı ve meraların küçükbaş hayvancılık için uygun olması
Ulaş Tarım İşletmelerinin varlığı
Kullanılabilir yer altı ve yerüstü su kaynaklarının bulunması
İlde bulunan mikro klima bölgeleri meyve sebze tarımı için uygunluğu
Tarıma elverişli arazinin genişliği
Üretim faktörlerinin organik tarıma elverişli olması
Sivaslı siyasi ve bürokratların varlığı ve etkinliği
Yeterli su kaynakları ve barajların olması

Sivas'ta kalite olarak öne çıkan ürünler (patates, vişne, elma, süt ve süt ürünleri et ve et ürünleri gibi)
Şarkışla'daki hayvan pazarının genişliği
Doğal ve kaliteli bal üreticiliğine uygun alanların olması
Meyveciliğe uygun alanların bulunması
Tohum üretimine uygunluk
Özellikle patates üretiminin kaliteli ve bol miktarda olması,
Organik tarıma ve dondurulmuş gıda sektörüne ilginin artması
Yayla turizmine talebin artması
İlçelerde yetişen kaliteli ve organik ürünler (Akıncılar-kavun, Zara-bal, Suşehri-bakliyat, Gürün-ceviz v.s)
Organik tarım ürünlerinde Pazar potansiyelinin fazla olması

3.5.1.3.3. SANAYİSEKTÖRÜ

Teknokentin faaliyete geçmesi
Hızlı tren ve uçak seferleri
Bölünmüş yollar
Yüzölçümünün geniş olması
Hala yatırım yapacak geniş yatırım alanları var
Sivaslı siyasetçi ve bürokratların desteği
Sivas uygun yatırım alanı olarak tanıtılmaya başlandı
Kullanılmayan sermaye
Yatırım teşviklerinin varlığı
Madencilikte Rezerv ve çeşidin fazla olması
Madencilik Emek-yoğun sektör olması
Sivas'a ulaşımın kolay olması
Doğal madenlerin özellikle demir rezervinin Türkiye ortalamasının üzerinde olması
Katma değer sağlanabilecek ürünlerin olması (doğal taş gibi)
Enerji elde edebilecek için yeterli güneş ve rüzgarın bulunması
Teşviklerle birlikte girişimcilik ruhunun canlanması
Maden ve doğal kaynakların bol olması
İmalat sanayi her yıl büyüyor
Jeotermal kaynakların varlığı
Üniversitenin gelişmesi
KOSGEB destekleri
Ulaşım altyapısının güçlenmesi
Kentsel altyapının tamamlanması
İletişim ve teknolojinin yaygınlaşması
Cumhuriyet Üniversitesinin potansiyelinin artması
Türkiye'nin gücünün ve etkisinin artması

Küresel ticaretin artması
Enerji projeleri varlığı (HES)
Savunma sanayi için imzalanan protokoller
Ar-Ge ve inovasyona yönelik KOSGEB ve Teknokent açılması
Yenilenebilir enerji kaynakları
Üniversite sanayi işbirlikleri
Enerjide devlet alımlarının garantilerininvermesini öngören kanun
İşgücünün ucuz olması
Sivas –Ordu karayolunun açılmasıyla limanlara yakınlık
Çevre sorunlarının az olması
MTA Bölge Müdürlüğünün olması
Kıymetli ve katma değeri yüksek madenlerin bulunması

3.5.1.4. TEHDİTLER

3.5.1.4.1. HİZMETLERSEKTÖRÜ

Kış mevsiminin sert ve uzun olması
Tarihte yaşanmış talihsiz olaylar
Dışarıda Sivas’a karşı oluşan önyargılar
Bazı bölgelerde terör tehdidinin olması
Genç nüfusun nitelsiz olması
Tanıtımın yeterince yapılmaması
Modernleşme ve yaşam şekillerinin hızla değişmesinin kültürel miras üzerindeki olumsuz etkisi
Bürokrasinin fazla olması
Bazı üretilen ürünlerin Sivas el sanatlarını temsil etmemesi (cam üfleme, tahta oyuncak gibi)
El sanatları ustalarının azalması ve yeni ustaların yetişmemesi
Valilik ve Belediyenin Sivas el sanatlarının markalaşması konusunda yeterince destek olmaması
Kent meydanında Sivas el sanatlarının yeterince teşhir edilememesi
Teknolojinin el işçiliğinin önüne geçmesi durumuna önlem alınmaması
El sanatlarının yok olma tehdidiyle karşı karşıya olması
El sanatlarıyla uğraşan ustaların değer görmemesi
Değerlerin çalınması ve taklit edilmesi (Balıklı kaplıcanın balıkları gibi)
Çalışma kültürünün gelişmemiş olması
Kentleşme
Sosyal hayatın yetersizliği
Kayseri’deki özel hastanelerin Sivas’taki çekim gücü
Sağlık sektöründe akademik personelin eksikliği
Köylerden göçler sonucu sosyo- ekonomik sorunların ortaya çıkması
Sivas’ta sağlık turizmine yapılması gereken yatırımların gecikmesi ve komşu illerin

gölgesinde kalması (Nevşehir (kozaklı), Yozgat (Sorgun))
Tarihi eser restorasyon işlerinin bürokratik engellere takılması
Restorasyon işlerinin teknik ve yapısal özelliklerinden zorlukları
Bürokrasinin fazla olması
Önyargıların fazla olması
Kayseri, Sorgun ve Kozaklı'nın termal ve sağlık turizmi açısından Sivas'ın bu alanda gelişimini engellemesi

3.5.1.4.2. TARIMSEKTÖRÜ

Tarımla uğraşan nüfusun orta yaşın üzerinde olması
Bitki örtüsü nedeniyle yaşanan şiddetli erozyon
Su, toprak ve havanın kirlenmesi
Monokültürel yapı için ürün yenilikleri ve teknik gelişmelerin izlenememesi
Göçün devam etmesi
Kış mevsiminin uzun ve şiddetli geçmesi
Tarımın gelenekçi sistemden kurtulamaması
Tarımın gençler tarafından bir gelecek olarak görülmemesi
Bazı yanlış yatırımlarla toprağın verimsiz kullanılması ve zarar verilmesi
Miras sonucu arazilerin parçalanması verimin azalması
Meraların sürülmesi
Genç nüfusun göç etmesi
Sosyo-kültürel çevrenin darlığı
Girişimcilik ruhunun eksikliği
Bürokratik ve politik engeller
En fazla göç veren iller arasında olması ve göçün devam etmesi

3.5.1.4.3. SANAYİSEKTÖRÜ

TR 72'nin kapsamı (Kayseri ve Sivas'ın aynı gelişmişlikte kabul edilmesi)
Beyin ve sermaye göçü
Devlete bağımlılık
Teşvik kapsamının daraltılması ya da kaldırılması
Bazı yatırımların ve ortaklıkların başarısız sonuçlanması
Küreselleşme
Bürokrasinin yoğunluğu
İplik ve kumaş ithalatına kota konulmaması
Çin tehdidi
Kalitesiz ürünlerin piyasaya sürülmesi
Tanıtımın eksik kalması
Komşu illerle gelişmişlik düzeyi farkının olumsuz yönde artması (Özellikle Kayseri)
İller arası rekabetin artması

Küresel rekabetin varlığı
Ekonomik istikrarsızlık ve krizler
Yatırım eksikliği nedeniyle genç nüfusun işsiz kalması
Kuzey Anadolu fay hattının Sivas'ın bir kısmından geçmesi
Köyden kente göçler
Madencilikle ilgili arama maliyetlerinin yüksekliği
Yeniliklerin bilinçsizce kullanılması
Teknolojinin yeterince kullanılmaması ve pahalı olması, bu sebeple borç ve iflasların fazla olması
Sermayenin dışarıya kaçması
Dış pazarlara yeterince açılmama
Ürünlerin katma değerinin düşük olması
Siyasi kaygılar
İşletme kuruluş aşamasında profesyonel yaklaşılmaması
İhracatçı firmaların aracı firmalar üzerinden ürünlerini dış pazara satması
Ticaret ve hizmetler sektörlerini yönlendiren yerel kuruluşların etkin fonksiyon göstermemesi
Kredi almadaki güçlükler
Yatırımların birbirini beslememesi
Alt yapı eksikliği
Vergi yükünün fazla olması (Özel idareler, belediyeler, ruhsat harçları, çevre harçları gibi)
Nakliyenin pahalı olması
Yer altı kaynaklarının azalması

3.5.2. GERÇEKLEŞMESİ BEKLENENLER

Katılımcılara kendi sektörlerinde gerçekleştirmesini istedikleri faaliyetler sorulmuş, alınan cevaplar aşağıdaki gibi özetlenmiştir:

- Coğrafi açıdan geçiş noktalarında iklim olumsuzlarını gidermek ve yolları rahatlatmak için tüneller yapılmalı, aşamalı olarak çevre il ve ilçelere bağlantıların standartların artırılması, yol üst yapıların sıcak asfalt olması ve konforun artırılması gereklidir.
- Eski sanayinin kaldırılması projeleri tamamlanmalıdır.
- Sosyal ve kültürel mekânların artırılması, turizm altyapısının güçlendirilmesi gerekmektedir. Kırsal turizme yönelik projeler (konaklama, sosyal kültürel tesisler) hayata geçirilmelidir.
- Kayseri yada Erzurum'daki gibi büyük bir kayak merkezi ve sosyal tesisler kurulmalı, çekim merkezi oluşturulmalıdır.

- Organik tarımın desteklenmeli, Ulaş'ta yetişen şeker pancarında şeker oranı daha yüksek olduğundan Malatya ve Kayseri şeker fabrikalarına göndermek yerine Sivas'ta bir şeker fabrikası kurulmalıdır.
- İlçelerdeki M.Y.O.'nda ilçenin kaynaklarını değerlendirmeye yönelik bölümler açılmalı, örnek uygulama alanlarıyla yerli üreticiye de örnek olmalı,
- Sivas ulusal ve uluslar arası turizm fuarlarında tanıtılmalı,
- Yatırımcıları bilgilendirici ve teşvik edici gezi programları düzenlemelidir. Şehirleşmede altyapı iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Bakanlık düzeyinde turizm yatırımları açısından Sivas cazibe merkezi olarak kabul edilmelidir.
- Atıl halde bulunan tarihi binaların restorasyonu yapılarak kullanıma sunulmalıdır.
- 2.Üniversitenin açılması çalışmaları hızlanmalı, mevcut üniversiteden daha fazla faydalanma sağlanmalıdır.
- Sivas marka şehir olmalı,
- Üniversite öğrencilerine yönelik sosyal ve kültürel hayatı canlandırıcı faaliyetler artırılmalıdır.
- Rekabetin artırılması için işletmelerde kalite sistemlerinin kurulması gereklidir.
- Sivas demir madeninde öncü bölge olmalı,
- Sivas maden kenti olarak markalaşmalıdır.
- Maden mevzuatı yeniden gözden geçirilmeli,
- Maden arama ve işlemede bürokrasinin, rapor ve harçların azaltılması,
- Maden zenginleştirme tesislerinin geliştirilmesi gereklidir.
- Tarım ve hayvancılıkta Sivas Türkiye çapında marka olmalıdır.
- Ürünlerin saklanması ve pazarlanması konusunda örgütlenerek, gerekirse bu konuda kooperatifler kurulmalıdır.
- Tarımsal ve hayvansal ürünlerin işlenmesi için soğuk hava depoları ve ürün işleme tesisleri kurulması çok önemlidir.
- Tarım ve hayvancılıkta ürünlere katma değer yaratılarak ekonomik cazibesinin artırılması ve üretimin teşvik edilmesi şarttır.
- Eğriçimen yaylaları, Gökpınar Gölü gibi nice doğal güzelliklerin olduğu bölgelere sosyal tesisler inşa ederek, buraların turizm merkezi yapılması ve yörede yetiştirilen ürünlere de pazar sağlanmasına çalışılmalıdır.

- Tarım ciddi bir meslek olarak ele görülmeli, eğitimli ve ehil kişilerin faaliyette bulunmaları sağlanmalı, çiftçilik profesyonel bir meslek olmalıdır.
- Vizyon sahibi, işletmecilik anlayışı içinde kendini ve ürününü geliştirmeyi düşünen çalışanlar olmalıdır.
- Verimin artırılması için çalışılmalı, sürdürülebilir kalkınma sağlanmalıdır.
- Sertifikalı tohum kullanımı teşvik edilmeli, sulanabilir arazilerin miktarı artırılmalıdır.
- Sivas kaplıca ve sağlık turizmi açısından bir merkez haline getirilmelidir. Bu konuda AR-GE çalışmalarına önem verilmeli, projeler geliştirilmelidir.
- Hasta yatak kapasitesi artırılmalı, doktoru olmayan aile hekimliği bölgesi kalmamalıdır.
- Sivas askeri hastanesinin Numune Hastanesine bağlanması, göğüs hastalıklarının bağımsız bir binada hizmet vermesi sağlanmalıdır.
- DDY Hastanesinin Numune Hastanesi başhekimliği altında akıl ve ruh sağlığı birimi olarak hizmet vermesi, Numune hastanesinde bağımsız bir fizik tedavi rehabilitasyon biriminin kurulması gerçekleştirilmelidir. Numune Hastanesinin kapasitesinin artırılarak bölge hastanesi olarak hizmet sunması sağlanmalıdır.
- Temel sağlık alanında bilimsel çalışmalara önem verilmesi, ilin flor, iyot profili gibi topoğrafik haritalarının çıkarılması gerekir.
- Koruyucu sağlık hizmetlerine önem verilmeli, İl genelinde bebek ölüm oranlarının sıfıra indirilmesi için çalışmalar yapılmalı, Merkezi laboratuvar kurulmalıdır.
- Özel öğretim kurumlarında çeşitlilik ve kalitenin artırılması sağlanmalıdır.
- Mesleki eğitim kurumlarının artırılması, kalifiye eleman yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- OSB'ne nitelikli ve deneyimli eleman yetiştirmek için Meslek Okulu açılmalıdır.
- İyi uygulama örneklerinin görülmesi amacıyla eğitimden sorumlu yöneticilerin, öğretmenlerin ve öğrencilerin ödüllendirilmeleri sağlanmalıdır.
- Yüksek standartlı öğrenci yurtları ve evleri yapılmalı, özel sektörün eğitim alanında yatırım yapması için teşvik edilmesi sağlanmalıdır.
- Engellilere yönelik hizmet ve niteliğinin artırılması, ailelere yönelik eğitim seminerlerinin sayısının artırılması, kadınların yönelik eğitimlerin artırılması gereklidir.
- Sivas merkezli iç ve dış pazara aynı anda hitap edecek bir lojistik merkezinin kurulması şarttır.
- Kümelenme konusunda teşviklerin artması, İŞGEM'lerin geliştirilmesi, şehir içinde toplu taşımaya yönelik hafif raylı sistemlerin (özellikle üniversiteye) oluşturulması,

- Modern bir AVM'nin kurulmalıdır. Sosyal alanların geliştirilmesi, özellikle büyük alışveriş merkezlerinin kurulması gerekir.
- Kongre ve fuar merkezi olmaya yönelik altyapı çalışmaları,
- Özellikle termal ve 5 yıldızlı otellerin kurulması,
- Üniversite Uygulama ve Araştırma Hastanesinin akademik ve teknolojik olarak gelişmesi için yatırımlar yapılmalıdır. Hastanenin güven kazanarak bölgede tercih edilen kurum olması sağlanmalıdır.
- Sağlık turizmi şehirde canlandırılmalı, özel hastane yatırımlarının kolaylaştırılması ve teşviki sağlanmalıdır. Jeotermal kaynaklar kullanılarak rehabilitasyon merkezleri, yaşlı nüfusun bakımı ve vakit geçirmesi için özel merkezler kurulmalıdır.
- Tarihi bir mekanda Sivas el sanatlarına yönelik üretim ve satışların yapılabileceği bir çarşı kurulmalıdır. El sanatlarıyla uğraşanlar bir araya gelmeli, organize ve sistemli çalışılmalıdır. Her yıl düzenli ulusal ve uluslararası fuar ve sergiler düzenlenmeli, Belediyemiz ve Valilik bu tür organizasyonları desteklemelidir. El sanatlarına ve sanatçılara sahip çıkmalı, turistik bölgelerde organize bir şekilde düzenli sergi ve fuarlar açılmalıdır. El sanatlarını korumak ve yaşatmak amacıyla düzenli ve sistemli biçimde eğitimler verilmeli, eğitim alanlar teşvik edilmelidir. El sanatlarının pazarlanması konusunda işbirliği yapılarak dış pazarlara açılmak gerekir.
- Kışın olumsuz etkileri ortadan kaldırılmalı kışın uzun geçmesi avantaja çevrilmelidir.
- Sivas'ta çalışma kültürünün geliştirilmesi sağlanmalı bu konuda geniş ölçüde eğitimler yapılmalıdır.
- Şehir merkezinin genişletilmesi, dar sokak ve caddelerden kurtulması sağlanmalıdır. Bu amaçla yeni cazibe merkezleri oluşturulmalıdır.
- Şehir-üniversite sanayi işbirliği güçlendirilmeli, yöneticilerin halkla yakından ilgilenmeleri sağlanmalıdır.
- Yeni ve modern bir stadyum yapılmalıdır.
- Makine sanayi geliştirilmeli, dışa bağımlılık azaltılmalıdır.
- Kalifiye eleman yetiştirmek için eğitim programlarının düzenlenmelidir. İstihdam garantili İŞKUR projeleri artırılmalıdır.
- Yeni yatırımlar teşvik edilmelidir.
- Fuar, kongre ve alışveriş merkezleri en kısa zamanda yapılmalıdır.
- İl Halk kütüphanesinin yapılması,
- Bölge parklarının artırılması

- Üniversitenin turizm sektöründe daha etkin rol alması sağlanmalıdır.
- Sivas dünya çapında kaplıca kenti haline getirilmelidir.
- Firmalar gelenekçi yönetimden çıkarak profesyonel yönetime geçmeli, kurumsallaşmaya çalışmalıdırlar.
- Teşviklerin devamı sağlanmalı, daha etkin biçimde fayda sağlanmalıdır.

SONUÇ

Sivas Türkiye'nin kalbinin attığı bir şehir olarak tarihi boyunca önemini hiç kaybetmemiştir. Bu doğrultuda Sivas'ın yatırım alanlarının belirlenmesi ve yapılacak yatırımlara destek olunması açısından bu çalışma ortaya konmuştur. Birinci bölümde genel anlamda durum tespiti yapılarak, istatistiklerle Sivas'ın temel göstergeleri ele alınmıştır. İkinci bölümde, faktör analizi yapılmış, yatırım yapılabilir alanlar tespit edilmiştir. Her bir faktör için katılımcıların verdikleri puanlar toplanmış ve cevap veren kişi sayısına bölünerek ortalama puanlar hesaplanmıştır. Hesaplamalar her bir faktörün önemi ve Sivas'ta bulunulabilirliği açısından ayrı ayrı yapılmıştır. Yatırım için gerekli olan faktörlerin Sivas'ta bulunulabilirliğini ifade eden ortalama puan, her bir faktörün yatırımdaki önemini ifade eden ortalama puana oranlanmak suretiyle, Sivas'ın her bir faktör açısından yeterlilik yüzdesi bulunmuştur. Son olarak Sivas'ın yatırım için gerekli olan faktörlere sahip olma ortalamaları toplamı her bir faktörün yatırımdaki önemini ifade eden ortalama puanlar toplamına bölünerek, Sivas'ın ilgili sektöre yatırım yapmak için yeterli faktörlere sahip olma oranı elde edilmiştir. Elde edilen değerler mevcut durum ve kaynaklar dikkate alınarak değerlendirilmiş, SWOT analizinden elde edilen bilgilerden de istifade edilerek sektörle ilgili yatırım yapılabilecek bazı alanlar önerilmiştir. Sektörler sırası ile incelenmiş olup sonuçlar şu şekildedir:

Tarım alanındaki yatırımlar bakımından hammadde kaynaklarına yakın olmak ve teşvikler önemli faktörler arasında yer almaktadır. ***Sivas'ın bu konudaki yeterliliği %100'e yakın görülmektedir.*** Sivas'ın faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında güvenlik ve terör riskinin bulunmaması en yüksek orana sahiptir. Tarımsal faaliyetlerin önemli ölçüde kırsal alanlarda sürdürülmesi dikkate alındığında, bu oranın yatırımcılar tarafından yüksek görülmesi dikkate değer bir durumdur. Sektör itibarıyla Sivas'ın faktör yeterliliği konusunda en zayıf noktası rekabet edebilirliktir.

Mühendislik, mimarlık, tasarım, inşaat/yapı sektörleri açısından yatırım yapmak için en çok ihtiyaç duyulan faktör olarak pazara yakınlık öne çıkarılmıştır. Yatırım için birimler itibarıyla yüksek sabit maliyetlere katlanması gerektiğinden üretilmiş olan ürünlerin (konut, işyeri vb.) hızlı bir şekilde satılabilmesi önemlidir. Ürünün imalatı sırasında ya da bitirildikten kısa bir süre sonra satılamaması enflasyonun da etkisiyle maliyetleri arttırdığı gibi yeni yatırımlar için gerekli kaynakların da sağlanamamasına neden olmaktadır. Önemli tutarlardaki parasal sermayenin ürünün satılamamasından dolayı kullanım dışı kalması fırsat maliyetini de

beraberinde getirmektedir. Bütün bu etkenler düşünülduğünde pazara yakın olmanın önemi daha da artmakta, bu önem sektör temsilcileri tarafından da ifade edilmektedir.

Ulaştırma ve haberleşme sektörleri için en çok ihtiyaç duyulan yatırım faktörü doğal olarak ulaşım imkânları şeklinde ifade edilmiştir. Hemen hemen bütün sektörlerde olduğu gibi bu sektör açısından da ulaşım imkânları %100'ün üzerinde yeterli kabul edilmiştir. **Sektör temsilcileri enerji kaynaklarının yeterliliği, işgücünün sayısal yeterliliği, güvenlik ve terör riskinden uzak bulunmak gibi faktörler açısından da Sivas'ı %100 ve üzerinde yeterli görmüşlerdir.** Pazar'a yakınlık açısından %95 oranında yeterlilik oranı bulunmaktadır. Oranın yeterli görülmesindeki en önemli nedenler, yurtdışında ve şehir dışında ciddi bir Sivas'lı nüfusun bulunmasıdır.

El sanatları sektöründe öne çıkan ürünler, Sivas halısı ve kilimi, kemik tarak, bıçak, çubuk, ağızlık, gümüş, yün çorap, çarık ayrıca son dönemlerde ahşap oyuncak ve üfleme yöntemiyle elde edilen cam eşyalardır. Sektörü temsilen çalışmaya katılan el sanatları ustaları ve ilgili kişiler yatırım için en önemli faktör olarak hammadde kaynaklarını ifade etmişlerdir.

Turizm sektörü açısından Sivas'taki faktör yeterliliklerinin yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarına bakıldığında jeolojik koşullar için bu oranın %100'ün üzerinde (%139) olduğu görülmektedir. Bu oranın yüksek çıkmasındaki temel gerekçe Sivas'ın sahip olduğu jeotermal kaynaklardır. Sıcak Çermik, Soğuk Çermik ve Dünya çapında bir değer olan Balıklı Çermik bu alanda bilinen en önemli kaynaklardır. Yatırım için en fazla ihtiyaç duyulan kaynaklar arasında ilk sırayı alan enerji kaynaklarının yeterliliği %91 gibi yüksek bir orana sahiptir. **Turizm sektörü için hayati öneme sahip ulaşım imkanları yatırım için gerekli kaynaklar arasında ilk sıralarda yer almıştır.** Ulaşım imkânlarının yeterliliği birçok sektör için olduğu gibi turizm sektörü için de yeterli olarak görülmüştür.

Bankacılık ve ticaret sektörleri için en çok ihtiyaç duyulan faktör olarak ulaşım imkanları belirtilmiştir. Özellikle toptan ticarete büyük miktarlarda ürünün taşınması söz konusu olduğundan ulaşım imkanlarının niceliksel ve niteliksel yeterliliği ayrıca maliyete olan etkisi son derece önemlidir. Sivas'ın bu faktörü karşılamadaki yeterlilik oranı %90 olarak ifade edilmiştir. Denizyolu dışındaki bütün ulaşım alternatiflerine sahip olması Sivas'ı ulaşım imkanları bakımından yeterli kılmaktadır. Ayrıca bu konuda devam eden yatırımlar (kuzey-güney karayolu, hızlı tren gibi) bu avantajı arttıracak ve hız ve kalite açısından iyileştirmeler sağlayacaktır. İşgücünün sayısal yeterliliği önemli kabul edilen diğer bir faktördür. Perakende sektöründe Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli olan yatırım faktörlerine oranı %70 olarak ifade edilmiştir. **İşgücünün sayısal yeterliliği, enerji**

kaynaklarının yeterliliği, güvenlik ve terör riskinden uzak olması ve perakende sektörü itibariyle diğer şehirlerin çekim alanında yer almaması (Sivas'taki perakende müşterilerinin alışveriş için başka şehirlere yönelmemesi) açısından %100'ün üzerinde yeterliliğe sahip kabul edilmiştir. Teşviklerin yeterliliği %85 olarak kabul edilmiştir. Sağlık sektöründe Sivas'taki mevcut yatırım faktörlerinin yatırım için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarında analize dahil edilen 12 faktörden 8'inde oran %100 veya üzerinde yeterli kabul edilmiştir. Diğer 4 faktörler açısından bakıldığında da oranlar %100'e çok yakındır. Vasıflı işgücünün temin edilemiyor olması sektörün en önemli sorunu olarak görülmektedir. Bu sektörde nitelikli işgücünün önemi oldukça fazladır. Vasıflı işgücünün temin edilememesi ya da çok yüksek ücretlerle temin edilebilmesi birçok sektör için önemli sorunların başında yer almaktadır. Nitelikli işgücünün temini için gerekli olan koşulların başında sosyal faaliyetlerin artırılması gelmektedir.

Madencilik sektöründe en çok ihtiyaç duyulan yatırım faktörü olarak hammadde görülmüştür. Yapılan faaliyetin doğası da bunu gerektirmektedir. Yeraltı zenginlikleri bakımından oldukça iyi durumda olan ilimizdeki en önemli metalik madenler; demir, krom, kurşun-çinko, manganez ve altın, en önemli endüstriyel hammaddeler;doğaltaş (mermer-traverten), jips (alçıtaşı), çimento hammaddeleri, kireçtaşı, kaolen, sölestin, asbest, talk, tuz ve zeolit, en önemli enerji hammaddeleri ise; linyit ve kaplıca özelliğindeki jeotermal enerji kaynaklarıdır. Ayrıca, ilimizde;bentonit, diatomit, vermikülit, florit, nadir toprak metalleri, doğal karbondioksit ve toryum-uranyum gibi kaynaklar da bulunmaktadır.

Mobilya, ahşap, profil ve PVC sektörü temsilcileri teşvikleri yatırım yapmalarında %75 oranında etkili görmüşlerdir. Bu oran tekstil, tarım, hayvancılık ve gıda sektörleri ile birlikte diğer sektörler içerisinde en yüksek orandır. Sivas'ta sağlanan teşvik tedbirlerinin beklentileri karşılama oranı ise %56 olarak ifade edilmiştir. Dolayısıyla yeni yürürlüğe girecek teşvik uygulamaları beklentileri karşıladığı takdirde mobilya, ahşap, profil ve PVC vb. sektörlerle yatırımların artacağı beklenebilir. Güvenlik ve terör riskinden uzakta olmak da önemli görülen bir diğer yatırım faktörüdür. Katılımcıların büyük bir çoğunlukla ittifak ettikleri gibi sektör temsilcileri de Sivas'ı bu konuda tam yeterli görmektedirler.

Sivas, enerji sektöründe en fazla ruhsat alan illerden bir tanesidir. Makine, imalat ve montaj sanayinin üretim için en çok ihtiyaç duyduğu faktörler olarak sırasıyla ulaşım imkanları, diğer şehirlerin çekim alanında yer almamak ve teşvikler belirtilmiştir. Sivas'ın bu faktörleri karşılama oranları ise %69, %64 ve %87'dir. Mevcut teşviklerin beklentileri önemli ölçüde karşıladığı ifade edilmiştir.

Tekstil hammadde ve yarı mamule dayalı sektörlerden birisidir. *Sivas tekstil sektöründe gerekli olan hammadde ve yarı mamullerin üretimi açısından yetersizdir.* Bu yetersizlik sektör temsilcileri tarafından da net bir şekilde ifade edilmiştir.

Eğitim sektöründe Sivas'ın üretim için gerekli olan faktörleri karşılama oranlarının yüksekliği dikkat çekmektedir. Hammadde kaynaklarına yakınlık, pazar yakınlık, enerji kaynaklarının yeterliliği, jeolojik koşulların uygunluğu, özellikle de diğer sektörlerden farklı olarak iklim koşullarının uygunluğu konularında yeterli görülmektedir. Güvenlik ve terör riskinden uzakta olmak ve ulaşım imkanlarının yeterliliği de yüksek düzeydedir. *Bu iki faktörün özellikle yükseköğrenim tercihlerinde etkili olduğu düşünüldüğünde memnuniyet vericidir.* Aileler çocuklarının güvenliği ve ulaşım sorunlarının olmamasını bir tercih nedeni olarak dikkate almaktadırlar. Eğitim sektörünün rekabet edebilirliği %88 teşviklerin yeterliliği ise %86 olarak ifade edilmiştir. Vasıflı işgücünün bütün faktörler içinde en önemliler arasında yer aldığı eğitim sektörü için yeterlilik oranının %81 olarak kabul edilmesi de yine kayda değer bir durumdur. Bu yeterlilik yaklaşık olarak ihtiyaç duyulan işgücünün bulunabilirliği (%79) için de geçerlidir.

Üçüncü bölümde kamu ve özel sektörle yapılan anket çalışmaları ve SWOT analizi ile elde edilen sonuçlar ve tespitler tablolarda ayrıntılı biçimde yer almıştır. Faaliyet alanlarına göre belirli komisyonlar oluşturularak yapılan analiz sonuçları genel değerlendirmesi özetle aşağıdaki gibidir:

- ✓ Sivas'ta yatırım ve üretim yapmayı olumsuz etkileyen başlıca faktörler, girişimcilik ruhunun gelişmemiş olması, çevre illerle gelişmişlik farkı, niteliksiz işgücü, uzun ve ağır kış şartları, kaynak yetersizliği, ortak iş yapma fikrinin gelişmemiş olmasıdır. Ayrıca hammadde ve pazara uzaklık, markalaşamama, modern yönetim sistemlerinin benimsenmemiş olması, yerli kaynakları değerlendirmeye yönelik çalışmaların az olması, teşvik yasaının yeterince destekleyici olmaması gibi sebepler, Sivas'ta yeni yatırımlar yapılmasının önündeki başlıca engeller olarak ifade edilmektedir.
- ✓ Bunlara karşılık Sivas'ın yapısal özellikleri derinlemesine analiz edildiğinde yatırım ve üretim yapılacak oldukça cazip yönler ortaya çıkmaktadır. Öncelikle coğrafi açıdan Anadolu'nun ortasında olması, doğu-batı, kuzey-güney geçiş noktasında olması bugüne kadar önemsenmeyen önemli bir avantajdır. Limanlara uzaklık olumsuz bir durum olarak görülse de her yöne eşit mesafelerde ve ulaşılabilir olması avantajdır. Ayrıca Sivas-Ordu karayolunun kısaltılması projesi, limanlara uzaklık dezavantajını ortadan kaldıracak önemli bir gelişmedir. Sivas'ta özellikle zengin maden yatakları,

kültür ve tarih değerleri, tarım ve hayvancılığın çoğu bölgede sahip olmadığı kaliteye sahip olması, söz konusu sektörlerde yatırımı avantajlı kılmaktadır. Ortaya çıkan sonuçlardan öncelikle maden ocakları, çıkarılmış madenlerin işlenmesi, organik tarım ve konaklama ve otelcilik alanlarında yapılacak yatırımlar cazip görülmüştür.

- ✓ Tarım ve hayvancılıktaki bol çeşit ve kaliteli üretim, organik tarımın gündemde olması, ürünlerin doğal yetişmesi, özellikle arıcılık ve balıkçılık sektöründe yeni tesisler açılması kârlı yatırımlar olarak görülmektedir. **Tarım ve hayvansal ürünlerin işlenebileceği sanayi tesisleri de kârlı yatırım alanları** arasında sayılmaktadır.
- ✓ Turizm sektörü, kış turizmi, sağlık turizmi, kültür turizmi, tarih turizmi, termal turizm gibi zengin potansiyel sahiptir. Sivas ifade edilen farklı turizm seçeneklerinin bir arada bulunması nedeniyle bu sektör için cazip bir yatırım alanıdır. Özellikle dışarıda oldukça önemli sayıda göç etmiş vatandaşı olan Sivas'ın **turizm alanında büyük bir atak yapması diğer sektörlerle de lokomotif** görevi yapacaktır.
- ✓ Ticaretin ve ekonominin canlanması, hizmet sektörünün gelişmesi amacıyla büyük alışveriş merkezi kompleksleri de uygun yatırım konusu seçilebilir. Katılımcıların yoğun biçimde eksikliğinden bahsettiği **büyük alışveriş merkezleri (AVM) şehir merkezi dışına uygun alanlara kurulursa şehrin dar bir bölgede sıkışmış olarak kalmasının da önüne geçilmiş** olacaktır. Ayrıca bacasız fabrika ifadesi kullanılan **üniversite öğrencileri için sosyal tesisler kurulması, öğrenci evleri ve yurtları inşa edilmesi cazip görülen yatırım** alanlarındandır.
- ✓ Sivas'ın şehir olarak güçlü-zayıf yönleri oldukça geniş ele alınmıştır. Güçlü yönler avantaj olarak değerlendirilmeli, fırsata çevrilmelidir. Zayıf yönlerin ise güçlendirilme imkanları varsa güçlendirilmeli, aksi durumda tedbir alınmalıdır. Fırsatlar haritası çıkarılarak stratejik planlamalar yapılmalı, orta ve uzun vadede geleceğe yönelik kararlar alınmalıdır. Planlamaların kağıt üzerinde kalmayıp uygulamaya geçirilmesi plan sahiplerince takip edilmelidir.
- ✓ Çalıştayda kamu kesiminin tespitlerinin özel sektöre göre daha tatmin edici olduğu izlenmektedir. Dolayısıyla stratejik planların yapılması, uygulanması, uygun yatırım alanlarının tespiti, projeler hazırlanması gibi alt yapı çalışmalarını kamu kesimi daha aktif yapabilecektir. Kamu kesimi bilgi ve teknik yardım konusunda öncülüğüne devam etmeli, yol gösterici teşvik edici olmalıdır. Özel sektör ise girişimcilik ruhunu geliştirerek, yatırım kararı almada daha cesur davranmalı, yatırımlarını yapmadan

nce mutlaka verimlilik ve krllik araştırmasını yapmalı, yönetimde, üretimde ve pazarlamada profesyonel destek almalı, marka değer yaratmaya çalışmalıdır.

- ✓ Sivas sosyal ve ekonomik alanda zengin potansiyelleri olan bir şehirdir. Bu potansiyeller küresel rekabet koşulları altında evre illerle ve tüm Türkiye ile hatta dünya ile rekabet edilebilecek gelişme düzeyini yakalamak için kullanılmalıdır.

KAYNAKÇA

Gülmez, Mustafa ve İlkay Noyan Yalman,(2008) “ KOBİ Teşviklerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri: Sivas İli Örneği”, *Değişen Dünya ve İşletmecilikte Yeni Dinamikler, VI. Anadolu İşletmecilik Kongresi*, 31 Mayıs - 2 Haziran, Kırıkkale.

Gülmez, M. ve İ. Noyan Yalman, 2010, “*Yatırım Teşviklerinin Bölgesel Kalkınmaya Etkileri: Sivas İli Örneği*”, Atatürk Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi, Cilt:24, Sayı:2.

Sivas Valiliği, Sivas 2002.

Sivas Valiliği, (2006), *Sivas İli Sosyal ve Ekonomik Göstergeleri*.

Sivas Valiliği İl Sosyal Ve Ekonomik Planlama Merkezi, “*Sivas 2023 Stratejik İl Gelişme Planı*”, Sivas, 2006.

Türk Dil Kurumu, “*Dr. Leyla Karahan'ın Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması*”, [Türk Dil Kurumu](#) yayınları: 630, Ankara, 1999.

T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı (BSTB), 81 İl Durum Raporu, Nisan 2011 Ankara.

www.webilgi.com

www.edebiyatogretmeni.net

www.sivassm.gov.tr

www.deprem.gov.tr/sarbis/ (Erişim tarihi: 13.03.2012)

<http://madenkentisivaszirvesi2.com/Madencilik.htm> (Erişim tarihi; 09.03.2012)

www.mta.gov.tr (Erişim tarihi: 08.03.2012)

www.mobsad.com Mobilya Sektör Raporu (Erişim tarihi: 14.03.2012)

www.bilgiler.gen.tr (Erişim tarihi: 09.03.2012)

www.tuik.gov.tr

www.dsi.gov.tr

www.ekonomi.gov.tr/upload/F7759BE2-D8D3-8566.../2009.xls

İÇİNDEKİLER

1. SİVASIN GENEL YAPISI	7
1.1. Geçmişten Bugüne Sivas	7
1.2. Sivas'ın Coğrafi Konumu ve İklim Özellikleri	7
1.3. Nüfus, Göç ve Eğitim	8
1.4. İşgücü ve İstihdam Yapısı	12
1.5. Sanayi ve Ticaret	13
1.6. Teşvikler	16
2. YATIRIM ORTAMININ SEKTÖRLERE GÖRE ANALİZİ	20
2.1 Analiz Yöntemi	20
2.2. Tarım Hayvancılık Sektörlerinin Analizi	20
2.3. Mühendislik İnşaat ve Yapı Sektörlerinin Analizi	23
2.4. Ulaştırma ve Haberleşme Sektörlerinin Analizi	27
2.5 El Sanatları Sektörü Analizi	30
2.6. Turizm Eğlence ve Konaklama Sektörlerinin Analizi	32
2.7 Diğer Hizmet Sektörlerinin Analizi	35
2.8. Bankacılık ve Ticaret Sektörlerinin Analizi	38
2.9. Perakende Sektör Analizi	42
2.10. Sağlık Sektörü Analizi	45
2.11 Maden ve Doğaltaş Sektörlerinin Analizi	47
2.12 Mobilya ve Ahşap, PVC Sektör Analizi	53
2.13 Makina Sanayi ve Enerji Sektörleri Analizi	57
2.14 Tekstil Sektör Analizi	59
2.15 Eğitim Sektör Analizi	62
2.16 Bilişim ve Teknoloji Sektör Analizi	66
3. UYGUN YATIRIM ALANLARI ANKET VE SWOT ANALİZİ DEĞERLENDİRMELERİ	70
3.1. Sivas'ın Marka Olabilecek Değerleri	86
3.2. Dışarıda 'Sivas' Denince İnsanların İlk Aklına Gelen Konular	86
3.3. Sivas'ın Yurt Dışına Göç Etmiş Gurbetçilerinin Sivas İçin Bir Ekonomik Değer Olabilirliği	87
3.4. Özel Sektör İşletmelerin Teşviklerden Faydalanma Durumu ve Bakış Açıları	88
3.4.1. Teşviklerden Faydalanmama Sebepleri:	88
3.5. SWOT ANALİZİ	90

3.5.1. SWOT ANALİZİ SONUÇLARI.....	91
3.5.1.1. GÜÇLÜ YANLAR	91
3.5.1.1.1. HİZMETLER SEKTÖRÜ.....	91
3.5.1.1.2. TARIM SEKTÖRÜ	92
3.5.1.1.3. SANAYİ SEKTÖRÜ	92
3.5.1.2. ZAYIF YÖNLER.....	93
3.5.1.2.1. HİZMETLER SEKTÖRÜ.....	93
3.5.1.2.2. TARIM SEKTÖRÜ	94
3.5.1.2.3. SANAYİ SEKTÖRÜ	95
3.5.1.3. FIRSATLAR	97
3.5.1.3.1. HİZMETLER SEKTÖRÜ.....	97
3.5.1.3.2. TARIM SEKTÖRÜ	98
3.5.1.3.3. SANAYİ SEKTÖRÜ	99
3.5.1.4. TEHDİTLER	100
3.5.1.4.1. HİZMETLER SEKTÖRÜ.....	100
3.5.1.4.2. TARIM SEKTÖRÜ	101
3.5.1.4.3. SANAYİ SEKTÖRÜ	101
3.5.2. GERÇEKLEŞMESİ BEKLENENLER	102
SONUÇ	107

TABLolar VE ŐEKİLLER LİSTESİ

<i>Tablo:1.1 Sivas'ta Yıllara Göre Kır ve Kent Nüfus Yoğunlukları .....</i>	<i>8</i>
<i>Tablo: 1.2 2011 Yılı İtibari İle Yaş Guruplarına Göre Sivas İli Nüfusu .....</i>	<i>9</i>
<i>Tablo: 1.3 Sivas Merkez ve İlçelerde Yıllara Göre Nüfus Gelişimi .....</i>	<i>10</i>
<i>Tablo: 1.4 Alınan Gç, Verilen Gç, Net Gç ve Net Gç Hızı, Sivas .....</i>	<i>10</i>
<i>Tablo:1.5 2008–2011 Yılı Bitirilen Eğitim Düzeyine Göre Kadın-Erkek Nüfus .....</i>	<i>11</i>
<i>Tablo: 1.6 SGK Göstergelerine göre Kayıtlı İşyeri ve Çalışan Sayıları– 2010.....</i>	<i>12</i>
<i>Tablo: 1.7 İşgücü Göstergeleri, 2008-2010 .....</i>	<i>13</i>
<i>Tablo: 1.8 Yıllara Göre ihracat ve İthalat Göstergeleri .....</i>	<i>17</i>
<i>Tablo: 1.9 Teşvik Alan ve Almayan İllerde Yıllara Göre İhracat Tutarları.....</i>	<i>17</i>
<i>Tablo: 1.10 Yatırım Teşvikleri* .....</i>	<i>18</i>
<i>Tablo:1.11 Sivas İli 2009 Yılı Ocak-Aralık Aylarında Verilen KOBİ Yatırım Teşvik Belgelerinin Sektörlere Göre Dağılımı .....</i>	<i>18</i>
<i>Tablo:2.1Sivas İli Gıda/Tarım/Hayvancılık Sektörleri .....</i>	<i>21</i>
<i>Tablo:2.2 Sivas İli Alınan Gç, Verilen Gç, Net Gç ve Net Gç Hızı .....</i>	<i>22</i>
<i>Tablo: 2.3 Sivas İlinin Diğer İllerden Aldığı ve Diğer İllere Verdiği Gç,2009–2010 Dönemi</i>	<i>23</i>
<i>Tablo: 2.4 Mühendislik Mimarlık Tasarım/İnşaat/Yapı Sektörleri .....</i>	<i>24</i>
<i>Tablo: 2.5 Uzun Yıllar Ortalama Meteoroloji Değerleri (1975 - 2010) .....</i>	<i>26</i>
<i>Tablo: 2.6 Yük-Yolcu (Ulaşım Taşımacılığı) ve Haberleşme Sektörleri.....</i>	<i>28</i>
<i>Tablo: 2.7 El Sanatları Sektörü .....</i>	<i>30</i>
<i>Tablo: 2.8 Turizm Eğlence ve Konaklama Sektörleri .....</i>	<i>33</i>
<i>Tablo: 2.9 Diğer Hizmetler Sektörü .....</i>	<i>35</i>
<i>Tablo: 2.10 İstihdam Edilenlerin Yıllar Ve Cinsiyete Gre İktisadi Faaliyet Kolları.....</i>	<i>36</i>
<i>Tablo:2.11 Ticaret ve Bankacılık Sektr .....</i>	<i>39</i>
<i>Tablo: 2.12 Banka Mevduatının Sektrel Dağılımı, (000 TL) .....</i>	<i>41</i>
<i>Şekil: 2.1Sivas'ta 2011 Yılı İtibariyle Banka Mevduatının Dağılımı(%).....</i>	<i>42</i>
<i>Tablo: 2.13 Perakende Sektr.....</i>	<i>43</i>
<i>Tablo: 2.14 Sağlık Sektörü.....</i>	<i>46</i>
<i>Tablo: 2.15 Maden ve Doğaltaş Sektörü .....</i>	<i>48</i>
<i>Tablo: 2.16 Sivas İli Jeotermal Enerji Kaynakları Ve Özellikleri .....</i>	<i>49</i>

Tablo: 2.17 İlde Kapasite Raporu Almış Olan Firma Sayıları	52
Tablo: 2.18 Fasillara Göre Dış Ticaret, 2010, Sivas.....	53
Tablo: 2.19 Mobilya, Ahşap ve PVC Sektörü.....	54
Tablo: 2.20 Sivas'ta Yatırım Yapmamanın Öncelikli Nedeni Teşvik Tedbirleridir	55
Tablo: 2.21 Makine Sanayi Ve Enerji Sektörü.....	57
Tablo: 2.22 Tekstil Sektörü	60
Tablo: 2.23 Eğitim Sektörü	63
Tablo: 2.24 Eğitim Seviyesine Göre Derslik ve Öğretmen Başına Düşen Öğrenci Sayıları ...	65
Tablo: 2.25 Bilişim ve Teknoloji Sektörü.....	67
Tablo: 2.26 Türkiye Bilişim Pazarı	68
Tablo: 3.1 Sivas'ta Sektörlerle İlgili Eksiklikler Nelerdir?	70
Tablo: 3.2 Sivas'ta Sektörel Bazda Yatırım Yapmanın En Önemli Zorlukları Nelerdir?	75
Tablo: 3.3 Üretilen Ürünlerin Satışı, Nakliyesi, İhracatı Konusunda Yaşanan Zorluklar Nelerdir?	78
Tablo: 3.4 Sivas'ta Uygulanacak Devlet Teşviklerinde Özellikle İstenilen Öncelik Ve Ayrıcalıklar Nelerdir?	80
Tablo: 3.5 Sivas'ın Gelişmişlik Açısından Olması Gereken Seviyenin Gerisinde Kalmasında En Önemli Sebepler Nelerdir?	82
Tablo: 3.6 Sivas'ta Görülen Yanlış Yatırım Kararları Nelerdir?.....	85
Tablo: 3.7 Alınan Teşvik/Teşviklerin Daha Çok Hangi Amaçla Kullanıldığı	89
Tablo: 3.8 Teşvik Sonrası İşletmelerin Hangi Faaliyetlerinde Nasıl Değişiklik Olduğuna İlişkin Dağılım	90